

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014 г. - 2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитието на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене – Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността

Този документ е създаден в изпълнение на Споразумение №РД 50-11/25.01.2017 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на Стратегията за Водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 година, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Обединени
Български
Консултанти

United
Bulgarian
Consultants

Ноември, 2022

Съдържание:

1.	Анализ на въздействието, оценка на напредъка, събиране на данни. Въведение.	5
2.	Методология и цели на проучването	10
3.	Национален напредък в прилагането на подхода ВОМР и Оперативните програми	15
3.1.	Напредък на ОП според Министерство на финансите	15
3.2.	Напредък на ОП според ИСУН, вкл. и програмите във ВОМР	19
3.3.	Напредък на ВОМР по МИГ	21
3.4.	Одит на ВОМР от Сметната палата	24
3.5.	Одит на ВОМР от Европейската сметна палата	27
4.	Напредък по СВОМР на местно ниво. Обща информация	29
5.	Напредък по мерки, приоритети и специфични цели	33
5.1.	Напредък по Специфичните цели и мерките на Приоритет 1	34
5.2.	Напредък по Специфичните цели мерките на Приоритет 2	39
5.3.	Напредък по Специфичните цели и мерките на Приоритет 3	43
6.	Дейности по управление и популяризиране на СВОМР	46
7.	Взаимодействие с проектите по други ОП, реализирани в общините	64
7.1.	Обща информация за усвояването на ЕСИФ на ниво област и общини	64
7.2.	Община Белене	66
7.3.	Община Никопол	73
8.	Въздействия на ОП на национално ниво – макроикономически показатели	79
9.	Въздействия на СВОМР на местно ниво по проекти (таблица)	84
10.	Въздействие на СВОМР на местно ниво. Икономически въздействия	90
10.1.	Основни икономически показатели за територията на МИГ	90
10.2.	Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство и преработката на храни	95
10.3.	Диверсификация и подкрепа на МСП	103
11.	Въздействие на СВОМР на местно ниво. Социални въздействия	109
11.1.	Заетост и безработица	109
11.2.	Доходи и заплати	114
11.3.	Демографска ситуация	118
11.4.	Подобряване на условията за живот на населението, достъп до услуги	125
12.	Въздействие на СВОМР на местно ниво. Екологични въздействия	127
12.1.	Парникови емисии и борба с климатичните промени	129
12.2.	Енергийна ефективност и ВЕИ	136
12.3.	Управление на отпадъците и водите	139
12.4.	Опазване на биоразнообразието	143
13.	Удовлетвореност от прилагането на СВОМР. Анкетно проучване	146

Съкращения:

АД	Акционерно дружество
БАБХ	Българска агенция за безопасност на храните
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГВ	Битова гореща вода
БДС	Брутна добавена стойност
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяем енергиен източник
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДФЕС	Договор за функциониране на Европейския съюз
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕСП	Европейска сметна палата
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕПИ	Европейско партньорство за иновации
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕТ	Едноличен търговец
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЗП	Земеделски производител
ЗК	Земеделска кооперация
ИАЛВ	Изпълнителната агенция по лозата и виното
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИСАК	Интегрирана система за администриране и контрол
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ЛИДЕР/LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale
МЗм	Министерство на земеделието
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НПО	Неправителствена организация
НПРД	Националната приоритетна рамка за действие
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НЧ	Народно читалище

ОДЗ	Областна дирекция земеделие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ОП	Оперативна програма
ОПИК	Оперативна програма иновации и конкурентоспособност
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ОПНОИР	Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОПРР	Оперативна програма Региони в растеж/Регионално развитие
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПО	Приоритетна ос
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателната станция за отпадни води
РА	Разплащателна агенция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РОР	Регламент за общо приложимите разпоредби
СВОМР	Стратегия за воденото от общностите местно развитие
СПО	Среден производствен обем
УО	Управляващ орган
УС	Управителен съвет
ФЕЦ	Фотоволтаична електрическа централа
ФПЧ	Фини прахови частици

1. Анализ на въздействието, оценка на напредъка, събиране на данни.

Въведение.

Анализът на въздействието на СВОМР разглежда от една страна напредъка по прилагането на самата Стратегия, а от друга изследва има ли промяна на икономическите, социалните и екологичните показатели на територията, която да е пряк резултат или поне да е свързана с това прилагане. Тъй като на местно ниво се търсят и допълнителните ползи на подхода ВОМР (подобряване на социалния капитал и местното самоуправление), анализът включва и проучване на удовлетвореността и повишаването на капацитета на местната общност.

Според определението на Европейската комисия (Наръчник за оценка на въздействието на ЕК), терминът „въздействие“ описва всички промени, които се очаква да се случат (предварителна оценка) или вече са се случили (междинна и последваща оценка) заради прилагането някакви политики, в т.ч. и на Оперативните програми. Ефектите от тях могат да възникнат в различни срокове, да засегнат различни заинтересовани страни и да бъдат от значение в различен мащаб (местен, регионален, национален и ЕС). В контекста на оценката, въздействието се отнася до промените, свързани с конкретната намеса, които се случват в по-дългосрочен план. Според определението, въведено от нашия Министерски съвет в ръководствата за оценка на въздействията, анализът на въздействието изследва ефективността и ефикасността от прилагането на някакви интервенции на дадена територия – проекти, политики, програми или стратегии, като се наблюдават настъпилите икономически, социални и екологични промени вследствие на тези интервенции – в случая изпълнението на проектите по СВОМР.

Оценката за въздействие на Стратегиите за ВОМР се прави на ниво изпълнение на ПРСР (обикновено от Управляващия орган) и на местно ниво (от МИГ и външни експерти, комитет за мониторинг и др.). Тъй като въздействието включва както количествени, така и по-обща критерии, свързани с качество, социален капацитет, субективни фактори, такъв тип оценка обичайно се извършва след приключване на Програмния период, респективно след изпълнение на местната Стратегия и проектите по нея. На местно ниво обаче, могат да се правят и по-чести анализи на въздействието, като целта им е да се разбере какво работи и какво не работи в прилагането на мерките, участват ли всички предварително идентифицирани заинтересовани страни, достатъчно прозрачна и ефективна ли е работата на МИГ, какво още може да се направи за

популяризиране на подхода WOMP, какво е одобрението на местната общност. Целта на подобни междинни анализи на въздействието е да се набележат тенденции, ако е необходимо да се направят промени, да се подобрят дейностите и да се гарантира по-ефективното прилагане на подхода WOMP до края на изпълнението.

Разликата между междинна оценка на Стратегията и анализа на въздействието е, че оценката мери само количествените индикатори (отчитане на напредъка по мерките, изпълнение на индикаторите, механизъм на прилагане и управление на Стратегията), докато анализът използва по-широк набор от данни – доколко и как подходът променя територията в самия процес на прилагане; дали, но и как се постигат заложените цели; какви са етапите досега и какви трябва да са стъпките в бъдеще. Основната разлика е и в участието на местната общност, като се мерят и субективните нагласи към определени цели или действия, които може да са се променили в сравнение с времето на написване на Стратегията. Проучването на мненията на общността дава представа за това дали са удовлетворени заинтересованите страни, какво е отношението към текущата работа на МИГ (одобрение или неодобрение), какви са били предварителните очаквания и до каква степен те са оправдани, какво повече биха искали да получат хората чрез прилагането на WOMP и чрез дейността на МИГ (като личен капацитет, повишаване на информираността, създаване на формални и неформални контакти, посредничество с институциите).

В насоките за оценка на ПРСР, вкл. и WOMP, изготвени от ЕК през 2019 г. (Насоки за оценка на постиженията и въздействията на ПРСР, 2019 г.) с цел измерване на междинните резултати и въздействието на програмата, се дават конкретни препоръки за събирането на данни от държавите-членки. Освен отчитането на конкретния принос на ПРСР към целите на Стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (тематичните цели на POP) и междинното изпълнение на индикаторите (финансовото изпълнение, крайни продукти, преки резултати), ЕК препоръчва да бъдат включени и част от 16-те общи показателя за въздействие на ОСП (повишаване на земеделския предприемачески доход, на общата факторна производителност в селското стопанство, равнище на заетост, емисии и т.н.). Тук трябва да се направи уточнението, че има разлика между „резултат“ и „въздействие“, като първото засяга преките ефекти от реализирането на проектите (например, създаването на нови работни места), а второто се отнася до по-дългосрочните промени (трайно намаляване на безработицата като следствие от новите работни места). В насоките е отбелязана трудността на

събирането на количествени данни, тъй като „ефектите от програмата никога не могат да бъдат наблюдавани пряко поради други странични фактори и следователно тяхната оценка изисква използването на съпоставителен анализ“. Т.е. статистическите данни не са достатъчно доказателство, че точно тези въздействия са постигнати чрез прилагането на програмата или поне не се дължат само на нея. По-конкретно е препоръчано формирането на фокус-групи от стопанства, предприятия (или територии) – такива с подпомагане по ПРСР и такива без подпомагане, които да са с еднаква типология и да бъдат сравнени техните икономически, социални и екологични резултати. Тъй като такъв тип информация не се събира почти никъде в ЕС, това може би ще бъде направено при изготвянето на последващата оценка на ПРСР и ВОМР (ако данните започнат да бъдат събирани отсега).

В тази връзка трябва да се отбележи, че ограниченията при измерване на конкретните въздействия на СВОМР идват именно от наличието на множество външни фактори, които пречат или помагат на прилагането, както и от това, че резултатите се реализират по различно време. Например, общият икономически растеж на държавата или взаимодействието между резултатите на проекти от СВОМР и такива, реализирани на територията по други ОП на националните приеми, засилват и надграждат ефектите на икономическо въздействие. Пандемията, бюрокрацията, промените в пазарната ситуация, повишаването цените на енергията пък могат да са пречка и да неутрализират икономическите и социалните въздействия в отрицателна посока.

При оценката на въздействието на ВОМР нещата стават още по-сложни, тъй като извън отчитането на реализирани проекти и постигнати приоритети и цели по Стратегиите, трябва да бъдат оценявани и цели територии, с различна типология и размери и да бъдат сравнявани с други подобни, които трудно могат да бъдат намерени – всяка територия е уникална. В Специален доклад на Европейската сметна палата от 2022 г., в който се критикуват някои слабости на подхода ВОМР, внимание е отделено и на начина, по който се отчитат и измерват въздействията от прилагането му. Одиторите са установили, че ЕК използва набор от критерии за оценка на целесъобразността, ефективността, ефикасността на прилагането на СВОМР и съгласуваността на подхода със законодателството, местните нужди и другите документи за местно развитие, но не и за добавената му стойност и реалните ползи в сравнение с другите Оперативни програми. ЕК е заложила само три количествени критерия за мониторинг: процент от населението в селските райони, обхванато от Стратегии за местно развитие; процент от

населението в селските райони, ползващо се от подобрени услуги/инфраструктура; създадени работни места чрез подпомогнати по LEADER проекти (при 21 много по-конкретни индикатора за ЕЗФРСР). Според ЕСП, тези критерии са недостатъчни, за да се направи истинска оценка на разходите и ползите от подхода. ЕСП отбелязва, че използваните показатели са свързани предимно с вложените ресурси и крайните продукти и не измерват нито дългосрочните резултати, нито въздействията на WOMP. Това се отнася и за т.нар. добавена стойност на подхода, която се състои от: подобряване на социалния капитал; подобряване на местното управление; по-добри резултати от проектите в сравнение с тези от другите програми. В Доклада се казва още, че „опитите за измерване на социалния капитал и местното самоуправление се сблъскват с редица предизвикателства, включително по отношение на установяването на общо прието определение на тези понятия. По тази причина тези ползи на подхода трудно подлежат на обективна оценка“. Все пак ЕСП заключава, че подходът е създал структури, чрез които се насърчава ангажираността на местно равнище и в това отношение има редица подобрения в сравнение с миналия Програмен период, но все още „няма достатъчно данни за допълнителните ползи“. ЕСП препоръчва на ЕК „да предприеме спешни мерки, чрез които да се осигури възможност за отчитане на добавената стойност и доброто финансово управление“ на WOMP. По тази причина е изготвен и нов Наръчник за оценка на WOMP.

Подобни ограничения при измерване въздействието на WOMP са отбелязани и в доклад на Българската сметна палата (Мониторинг и оценка на подхода „Водено от общностите местно развитие“, 2021 г.), в който се казва, че въпреки нормативно установените правила, „не е създадена надеждна и цялостна система за мониторинг на изпълнението на Стратегиите“. Причината, според Сметната палата, е в липсата на първоначални унифицирани изисквания към самите индикатори в Стратегиите. Индикаторите на СВOMP са регламентирани в одобрените от УО насоки, като са задължителни тези за цялостно изпълнение и тези за прилагането на отделните мерки. Въпреки че това е спазено и такива индикатори се съдържат във всички СВOMP, при обособяването им по видове има много и различни практики, което затруднява цялостния мониторинг. Например, някои Стратегии съдържат индикатори „изходен“ и за „резултат“, а други – „изходен“ и за „въздействие“, което са различни неща, има Стратегии, в които фигурират и трите вида. Освен това, някъде индикаторите са по брой (стопанства, предприятия, бенефициенти), а другаде според планирания и

изразходван бюджет или общите инвестиции. Заложените индикатори по мерки понякога не отговарят на общите индикатори за изпълнение, нито като брой, нито като видове, има индикатори представени в различни групи, които се бъркат и не са ясно разграничени кой индикатор за какво е: за „резултат“ или за „въздействие“; за „продукт“ или „финансов“; „изходен“ и за „изпълнение“. По тази причина и общият модул в ИСУН за изпълнение на индикаторите по различните програми не включва WOMP, индикаторите се отчитат за всеки отделен проект, реализиран по подхода. Това, според Сметната палата, затруднява проследяването на прилагането на WOMP и създава риск за правилното отчитане, а също така поражда въпроси относно коректното планиране и съответно залагането на най-подходящите индикатори за измерване на целите на Стратегията и отчитане на приноса на мерките.

За първи път през тази година, напредъкът в прилагането на Оперативните програми, вкл. WOMP, се следи и обобщава и от Министерство на финансите, като е включена и оценка на въздействието. Изготвени са два доклада „Оценка на макроикономическите ефекти от изпълнението на програмите, съфинансирани със средства от ЕС“ (март и септември 2022 г.). Въздействието върху основните макроикономически показатели (БВП, заетост и безработица, внос, износ и др.) е измерено чрез иконометрично моделиране, т.е. използвани са реални статистически данни, но моделът е хипотетичен, като авторите уточняват, че „направените симулации нямат за цел да оценят адекватността на разпределението на европейските средства в различните ключови области и сфери“ и че „оценените ефекти от усвояването на средствата не представляват непременно максималните ползи, които страната би могла да извлече от посочените средства“. Също така, оценката на въздействието „включва предимно преките ефекти от направените интервенции, като косвените въздействия от тях се очаква да се проявят в средносрочен и дългосрочен план“. За конкретните въздействия на ОП и WOMP, описани в доклада на МФ ще стане дума по-нататък, като части от модела (за които има данни) могат да бъдат използвани и за оценки на местно ниво.

Трябва да се каже и това, че подходът WOMP има някои безспорни въздействия върху територията, на която се прилага - осигурява допълнително финансиране по европейските програми, съобразен е повече с местните нужди и потенциал от програмите, прилагани на секторно ниво, гарантира по-балансирано и устойчиво развитие, тъй като Стратегиите могат да включват мерки засягащи всички сектори на икономиката, социалното развитие и опазването на околната среда.

2. Методология и цели на проучването

Настоящото проучване на територията на МИГ Белене-Никопол по своята същност представлява разширена междинна оценка на прилагането на СВОМР, което включва освен напредъка по приоритетите и целите на Стратегията, така и постигнатите досега частични въздействия върху икономическото, социално и екологично развитие на селския район. Прилагането на СВОМР е в напреднала фаза - по всички мерки са проведени процедури, отворени са приеми, по почти всички има одобрени проекти, изпълняват се вече сключени договори, има и изцяло изпълнени проекти, следователно вече могат да се наблюдават и някои промени върху територията. МИГ обаче има допълнително финансиране за преходния период до 2023 г., проектите ще се изпълняват до юни 2025 г., бюджетите по някои мерки са увеличени и се провеждат нови приеми, така че работата на екипа продължава. От тази гледна точка, основната цел на анализа е от една страна, да се очертаят тенденциите в изпълнението на СВОМР – положителните практики в прилагането ѝ и проблемите, които често са породени от външни фактори; прозрачна и ефективна ли е работата на екипа на МИГ относно управлението и популяризирането на Стратегията; достатъчно осигурена ли е базата данни на МИГ с оглед на новите изисквания за оценка; спазени ли са интересите на предварително идентифицираните заинтересовани страни; удовлетворена ли е местната общност. От друга страна, целта на анализа е да изследва вече постигнатите въздействия на СВОМР върху територията в трите аспекта на устойчивото развитие; да прецени кои от тях са пряк ефект от прилагането и на кои точно промени направените интервенции по Стратегията влияят положително; какво пречи на по-доброто въздействие; какви са дългосрочните тенденции; има ли ползи от намесата не само на равнище подпомогнати бенефициенти, но и за цялата общност. Получените резултати от проучването имат за цел и да съдействат за по-ефективното и по-ефикасно прилагане на СВОМР, да подпомогнат работата на екипа на МИГ в събирането на данни, както и да улеснят по-доброто планиране на нова Стратегия за ВОМР за следващия Програмен период до 2027 г.

Темата на проучването е заложена в СВОМР, в Раздел 8 „Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката“, т. 8.4. „Описание на системата за мониторинг и оценка“ като част от инструментариума за извършване на мониторинг и събиране на данни. Анализът е

изготвен в изпълнение на Договор за услуга между Сдружение „Местна инициативна група Белене Никопол“ и Обединени български консултанти ООД, съгласно Споразумение за изпълнение на Стратегия за водено от общностите местно развитие № РД 50-11/25.01.2017 г. за прилагане на подмярка 19.2. „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ по Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г.” и в изпълнение на дейностите по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на СВOMP“. Според системата за мониторинг, заложен в Стратегията за ВOMP на МИГ Белене-Никопол, наблюдението на СВOMP, оценките и анализите се извършват съвместно от УС, екипа на МИГ и външни експерти.

Методологията се основава на указанията за мониторинг и оценка, разписани в програмните документи на ЕК и на МЗм:

- Насоки за оценка на LEADER/ВOMP на ЕК (2017 г.).
- Оценка на ВOMP, Наръчник за МИГ и МИРГ, ЕК (2018 г.)
- Насоки за оценка на постиженията и въздействията на ПРСР през 2019 г., (ЕК, Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“, 2018 г.)
- Ръководство за извършване на оценка на въздействието, Приложение № 1: Идентифициране на икономическите, социалните и екологичните въздействия (Министерски съвет, Портал за обществени консултации)
- Методика за последваща оценка на програми и нормативни актове (Институт за публична администрация).

Като изходна точка за анализа е използвана самата Стратегия за ВOMP на МИГ Белене-Никопол, с включените в нея Приоритети, Специфични цели и мерки, разгледани са осъществените досега процедури и приеми на проекти и тяхното въздействие върху територията. Базова информация е извлечена от ПРСР 2014-2020 г. и описанието на Мярка 19; от указанията на УО на ПРСР относно съставяне на годишните доклади за отчитането въздействието на Стратегиите за ВOMP и приноса им към различни приоритети и цели на Програмата и мярката.

За изготвяне на анализа са използвани методите: наблюдение – систематично проследяване на дейността на МИГ, но и наблюдение на икономическите, социалните и екологични промени на територията; проучване - на документи, информация и данни от различни източници, както и на общественото мнение; обработка и анализ на

статистически данни, като се обобщават резултатите и се правят изводи на база получената от данните информация; описание – описват се фактите, данните, резултатите и изводите; оценка – оценява се степента на изпълнение на мерките и приноса на подадените досега проекти към съответните области, степента на постигане на заложените цели; обобщение – на базата на всички методи, описани по-горе се правят изводи за тенденциите на въздействие на СВОМР и се изготвят препоръки към всяка глава на проучването.

Като основа на анализа са използвани следните документи:

- Европейски Регламенти: Регламент 1303/2013 за определяне на общо-приложимите разпоредби (POP) за всички структурни и инвестиционни фондове; Регламент 1305/2013 относно подпомагане на развитието на селските райони на Европейската комисия и Европейския парламент; Нов Регламент (ЕС) 2021/1060 за установяване на общо приложимите разпоредби (POP); Нов Регламент (ЕС) 2021/2115 за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на ОСП;
- Европейски доклади и проучвания: Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно прилагането на общата рамка за мониторинг и оценка, включващ оценка на качеството на изпълнението на Общата селскостопанска политика 2014—2020 г. (16.12.2021 г.); Специален доклад: Подходът LEADER за Воденото от общностите местно развитие насърчава ангажираността на местно равнище, но няма достатъчно данни за допълнителните ползи (Европейска сметна палата, 2022 г.); Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Преглед на изпълнението на политиките за околната среда (Брюксел, 08.09.2022 г.); Специален доклад: Обща селскостопанска политика и климат - Половината от средствата на ЕС за действия за климата се разходват чрез ОСП, но емисиите от земеделските стопанства не намаляват (Европейска сметна палата, 21 юни 2021 г.).
- Национални документи и проучвания: Фондовете на ЕС в България. Оценка на макроикономическите ефекти от изпълнението на програмите, съфинансирани със средства от ЕС, (два доклада на Министерство на финансите, март 2022 г., септември 2022 г.); Доклад на Сметната палата, 2021 г. Мониторинг и оценка на подхода „Водено от общностите местно развитие“; Анализ на структурата на

земеделските стопанства в България (МЗм, 2021 г.); Проект за Стратегически план на България за ОСП (МЗм, 2021 г.); Коментари относно стратегическия план по ОСП, представен от България (Европейска комисия, 23/05/2022 г.); Текуща оценка на Програма за развитие на селските райони (МЗм, 2019 г.); Оценка на прилагането на ОПОС 2014-2020 г. чрез WOMP, МОСВ, 2020 г.

- Документи на местно ниво: План за интегрирано развитие на община Белене за периода 2021-2027 г.; План за интегрирано развитие на община Никопол за периода 2021-2027 г.; Общ устройствен план на община Белене; Общ устройствен план на община Никопол; Програма за енергийна ефективност за периода 2018–2025 г. на община Белене; Програма за енергийна ефективност на община Никопол 2020-2022 г.; Програма за насърчаване на ВЕИ за периода 2013-2023 г. в община Белене; Програма за използване на ВЕИ и био горива на община Никопол 2019-2021 г.; Програма за управление на отпадъците на община Белене за периода 2021-2028 г.; Програма за управление на отпадъците на територията на община Никопол 2015-2020 г.

Обработката и анализа на данни включва:

- Данни от Годишните доклади на МИГ, данни от интернет-страницата на МИГ относно обявите за процедури и прием на проекти, обученията и информационните срещи със заинтересовани страни, Регистъра проекти на МИГ, публикуван на страницата на МИГ; информация, получена от екипа.
- Данни за прилагането на WOMP и за прилагането на различни ОП на национално и общинско ниво, изпълнение на бюджетите и мерките, които са извлечени от масивите и различни модули на ИСУН и от собствени източници и изчисления.
- Статистическа информация от Националния статистически институт (НСИ); отдел „Агростатистика“ на МЗм, вкл. и окончателните данни за Преброяването на земеделските стопанства през 2020 г.; регистри на Българската агенция за безопасност на храните (БАБХ); регистри на ДФ „Земеделие“ на бенефициентите, получаващи субсидии и подпомагане по ПРСР; статистика на Агенция по заетостта за безработицата; данни за изпълнение на индикаторите на ЕЗФРСР на сайта на Европейската комисия.

В анализа последователно са разгледани: контекста на националното и европейско прилагане на ВОМР с цел очертаване на някои общи проблеми, както и на благоприятните и неблагоприятните фактори за напредъка на подхода и включените в него ОП; механизма на прилагане и управление на ВОМР на местно ниво - дейностите на МИГ по изготвяне на процедури, прием на проекти, информирането, консултирането и популяризирането на СВОМР; проектите, осъществени на територията на двете общини извън ВОМР, с оглед надграждане на резултатите за въздействие върху територията; постигнатите въздействия на всички ОП на национално ниво до средата на 2022 г.; постигнатите икономически въздействия на местно ниво – повишаване на базовите индикатори и развитие на различните сектори; постигнатите социални въздействия на местно ниво – заетост и безработица, доходи, демография, подобряване средата за живот; постигнатите екологични въздействия на местно ниво – борба с климатичните промени, енергийна ефективност, управление на отпадъците и водите, опазване на биоразнообразието. За да се измери удовлетвореността на местната общност от прилагането на СВОМР е изготвен специален въпросник и е проведено анкетно проучване на територията на МИГ.

Анализът за въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията обхваща периода от началото на прилагане на Стратегията на МИГ Белене-Никопол през 2018-та година до ноември 2022 г., като в него са включени както количествени (процедури, приеми, проекти, проведени събития, публикации и др.), така и качествени данни (оценка на напредъка по Приоритети и Специфични цели, принос към ВОМР и ПРСР, оценка на преките и косвени въздействия, на краткосрочните и дългосрочни ефекти и т.н.). За оценка на добавената стойност на ВОМР е събрана допълнителна информация от местни заинтересовани страни (информация от екипа на МИГ, анкетно проучване сред местната общност).

3. Национален напредък в прилагането на подхода ВОМР и Оперативните програми

Напредъкът в прилагането на отделните Стратегии не може да бъде оценен без да се разгледа националният напредък на подхода ВОМР, както и на различните Оперативни програми, тъй като одобрението на проектите, сключването на договорите и най-вече разплащането на средствата у нас се извършват на централно административно ниво. Следователно, реализацията на проектите и съответно тяхното въздействие на местно ниво не се определя само от дейностите и усилията на МИГ, а зависи и от работата на различните УО и ДФЗ, както и от други външни фактори - политическата нестабилност в последните две години, честата смяна на ръководствата на УО и промяна в приоритетите, вкл. и за разплащанията, енергийната криза и като следствие повишаване цените на редица стоки и услуги и отказ на бенефициентите от вече одобрени проекти.

Централизираният подход, съчетан със сравнително слаб капацитет на администрацията довеждат до забавяне и трудности в прилагането на подхода, но както ще стане ясно по-надолу в тази глава, това се случва не само у нас. Трудности от обективен характер създава многофондовото финансиране, което се въвежда за първи път в целия ЕС и което, поради сложността си, води до по-късното стартиране на ВОМР, вкл. закъснялото приемане на съответните европейски Регламенти, а оттам и на нашата правна уредба. Субективен фактор пък е високата административна тежест - „малките“ проекти на МИГ се оценяват по същия начин като големите от националните приеми, времетраенето за одобряване на проектите е прекалено дълго (понякога до три години за ПРСР), системата е ориентирана към повече предварителен контрол още в процеса на одобрение на проектни предложения, а не при тяхното осъществяване, защото възприетият у нас принцип е липсата на доверие към потенциалните бенефициенти и оттам високи и често ненужни изисквания към тях.

3.1. Напредък на ОП според Министерство на финансите

Както беше споменато, освен от ИСУН, напредъкът в прилагането на Оперативните програми, вече се следи и от Министерство на финансите. Първият доклад е от март тази година и проследява усвояването на ЕСИФ до края на 2021 г., а вторият е от септември и обобщава напредъка на ОП до средата на 2022 г. Както се вижда от таблицата, напредъкът по всички ОП до средата на годината е над средния, като по някои от тях в края на Програмния период се отчитат отлични резултати, а по други

има очевидно забавяне. ПРСР, чрез която се финансира ВОМР, заема най-голям дял от средствата, отпуснати от ЕС – 28,1% и същевременно е сред програмите с най-слабо усвояване на тези средства - 54,1%. Сред програмите със слабо усвояване на средства са и ПМДР (чрез която също се финансира ВОМР за МИРГ) и ОПОС.

Оперативни програми	Общ бюджет в евро (хил.)	в т.ч. за сметка на ЕС	Отн. дял от общата помощ на ЕС	Финансово изпълнение в евро (хил.)	в т.ч. за сметка на ЕС	Степен на усвояване
ОП Транспорт	1 789.1	1520.8	13.7%	1133.0	971.6	63.9%
ОПОС	1 734.7	1474.5	13.3%	942.6	807.8	54.8%
ОП Региони в растеж	1 609,3	1377.8	12.4%	1121.8	962.6	69.9%
ОПНОИР	690.2	595.1	5.4%	502.3	434.7	73.0%
ОПИК	1646.9	1428.4	12.8%	1336.6	1153.7	80.8%
ОПРЧР	1 335.5	1170.5	10.5%	1170.2	1025.5	87.6%
ОП Добро управление	280.5	238.4	2.1%	178.3	153.6	64.4%
Инициатива за МСП	102.0	102.0	0.9%	102.0	102.0	100.0%
ПРСР	3 795.4	3129.0	28.1%	2098.5	1691.9	54.1%
Морско дело и рибарство	104.3	80.8	0.7%	56.1	43.3	53.6%
Общо:	13 087.8	11 117.3	100.0%	8 641.4	7 346.6	61.6%

Източник: ОП, ИСУН, ДФЗ, изчисления МФ

През втория Програмен период България по линия на ЕСИФ получава малко над 11 млрд. евро, предназначени за съфинансиране на 10 програми. В тази сума не са включени средствата по първия стълб на ОСП, тези за изпълнение на трансгранични програми, не е включена и ОП „Храни“. През 2020 г. са отпуснати и допълнителни средства от ЕС с индикативен размер от 656 млн. евро за преодоляване на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19 (REACT-EU), които също не влизат в отчета на МФ. Средното изпълнение на програмите е 61,6%, като извършените до средата на 2022 г. плащания към бенефициенти са на обща стойност 8 641 447 803 евро, в т.ч. средства от ЕС в размер на 7 346 565 593 евро.

Ритъмът, по който се усвояват средствата по всяка програма е твърде различен и зависи отново от действията на администрацията – дали програмата стартира със закъснение, кога са отворяни приеми, с каква скорост се одобряват проектите и колко бързо започват да се разплащат средствата. Прави впечатление, че почти всички програми стартират с две годишно закъснение едва през 2016 г. (с изключение на ОПИК и ОПРЧР), както и че общото усвояване на ЕСИФ в края на периода нараства до 2021 г. и след това бележи спад на разплащанията, вместо да е обратното – множеството проекти следва да бъдат изпълнени (т.е. изцяло разплатени) именно през последните години.

Все пак, трябва да се отбележи и това, че срокът на изпълнение на проекти е удължен до юни 2025 г., а доста от проектите по някои програми (особено по ПРСР) стартират едва през 2020/2021 година или още не са стартирали, въпреки че са одобрени и със сключени договори. Таблицата, базирана на данни от доклада на МФ, показва относителния дял на изплатените през дадена година средства спрямо общия размер на извършените през целия период плащания по същата ОП, като в нея са включени само програмите, които се изпълняват и чрез WOMP:

Програма	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ПРСР	0,0%	8,8%	11,7%	14,1%	20,6%	20,0%	17,07%	7,2%
ОПИК	0,3%	9,2%	11,6%	13,6%	11,0%	15,0%	25,6%	13,7%
ОПРЧР	1,9%	10,4%	10,4%	14,9%	16,9%	18,2%	23,4%	3,9%
ОПНОИР	0,0%	3,7%	9,8%	17,0%	20,0%	16,4%	28,0%	5,1%
ОПОС	0,0%	3,7%	6,3%	19,9%	20,7%	19,5%	19,5%	10,4%
ЕСИФ (общо)	0,5%	9,5%	12,1%	16,9%	17,8%	17,2%	18,9%	7,3%

Източник Доклад на МФ, септември 2022 г.

Програмата за развитие на селските райони, по която идва основното финансиране на WOMP, е одобрена през 2015 г. и има 11 изменения. Бюджетът ѝ е 3 795 425 418 евро, от които 3 129 044 775 евро са от ЕС. До юни 2022 г. извършените плащания към бенефициенти са на стойност 2 098 509 027 евро, от които 1 691 865 581 евро от ЕС или усвояването е 54,1%. Най-активните години на усвояване на програмата са 2019 г. и 2020 г., когато и са подписани най-много договори с бенефициенти, но на националните приеми по мерките. При проектите по WOMP, най-много договори са подписани през 2021 г. и 2022 г. заради забавянето на одобрението на проектите от ДФЗ. За съжаление, темпът на разплащане се забавя през 2022 г., както и разплатените средства намаляват (както ще се види и от данните на ИСУН), което се дължи на отказа на бенефициенти от вече одобрени проекти и връщане на вече получените аванси, както и на наложени корекции. Поради забавяне на одобрението от ДФЗ на вече одобрени от МИГ проекти – по някои мерки повече от три години, вероятно ще последват и още откази от БФП. Трябва да се отбележи обаче, че увеличението на бюджетите на МИГ по програмата предполага нови приеми по съответните мерки и нови бенефициенти, следователно има шанс за по-добро изпълнение на подхода.

Другите програми, включени в Стратегията на МИГ Белене-Никопол са ОПИК и ОПОС. Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ е одобрена също през 2015 г. с общ бюджет 1 390 135 903 евро, от които 1 181 615 516 евро са принос от

ЕС. След четири изменения, прехвърляне на средства към програмата от ОПНОИР, ОПОС и ОП Транспорт, включително и интегрирането на инструмента REACT-EU в нова ос (в размер на 120 660 404 евро през 2021 г.) и около още 70 млн. през 2022 г, за устойчиво възстановяване на икономиката и целите, свързани с климата, посредством финансиране на мерки в МСП за енергийно ефективно оборудване, бюджетът на ОПИК нараства до 1 646 857 859 евро, от които 1 428 375 935 евро от ЕС. До средата на 2022 г. плащанията към бенефициентите са в размер на 1 336 595 065 евро, от които 1 153 687 918 евро от ЕС. Усвояването на средствата започва веднага след одобрението през 2015 г. и върви ритмично през целия период, като пикът на разплащанията е през 2020 г. и 2021 г. заради помощите за COVID-19. ОПИК е едната от двете програми с най-високо изпълнение (другата е ОПРЧР) с усвояване на 80.8% от средствата, както при проектите на национални приеми, така и при тези, реализирани чрез приемите на МИГ. През 2022 г. ОПИК е програмата отново с най-добро усвояване, най-вече заради предвидените мерки за възстановяване на МСП чрез енергийна ефективност, които се получават сравнително лесно, както и при проектите за коронавируса.

МИГ Белене-Никопол е сред 9-те местни инициативни групи, които са включили мерки за опазване на биоразнообразието по ОПОС в Стратегиите си. Програмата е одобрена също през 2015 г. с първоначален бюджет от 1 770 381 345 евро, от които 1 504 824 141 евро от ЕС. Тъй като изпълнението ѝ през първите години на периода е слабо, през 2020 г. средства от ОПОС са прехвърлени към ОПИК за мерки за преодоляване на отрицателните последици от разпространението на COVID-19. Така общият бюджет на програмата намалява до 1 734 666 074 евро, от които 1 474 466 160 евро са принос от ЕС. До юни 2022 г. на бенефициентите, вкл. и тези по WOMP, са разплатени 942 623 281 евро, от които 807 774 149 евро от ЕС. Трябва да се отбележи, че въпреки закъснението, разплащането на средствата по всички оси на ОПОС върви ритмично след 2018 г. (тук са и големите проекти на общините за отпадъци и води), както и че това е единствената програма, освен ОПИК, която и през 2022 г. показва много добро усвояване на средствата.

Както се вижда от данните на МФ, до голяма степен усвояването на средства чрез проектите на МИГ зависи от националния напредък по ОП - работата и капацитета на съответните УО. Програмите с най-добър напредък на национално ниво – ОПИК и ОПРЧР съответстват на напредъка по същите програми и чрез подхода WOMP, тези с лошо усвояване като ПРСР показват слабо усвояване на средства и чрез WOMP.

3.2.Напредък на ОП според ИСУН, вкл. и програмите във ВОМР

ИСУН отчита напредъка по ОП ежемесечно, като към 07.11.2022 г. усвояването по всички програми, с изключение на ПРСР, продължава със сравнително задоволителни темпове. ПРСР дори бележи съществено намаление на реално разплатените средства в сравнение със средата на годината, както и в сравнение с 2021 г., което вероятно се дължи на прекратените договори от бенефициентите и върнатите по тях аванси, както и на наложените корекции на доста от проектите в изпълнение. Друга разлика е, че МФ отчита всички средства, а ИСУН само БФП. Така или иначе, по всички останали програми има напредък, с изключение на ПРСР, съответно и ВОМР.

Програми ЕСИФ	Бюджет на програмата		Проекти/ Сключени договори		Договорени средства		Реално изплатени суми	
	Общо в лева	В т.ч. от ЕС	Брой подадени проекти	Брой сключени договори	БФП	%	БФП	%
ОПТТИ	3 499 221 686,86	2 974 338 427,66	76	69	3 202 153 210,76	91,51	2 257 007 947,50	64,50
ОПОС	3 392 711 947,51	2 883 805 148,79	594	380	3 722 635 245,74	109,72	1 996 051 077,70	58,83
ОПРР	3 147 473 130,72	2 694 742 843,93	884	776	3 062 048 472,89	97,29	2 281 646 329,15	72,49
ОПНОИР	1 349 999 954,93	1 163 934 339,18	996	375	1 423 869 871,48	105,47	1 082 914 023,21	80,22
ОПИК	3 147 637 044,69	2 720 323 543,28	65 041	35 318	3 183 435 294,80	101,14	2 651 913 509,00	84,25
ОПРЧР	2 694 052 920,74	2 371 517 893,74	11 786	4 394	2 728 539 421,44	101,28	2 329 525 369,68	86,47
ОПДУ	548 550 172,07	466 267 646,23	967	703	534 737 504,25	97,48	376 612 888,76	68,66
ОПИМСП	199 494 660,00	199 494 660,00	1	1	199 494 660,00	100	199 494 660,00	100
ПРСР	6 000 577 726,23	4 865 437 610,06	30 189	10 744	4 121 317 752,55	68,68	1 672 577 523,32	27,87
ПМДР	203 969 300,11	158 075 044,76	1 200	743	205 912 358,94	100,95	118 002 385,71	57,85
Общо:	24 183 688 543,86	20 497 937 157,63	111 734	53 503	22 384 143 792,85	92,56	14 965 745 714,03	61,88

Източник ИСУН, 7.11.2022 г.

Финансирането на ВОМР чрез различни програми (многофондово) е разпределено доста неравномерно. Всички Стратегии използват мерки по ПРСР, защото ЕЗФРСР е и основният фонд, чрез който се подпомага подхода. ОПИК предоставя подкрепа по две мерки от първа и втора приоритетна ос и е предпочетена от 31 МИГ. ОПРЧР също предоставя подкрепа за ВОМР по две приоритетни оси, но за множество мерки и дейности в обхвата на осите, като е включена в Стратегиите на 34 МИГ. ОПОС и ОПНОИР чрез подхода ВОМР предоставят подкрепа в тясно определени области - само по една приоритетна ос и само за една мярка: консервационни дейности (ПОЗ на ОПОС) и достъп до качествено образование (ПОЗ на ОПНОИР), като ОПНОИР е достъпна само за МИГ по втора покана. Това е и причината малко МИГ да включат

подобни мерки в Стратегиите си. Финансовият ресурс, отделен по различните програми за ВОМР не е използван изцяло, поради различни причини, отбелязани по-нататък в доклада на Сметната палата. Данните в таблицата отразяват процентът от средствата, използвани в Стратегиите спрямо първоначално заложения бюджет по ОП. ПРСР надвишава първоначалните средства заради увеличените бюджети на МИГ за преходния период до 2023 г.

Оперативна програма	Определен бюджет за ВОМР	Одобрени Стратегии на МИГ	Бюджет на одобрените Стратегии	
			(лв.)	(%)
ПРСР	176 220 283	64	178 920 701,00	122,7%
ОПИК	105 577 221	31	57 292 540,00	54,2%
ОПРЧР	97 300 956	34	44 544 742,00	45,8%
ОПНОИР	80 000 000	12	10 153 634,80	12,6%
ОПОС	38 057 831	9	13 472 431,06	35,4%

Източник ИСУН, УО на Оперативните програми

Напредъкът на програмите, които се изпълняват чрез Стратегиите за ВОМР показва същото съотношение, както и на националните приеми. С най-добро изпълнение са проектите на МИГ по ОПИК и ОПРЧР, както по договорени средства, така и по реално разплатените суми – съответно 86,2% и 87% по сключени договори и 70,23% и 71,23% по разплатени суми. ОПНОИР и ОПОС са с много високо изпълнение – повече от националното по договорени средства (но и проектите на МИГ по тези две програми са малко) - 91,6% и 94% и по-слабо изпълнение по разплатени средства - 51,47% и 41,27%, като трябва да се припомни, че и по двете програми приемите са проведени със закъснение (за ОПНОИР само при МИГ по втора покана) заради закъснелите и неясни указания на УО. Но и при двете програми, както се вижда от данните, разплащанията вървят със сравнително добри темпове. Програмата с най-слабо усвояване чрез ВОМР е ПРСР – 46,5% по сключени договори и едва 13,14% по разплатени средства.

Програми, включени във ВОМР	Бюджет по Програмата	Подадени проекти в МИГ	Проекти одобрени от МИГ	Сключени договори (брой)	Сключени договори БФП (лв.)	%	Реално разплатени суми (лв.)	%
ПРСР	216 166 401,82	2 414	1 745	1 115	100 452 002,68	46,5%	28 412 997,52	13,14%
ОПИК	57 292 570,00	346	229	201	49 405 547,22	86,2%	40 239 650,00	70,23%
ОПРЧР	44 544 742,00	438	334	311	38 781 334,61	87%	31 817 416,47	71,42%
ОПНОИР	10 153 634,80	69	62	62	9 303 864,08	91,6%	5 226 673,08	51,47%
ОПОС	13 472 431,06	16	13	11	12 670 547,74	94%	5 560 770,16	41,27%
Общо:	341 629 779,68	3 283	2 383	1 700	210 613 296,33	61,6%	111 257 507,23	32,6%

Източник ИСУН, 07.11.2022 г.

Това определя и сравнително слабия общ напредък на самия подход ВОМР в сравнение с другите програми – 61,6% по договорени средства и 32,6% по разплатени, сходен с този по ПРСР (68,68% и 27,87% по двата показателя), тъй като в Стратегиите на всички МИГ се съдържат мерки именно по ПРСР, а при половината от тях ЕЗФРЗР е единственият фонд за финансиране.

3.3.Напредък на ВОМР по МИГ

Данните на ИСУН за изпълнението на ВОМР според бюджетите на местните инициативни групи съответстват на казаното по-горе – с по-високо изпълнение са тези МИГ, които са избрали многофондовото финансиране, най-вече ОПИК и ОПРЧР, по които има и вече изцяло приключени проекти, а с най-ниско изпълнение са тези МИГ, чиито Стратегии съдържат мерки само по ПРСР – еднофондовите.

МИГ	Бюджет	Договорени средства		Реално изплатени суми	
		Общо към 07.11.2022 г.	% на изпълнение	Общо към 07.11.2022 г.	% на изпълнение
МИГ Аврен-Белослав	7 174 811,27	4 494 539,52	62,64	2 642 448,72	36,83
МИГ Айтос	3 732 745,00	2 272 670,45	60,88	684 499,58	18,34
МИГ Ардино-Джебел	5 775 000,00	4 488 075,92	77,72	2 930 567,10	50,75
МИГ Балчик-Генерал Тошево	6 375 908,00	5 019 247,75	78,72	2 887 139,18	45,28
МИГ Белене-Никопол	7 668 562,00	5 119 826,10 5 569 778,31*	66,76 72,6%*	3 338 849,45	43,54
МИГ Белово-Септември-Велинград	8 005 646,39	6 593 056,73	82,36	4 155 118,54	51,90
МИГ Берковица и Годеч	3 732 745,00	1 483 116,13	39,73	113 985,00	3,05
МИГ Брезово-Братя Даскалови	3 732 700,00	1 266 791,18	33,94	938 726,64	25,15
МИГ Бяла Слатина	5 688 500,00	3 823 935,14	67,22	2 798 876,49	49,20
МИГ Високи Западни Родопи-Борино-Доспат-Сърница	3 732 500,00	1 974 214,64	52,89	990 029,58	26,52
МИГ Възход-Ветрино-Вълчи дол-Провадия	3 732 700,00	2 130 013,20	57,06	447 908,66	12,00
МИГ Главиница-Ситово	3 442 230,00	2 060 513,16	59,86	1 128 740,17	32,79
МИГ Гоце Делчев-Гърмен-Хаджидимово	8 030 859,48	6 506 590,07	81,02	5 305 056,12	66,06
МИГ Гълъбово-Опан	3 732 745,00	2 226 003,87	59,63	626 285,88	16,78
МИГ Девня-Аксаково	7 162 000,00	4 080 484,66	56,97	2 517 476,30	35,15
МИГ Добричка	3 731 130,35	2 082 766,23	55,82	520 509,17	13,95
МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник	3 732 700,00	968 346,45	25,94	318 214,57	8,53
МИГ Долни Чифлик и Бяла	7 174 908,00	5 446 998,08	75,92	2 326 174,15	32,42
МИГ Дряново-Трявна	7 343 110,48	5 200 015,00	70,81	3 073 033,44	41,85
МИГ Елена-Златарица	2 754 830,00	1 165 769,97	42,32	196 222,17	7,12
МИГ Елхово-Болярново	3 732 745,00	1 510 366,88	40,46	829 191,50	22,21
МИГ Завет-Кубрат	3 732 700,00	1 190 026,62	31,88	310 638,25	8,32

МИГ Исперих	5 830 247,52	4 260 856,31	73,08	1 957 346,47	33,57
МИГ Карлуковски карст -Червен бряг-Искър	7 353 808,00	4 925 402,65	66,98	2 845 296,01	38,69
МИГ Кирково-Златоград	7 174 908,00	4 944 281,08	68,91	3 696 654,72	51,52
МИГ Костенец	3 537 162,00	1 133 413,95	32,04	737 758,67	20,86
МИГ Костинброд-Своге	3 732 700,00	1 295 228,23	34,70	0,00	0,00
МИГ Котел, Сунгурларе, Върбица	5 775 000,00	3 410 452,00	59,06	2 358 913,79	40,85
МИГ Куклен-Асеновград	6 651 877,54	3 169 023,67	47,64	1 893 586,36	28,47
МИГ Лом	7 353 823,00	5 791 997,09	78,76	3 943 611,90	53,63
МИГ Луковит-Роман	7 353 853,00	4 235 719,84	57,60	1 828 636,54	24,87
МИГ Любимец-Ивайловград	2 933 745,00	1 774 791,89	60,50	855 712,89	29,17
МИГ Лясковец-Стражица	4 419 745,00	3 079 090,96	69,67	1 849 526,92	41,85
МИГ Минерални бани-Черноочене	4 554 193,00	1 360 592,77	29,88	931 835,32	20,46
МИГ Момчилград-Крумовеград	7 071 499,96	4 689 804,99	66,32	3 341 325,09	47,25
МИГ Мъглиж-Казанлък -Гурково	7 175 005,80	3 350 711,76	46,70	893 308,92	12,45
МИГ Нова Загора	3 732 745,00	2 324 914,36	62,28	843 918,31	22,61
МИГ Нови пазар-Каспичан	3 732 745,00	2 023 462,49	54,21	654 848,37	17,54
МИГ Община Марица	7 174 575,00	4 703 857,24	65,56	3 663 438,80	51,06
МИГ Павликени-Полски Тръмбеш	6 195 700,00	3 848 054,41	62,11	1 768 672,08	28,55
МИГ Панагюрище-Стрелча-Лесичово	6 313 745,00	5 473 884,77	86,70	3 648 231,97	57,78
МИГ Перущица-Родопи	3 732 745,00	1 486 471,51	39,82	367 522,72	9,85
МИГ Поморие	8 299 055,00	6 017 731,61	72,51	3 873 541,81	46,67
МИГ Попово	3 732 745,00	1 530 072,29	40,99	731 099,69	19,59
МИГ Преспа-Баните, Лъки и Чепеларе	2 754 825,00	1 181 708,06	42,90	547 010,68	19,86
МИГ Радомир-Земен	8 152 823,00	4 782 779,44	58,66	3 075 971,12	37,73
МИГ Разлог	3 732 700,00	1 933 267,33	51,79	643 610,60	17,24
МИГ Раковски	5 067 906,88	3 430 530,53	67,69	2 067 279,06	40,79
МИГ Самоков	6 339 982,62	4 228 040,31	66,69	1 649 586,94	26,02
МИГ Сандански	3 732 745,00	1 966 342,98	52,68	152 136,25	4,08
МИГ Свиленград ареал	11 865 164,34	9 307 929,71	78,45	5 866 620,82	49,44
МИГ Сливница-Драгоман	2 752 000,00	1 170 802,26	42,54	249 618,50	9,07
МИГ Средец	3 536 800,00	1 955 429,04	55,29	1 322 684,55	37,40
МИГ Стамболово-Кърджали	4 389 385,00	1 142 159,49	26,02	293 139,65	6,68
МИГ Стралджа	3 699 000,00	1 826 023,72	49,37	1 445 916,86	39,09
МИГ Струма-Симитли, Кресна и Струмьяни	7 353 853,00	2 768 966,90	37,65	814 393,80	11,07
МИГ Тервел-Крушари	3 732 000,00	2 299 441,21	61,61	1 166 856,19	31,27
МИГ Троян-Априлци-Угърчин	6 376 005,00	5 422 937,63	85,05	3 805 219,81	59,68
МИГ Тунджа	8 135 263,05	5 310 942,19	65,28	3 268 088,09	40,17
МИГ Тутракан-Сливо поле	5 213 482,00	3 426 702,82	65,73	1 388 400,00	26,63
МИГ Харманли	2 933 745,00	2 131 689,83	72,66	944 798,78	32,20
МИГ Хисаря	8 420 201,00	4 541 421,99	53,93	841 975,94	10,00
МИГ Чирпан	2 933 700,00	323 202,95	11,02	13 598,00	0,46
МИГ Ябланица-Правец	2 754 800,00	1 176 390,39	42,70	557 979,94	20,25
Общо:	341 629 779,68	206 259 892,40	60,4%	111879363,6	32,7%

Източник ИСУН, 07.11.2022 г.

**В данните на ИСУН има разминаване на информацията за сключените договори по проектите на МИГ – в общата таблица за напредъка на ВОМР очевидно все още не са записани всички договори, които фигурират в модула на ИСУН за самата МИГ Белене-Никопол. Договорените средства реално са 5 569 778,31 лева и изпълнението на бюджета по този показател е малко по-високо – 72,6%, а не 66,76%, както е отбелязано в таблицата. От друга страна, прекратените договори продължават да фигурират като суми във всички сключени договори на МИГ (вкл. и на МИГ Белене-Никопол), въпреки че средствата по тях са освободени. Подобни технически грешки и разминавания има и в данните за другите МИГ, което се дължи на ръчното им въвеждане в системата от експертите на ДФЗ, за което ще стане дума по-надолу. Както се вижда, има дребно разминаване дори в сумите за сключените договори и разплатените средства в таблицата данни за програмите и в таблицата за напредъка по МИГ, като и при двете данните са извлечени от различни модули на ИСУН по едно и също време.*

По сключени договори с над 50% изпълнение са 44 МИГ, като 4 от тях са с над 80% изпълнение, 9 са с над 70% (тук е и МИГ Белене-Никопол), 16 са с над 60% и останалите 15 са с между 50 и 60% изпълнение по този показател. Под 50% изпълнение имат 20 МИГ, като 9 от тях са с изпълнение между 40% и 50%, 7 са с между 30% и 40%, 3 са с между 20% и 30% и един с 11%. Това означава, че екипите на повечето МИГ са провели процедури и приеми по включените от тях в СВОМР мерки и имат одобрени проекти, като сключените договори са на относително добро ниво спрямо първоначалните бюджети.

По реално изплатени средства обаче, картината е доста по-различна и изпълнението на ВОМР остава доста под средното, като е едва 32,7%. С над 50% изпълнение по този показател са едва 7 МИГ, като само една от тях е с малко над 60%, останалите са между 50% и 60%. С между 40% и 50% изпълнение по разплатени средства са 10 МИГ, сред които е и МИГ Белене-Никопол, като трябва да се отбележи, че това всъщност е много добро изпълнение по този показател. 12 МИГ са с между 30% и 40%, 13 МИГ са с между 20% и 30%, останалите са под 20%, като 9 от тях са дори с под 10% изпълнение, един МИГ е с нулево. Съпоставяйки със сключените договори, данните означават, че има стартирали проекти, които чакат разплащане повече от година.

Тук отново трябва да се направи уточнението, че данните в ИСУН все още не отчитат всички прекратени проекти – т.е. те фигурират като суми в сключените договори, но естествено ги няма в разплатените средства, което до известна степен променя съотношението. Също така, изпълнението специално за ПРСР, е смятано според новите

увеличени бюджети на МИГ до 2023 г., което намалява процентите спрямо общата вече по-голяма сума, т.е. напредъкът в договарянето е малко по-висок. Все пак, в сравнение с данните за същия период миналата година се наблюдава известен напредък - 60,4% изпълнение по договорени средства, при 52,05% за 2021 г. и 32,74% по реално изплатени средства, при 22,66% за предишната година.

3.4.Одит на ВОМР от Сметната палата

От така изнесените данни, става ясно, че при прилагането на подхода ВОМР у нас има редица проблеми, повечето от тях на централно ниво, което е спънка и за добрата работа на МИГ на местно ниво. Затова през 2021 г. Сметната палата прави одит на прилагането на ВОМР от началото на Програмния период 2014-2020 г.. В доклада „Мониторинг и оценка на подхода „Водено от общностите местно развитие“ са анализирани дейностите по прилагане от страна на УО на участващите Програми, на ДФЗ, на МИГ и техните Стратегии, на нормативната уредба, работата в ИСУН и са посочени редица проблеми.

Като първи проблем е изтъкнато обстоятелството, че времевият период за прилагане на ВОМР е ограничен още със стартирането, предвид закъснението при одобряване на Оперативните програми, вкл. и ПРСР. До 2019 г. напредъкът е незадоволителен, като тази констатация се потвърждава и от факта, че повечето МИГ обявяват най-много приеми именно през 2019 г. и 2020 г., т.е. с тригодишно забавяне, а до 2020 г. няма нито едно искане за реално плащане по проект по ПРСР, включен в СВОМР. Съгласно Регламент 1303/2013 за общо приложимите разпоредби, подборът на Стратегии за ВОМР трябва да приключи до две години след датата на одобряване на Споразумението за партньорство, или УО на ПРСР е следвало да одобри всички Стратегии преди 07.08.2016 г., което на практика не се случва. ПМС 161 също е прието през 2016 г., дотогава действа единствено Наредба 22/2015 г., като и двата документа са търпели съществени промени, като се засягат множество от основните разпоредби и се създават неясноти за екипите на МИГ. България се възползва от изключението за окончателния срок за одобряване на Стратегии, указан в същия Регламент 1303/2013 – края на 2017 г.

Според Сметната палата, финансовият ресурс на ВОМР също е ограничен, тъй като не всички МИГ прилагат многофондовото финансиране, а тези, които включват мерки и по други ОП, не са планирали максималния размер, определен по програмите, както

става ясно от таблицата, публикувана по-горе. Включените в Стратегиите за ВОМР финансови средства представляват 58,8% от предвидения общ финансов ресурс по всички ОП, като с най-голям относителен дял са ПРСР, ОПРЧР и ОПИК. Това води до загуба на около 200 млн. за стимулиране на слабо развитите селски райони, а парите са преразпределени към други мерки по съответните програми. Причините са от една страна в недобрата координация между УО на програмите и неясните указания за включването на мерки от тях в Стратегиите, а от друга страна – в отказа на самите МИГ, поради липса на кандидати и потенциални целеви групи, да включат подобни мерки в СВОМР или поради неувереност как ще се справят с приемите.

Като проблем одитният доклад отчита и недостатъчният капацитет на централната администрация, най-вече на ДФЗ. УО на ПРСР, който трябва да координира усвояването по всички ОП при многофондовите Стратегии, според доклада е с „незначителен числен състав“. През 2015 г. в УО работят 22-ма души – 13 експерти и 9 служители, като след реструктуриране бройките са намалени на 9 експерта и 5 служители. През 2019 г. в Дирекцията работят общо 13 души, или съставът е намален с 41% в сравнение с 2015 г., което е крайно недостатъчно като се има предвид и факта, че в УО на останалите програми няма специализирани отдели за работа с проектите по ВОМР. Създаденият Комитет за координация на ВОМР отново е предимно от експерти от ДФЗ и министерството.

Процесът по обработка и контрол от ДФЗ на проведените процедури за подбор от МИГ също е бавен и неефективен според Сметната палата. При другите програми сключването на договори с бенефициенти след одобрението им от комисията, назначена от МИГ, отнема доста по-малко време - между 2 и 3 месеца при ОПРЧР, между 1 и 5 месеца при ОПИК, няколко месеца по ОПОС и ОПНОИР. Единствено по ПРСР се наблюдава неспазване на нормативно установените срокове и одобрението от ДФЗ на проекти, вече преминали през комисията на МИГ, може да отнеме от 1 до 3 години. Значителното забавяне на проверката от ДФЗ за спазване на процедурата за подбор на проекти е отбелязано в доклада като основен и тежък проблем за всички МИГ. Той се дължи най-вече на натовареността на експертите във фонда, както и на административната тежест – проектите на бенефициентите по ВОМР и тези на националните приеми се оценяват от едни и същи хора и по един и същи начин. Направена е констатацията, че дублирането на функции между УО и ДФЗ по отношение на оценката на проектни предложения, както и твърде консервативния

подход на оценка, който не е съобразен с размера на инвестициите, водят до забавяне в изпълнението и често пъти дори до отказ от проектите на вече одобрени бенефициенти заради прекомерното чакане.

Като съществен проблем е отбелязано и подаването, обработването и отчитането на проектите в ИСУН, като това се отнася отново най-вече до ПРСР. Макар че намалява в пъти административната тежест за бенефициентите по ВОМР, кандидатстването в ИСУН създава и реални пречки, дължащи се най-вече на субективни грешки от страна на администрацията в ДФЗ. Проектите се подават от бенефициентите в ИСУН, но експертите на ДФЗ ги прехвърлят и обработват в ИСАК, тъй като системата е задължителна заради акредитацията на агенцията, след което предложенията се връщат обратно в ИСУН. Екипът на ИСУН в ДФЗ има достъп единствено до базата данни за ПРСР в ИСУН, но не и с тази по другите програми, което пречи на отчитането при многофондовите Стратегии. Оттам следва и необходимостта от допълнително събиране на информация чрез кореспонденция с УО на другите Оперативни програми и с екипите на всички МИГ. Този процес отнема време и ресурси и е предпоставка за допълнително натоварване на служителите от отдел ИСУН в ДФЗ, допускане на груби технически грешки поради ръчното въвеждане на данни, вкл.и при отчитането на проекти (видно и за някои от данните в настоящия анализ). По отношение на индикаторите, както вече се каза в увода, в ИСУН не може да бъде обобщена информация за самата мярка 19 ВОМР, а само за ПРСР. Информация за индикаторите е достъпна единствено за отделните проекти, но не и за цялата ВОМР. Предоставянето по този начин на данните ще продължи до въвеждане на информационен модул за наблюдение в ИСАК, както и създаване на интерфейс за автоматичен обмен на данни с ИСУН. Така, според Сметната палата, процесът на обмен на информация за изпълнението на ПРСР, в т. ч. за подхода ВОМР, е „тромав, ненадежден и не предполага бързо получаване на необходимите данни“.

В Доклада са изтъкнати и други, вече известни на повечето МИГ проблеми: забавяне и несигурност на финансирането на самите местни инициативни групи, отново по вина на ДФЗ; обучението на персонала на МИГ, което е задължение единствено на малкото на брой експерти в УО и е ограничено в рамките на общи семинари и обучения, издаване на наръчници, а личните консултации обикновено се водят чрез кореспонденция и отговорите на въпросите отнемат седмици и месеци; недобра

преценка от страна на МИГ за наличието на потенциални бенефициенти по дадена мярка и съответно провал на приемите, пренасочване на средства и др.

3.5.Одит на ВОМР от Европейската сметна палата

От изложеното дотук става ясно, че прилагането на ВОМР у нас е съпроводено с редица трудности, но трябва да се каже, че такива съществуват и при прилагането на подхода във всички държави-членки на ЕС. През настоящия Програмен период в ЕС функционират 3 337 МИГ, а за ВОМР са заделени 9,18 млрд.евро. Интегрирането на няколко ЕСИФ за подкрепа чрез ВОМР е осъществено в 16 държави (България, Чехия, Дания, Германия, Гърция, Италия, Латвия, Литва, Унгария, Австрия - пилотен проект само в два региона, Полша, Португалия, Румъния, Словения, Словакия, Швеция), останалите (Белгия, Естония, Ирландия, Испания, Франция, Хърватия, Кипър, Люксембург, Малта, Нидерландия, Финландия) използват финансиране единствено по ЕЗФРСР (или ЕФМДР за МИРГ), като подходът за управление на различните фондове не е унифициран и е различен във всяка държава.

В Доклада на Европейската сметна палата от 2022 г. е направена констатацията, че многофондовото финансиране е причинило забавяне навсякъде, където е въведено, както и че има общо забавяне на прилагането на ВОМР. В Регламент 1303/2013, както се спомена, е предвидено, че одобрението на МИГ и техните Стратегии трябва да е приключило или до 2 години след одобряване на Споразумението на партньорство, или по изключение до края на 2017 г (т.е. забавянето от 2 години спрямо другите мерки на ПРСР е официално прието). В повечето държави това обаче е отнело повече време, а например в Ирландия, Чехия и Словакия процесът е завършен чак през 2018 г. В Доклада се казва още, че ВОМР „се прилага във всички селски райони, включително и в тези, в които икономическите резултати са значително по-високи от средните за ЕС“, което означава, че средствата са разпределени неравномерно и в ущърб на периферните региони.

ЕСП установява, че навсякъде „процедурата за подаване на заявления за проекти и одобряването им е усложнена и включва допълнителни административни изисквания в сравнение с традиционните разходни програми“, т.е. вместо за малките проекти по ВОМР да има намалена административна тежест, обратното – тя е увеличена в сравнение с националните приеми, защото проектите минават двойна оценка. В някои държави (Германия) процесът на одобрение включва цели 8 стъпки, в други (Гърция)

кандидатите подават освен електронни, и хартиени документи, в много държави цялата процедура отнема средно около една година, а в някои случаи надвишава и две-три години. Почти навсякъде кандидатите първо подават заявленията си до МИГ и след това проектите предложения се одобряват за втори път от съответните УО. В тази връзка според ЕСП, управлението на ВОМР/ЛИДЕР се характеризира с допълнителни разходи и рискове в сравнение с другите ОП. Допълнителните разходи са свързани със създаването и управлението на повече административни структури – специални звена в УО, самите МИГ, а допълнителните рискове се дължат на продължителните процедури, утежнените административни изисквания и потенциалния конфликт на интереси поради зависимостта на МИГ от публичните власти – общините.

С тези причини е обяснен и общият слаб напредък по ВОМР в рамките на целия ЕС. Цитирани са данни на Европейската комисия, че към края на 2020 г. стойността на проектите на местните общности е 3,1 млрд. евро или 72% от докладваните разходи по ВОМР. Административните и текущите разходи на МИГ възлизат на 1,04 млрд. евро (24 % от общите разходи, направени до този момент). Изплатените средства по ВОМР до края на 2020 г. са в размер едва на 39% от планираните разходи за проекти. В няколко държави членки, в които изплатените суми по проекти по ВОМР са ниски, делът на административните и текущите разходи е много висок. Например в Гърция, Португалия и Словакия към края на 2020 г. административните разходи са от същия порядък или надвишават сумата, изразходвана за реализацията на проектите. Напредъкът по ВОМР също е различен - Естония е изплатила 72% от планираното финансиране за проекти, Гърция - 13%, а Словакия все още не е изплатила средства по нито един проект до края на 2020 г. От заложените показатели изцяло е изпълнен този за обхванато население от ВОМР - 60,6% (целева стойност 53,5%), отчасти изпълнен е този за население, ползващо се от подобрени услуги/инфраструктура – 13,54% (целева стойност 16,4%), много далече от изпълнението е индикаторът за създадени нови работни места – 13 337 (при целева стойност 44 109). Като цяло МИГ са разходвали малки по размер суми за дейности за сътрудничество (2%), както и за подготвителни дейности (2%). На фона на тези данни, напредъкът по ВОМР у нас изглежда е около средният за ЕС и може да се определи като задоволителен. Все пак, в заключенията на Доклада се припомня, че финансирането на ВОМР е удължено до края на 2023 г. и че в края на всеки Програмен период се наблюдава по-усилено разплащане на проектите и усвояване на средствата.

4. Напредък по СВОМР на местно ниво. Обща информация.

Стратегията на МИГ Белене-Никопол използва средства от два европейски фонда и три Оперативни програми – Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) за ПРСР, Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР) за ОПИК и отново Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) за ОПОС в частта за биологичното разнообразие, тъй като другите оси на ОПОС се финансират и от Кохезионния фонд. Стратегията съдържа три приоритета, седем специфични цели и 9 мерки – 7 по ПРСР, 1 по ОПИК и 1 по ОПОС.

Общият бюджет на Стратегията е 7 668 562 лева. За мерките на ПРСР са отделени 48,68% или 3 732 745 лева. Мярката на ОПИК заема 25,50% от бюджета или 1 955 830 лева, а тази по ОПОС – 25,82% или 1 979 987 лева.

Разпределение по програми								
ПРСР 48,68%			ОПИК 25,50%			ОПОС 25,82%		100%
Разпределение по Приоритети								
Приоритет 1 25,03%			Приоритет 2 49,02%			Приоритет 3 25,94%		100%
Разпределение по Специфични цели								
СЦ 1.1 18,51%		СЦ 1.2 6,52%	СЦ 2.1 17,99%	СЦ 2.2 4,30%	СЦ 2.3 26,73%	СЦ 3.1 25,50%	СЦ 3.2 0,44%	100%
Разпределение по мерки								
4.1 14,60%	4.2 3,91%	6.4 6,52%	7.2 17,99%	7.5 4,30%	8.1 0,91%	ОПИК 25,50%	1.3 0,44%	100%
						ОПОС 25,82%		

Източник СВОМР

За модернизацията на земеделските стопанства и предприятията от хранително-вкусова промишленост, както и за стимулиране на развитието на неземеделски дейности по ПРСР за Приоритет 1 са отделени 25,03% от средствата: за мярка 4.1 средствата са 14,60%, за мярка 4.2 – 3,91% и за мярка 6.4 – 6,52%. За постигането на икономически растеж и развитието на местния пазар на труда чрез повишаване на конкурентоспособността и технологичната модернизация на МСП (Приоритет 3, СЦ 3.1) са отделени 25,50% от средствата. Следователно 50,53%, т.е. малко повече от половината от бюджета на СВОМР са предназначени за постигане на икономически въздействия върху територията. Тези мерки обаче имат и социални ефекти – повишаване на заетостта и намаляване на безработицата, повишаване на доходите в по-дългосрочен план, подобряване на знанията и уменията на работещите в стопанствата и

предприятията заради въвеждането на иновации, както и на предприемаческите умения – постига се част от добавената стойност на ВОМР за повишаване капацитета на местните общности. Такъв принос ще има и мярката за обучение 1.3 (0,44%). По мерките на Приоритет 2 на СВОМР 25,82% от средствата са за мярката по ОПОС, тъй като голяма част от територията е обхваната от зони от „Натура 2000“ и 0,91% са за мярка 8.1 от ПРСР за залесяване и създаване на горски масиви, чрез които ще се постигнат преки положителни ефекти за опазване на околната среда и екологични въздействия. Бюджетите на мерките за подобряване средата на живеене са 17,99% за мярка 7.2 и 4,30% за мярка 7.5, или общо за двете специфични цели на Приоритет 2 за заделени 22,29% от средствата, като те ще имат въздействия в две посоки – социално, тъй като от инвестициите в инфраструктурата и развитието на туристически услуги ще се възползва голяма част от населението и екологично, тъй като в проектите са включени реконструкция на улици (намаляване на праховите частици и замърсяването) и на паркови площи (озеленяване).

По данни на ИСУН, през ноември 2022 г. МИГ има обявени 14 процедури на обща стойност 10 853 779,31 лева. Ако се извадят повтарящите се процедури (ОПОС, анулираната по 4.1), както и прехвърлянето на остатъците от средства по приемите, процедурите всъщност са на стойност 7 661 971,82 лева или 99,9% от бюджета. Това означава, че МИГ е обявил процедури и приеми по всички мерки и в рамките на целия разполагаем бюджет по Стратегията, вкл. и допълнителните средства до 2023 г.

Броят на всички подадени до момента проекти е 49 и е на обща стойност 11 383 387,19 лева (ИСУН) или 9 991 523,09 (Регистър проекти на МИГ), с БФП от 8 082 705,95 лева. Разликата в стойността идва оттам, че в ИСУН данните не се отразяват своевременно, както и че механично се събират всички подадени проекти (някои от тях по два пъти заради анулирана процедура). Одобрените от МИГ проекти са 45 с обща стойност 9 024 971,39 лева и БФП от 7 411 970,65 лева, като тук са включени както резервите от предишните приеми, така и проектите, подадени и одобрени на новите приеми през 2022 г., като изпълнението на бюджета по този показател е 96,7%. Сключените договори са 30, с обща стойност 6 701 425,14 лв. и БФП от 5 569 778,31 лв., като изпълнението на бюджета е 72,63%, т.е. доста над средното, както спрямо самата Стратегия, така и спрямо общото изпълнение на ВОМР в страната от всички МИГ. Реално изплатените средства са 3 338 849,45 лв. или 43,54% от бюджета.

	Средства	Проекти (брой)	Бенефициенти (брой)	БФП	В % от бюджета
Бюджет на МИГ	7 668 562	47 (индикатор)	55 (индикатор)	7 668 562	100%
Бюджет на процедурите в ИСУН	10 853 779,31			10 853 779,31	141,5%
Реален бюджет на процедурите (без повтарящите се) ПРСР ОПИК ОПОС	7 661 971,82 3 726 154,82 1 955 830,00 1 979 987,00			7 661 971,82	99,9%
Брой подадени проекти		49	40		
Стойност на всички подадени проекти	11 383 387,19* 9 991 523,09			8 082 705,95	105,4%
Одобрени от МИГ проекти		45	38		
Стойност на одобрените от МИГ проекти	9 024 971,39**			7 411 970,65**	96,7%
Сключени договори		30	28		
Стойност на сключените договори	6 701 425,14			5 569 778.31	72,63%
Проекти с изплатени средства		17	15		
Реално изплатени средства	3 338 849,45			3 338 849,45	43,54%

Източник ИСУН, Регистър проекти на МИГ и Годишни доклади

**Това е стойността на подадените проекти в ИСУН. В нея е отразена двойната процедура по ОПОС (т.е. подадените два пъти едни и същи проекти), но все още не са включени всички подадени към МИГ проекти от новите приеми. Втората сума е на база данните за общата стойност на проектите, отразени в Регистъра на МИГ плюс информацията за проектите подадени за новите приеми, получена от екипа на МИГ.*

***В стойността на одобрените проекти са включени и резервите*

По програми най-добро е изпълнението по ОПОС – сключените договори са за 98,5% от предвидения бюджет, т.е. той е напълно изчерпан. Както се вижда от данните, изпълнението е над средното за МИГ, които имат мярката по ОПОС в Стратегиите си. Изплатените средства обаче са 42,02% от вече сключените договори, при 41,27% средно за останалите МИГ, темпото на изпълнение очевидно е едно и също за всички.

На второ място по изпълнение е ОПИК – сключените договори са за 87,1% от първоначално предвидения бюджет (заради неодобрената резерва), като резултатът е сходен с останалите МИГ, включили мерки по ОПИК в СВOMP - 86,2%. По разплатени средства тази програма е с най-високи стойности – на практика всички проекти са

приключили и средствата са изцяло изплатени на бенефициентите. По този показател МИГ Белене-Никопол надвишава доста средния резултат на всички МИГ с мерки по ОПИК, при които разплатените средства са 70,23%.

Най-слабо са представени мерките по ПРСР, както и при всички останали МИГ, което както нееднократно се повтори, се дължи основно на бавното одобрение от страна на ДФЗ. Друга причина обаче е увеличеният бюджет на всички МИГ именно по мерките на ПРСР, което предполага нови процедури и приеми. За ПРСР по сключени договори изпълнението на бюджета е 51,3%, при среден за останалите МИГ 46,5%, а по изплатени средства е 21,8%, като по този показател МИГ Белене-Никопол се представя двойно по-добре от средното за всички МИГ – 13,4%.

МИГ	Бюджет по Програмата/ Процедури	Подадени проекти в МИГ	Проекти одобрили от МИГ	Сключени договори (брой)	Сключени договори (лв.)	%	Реално разплатени суми	%
ПРСР								
Всички МИГ	216 166 401,82	2 414	1 745	1 115	100 452 002,68	46,5%	28 412 997,52	13,14%
МИГ Белене Никопол	3 732 745,00/ 3 726 154,82	39*	35**	21	1 915 921,01	51,3%	816 939,12	21,8%
ОПИК								
Всички МИГ	57 292 570,00	346	229	201	49 405 547,22	86,2%	40 239 650,00	70,23%
МИГ Белене Никопол	1 955 830,00/ 1 955 830,00	7	7***	6	1 704 045,30	87,1%	1 702 439,13	87,05%
ОПОС								
Всички МИГ	13 472 431,06	16	13	11	12 670 547,74	94%	5 560 770,16	41,27%
МИГ Белене Никопол	1 979 987,00/ 1 979 987,00	3	3	3	1 949 812,00	98,5%	819 471,20	42,02%

Източник ИСУН, Регистър проекти на МИГ

Включени са и новите проекти от приемите тази година; **Плюс резервите по 4.1 и одобрените проекти на новите приеми; *С резервата*

По отношение на заинтересованите страни, идентифицирани в СВОМР, всички те са представени в одобрените проекти от МИГ – публичния сектор чрез проектите на двете общини Белене и Никопол, нестопанския сектор чрез проектите по ОПОС (две НПО) и мярка 7.5 (2 читалища), а стопанският сектор чрез останалите проекти – земеделските производители чрез мерките 4.1 и 4.2 и местния бизнес и МСП чрез проектите по ОПИК и мярка 6.4.

5. Напредък по мерки, приоритети и специфични цели

По всички мерки от СВОМР и по трите програми – ПРСР, ОПИК и ОПОС са проведени процедури и приеми, по повечето има подадени и одобрени проекти (с изключение на мярка 1.3), следователно приоритетите и целите са в процес на изпълнение. В таблицата е обобщена информацията за процедурите, приеми, подадените и одобрени проекти и сключените договори с бенефициентите.

Мерки/ Процедури	Приеми	Стойност на процедурата (лв.)	Брой подадени проекти	Брой одобрени от МИГ проекти	Одобрена БФП от МИГ	Сключени договори	БФП на договорите (лв.)
ПРСР							
1.3 Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства							
BG06RDNP001-19.320	1-ви прием	33 745,00	-	-	-	-	-
	2-ри прием						
4.1 Инвестиции в земеделски стопанства							
BG06RDNP001-19.105	1-ви прием	800 000,00	12	11	775 184,6	11	694 815,21
	2-ри прием		3	3 (резерви)	180 526,13		
BG06RDNP001-19.564	1-ви прием	313 009,82	2	2	146 665,00		
	2-ри прием		1	1	72 785,00		
BG06RDNP001-19.590	-	800 000,00	Анулирана процедура				
4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти							
BG06RDNP001-19.094	1-ви прием	300 000,00	1	1	48 892,97	1	48 892,97
	2-ри прием		-	-	-	-	
BG06RDNP001-19.565	1-ви прием	251 107,00	-	-	-	-	
	2-ри прием		-	-	-	-	
6.4 Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности							
BG06RDNP001-19.136	1-ви прием	500 000,00	10	8	493 590,96	6	366 603,32
	2-ри прием		0	0	0	0	
7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура							
BG06RDNP001-19.253	Един прием	900 000,00	2	2	774 451	2	732 211,51
BG06RDNP001-19.566	1-ви прием	640 113,49	2	2	638 627,93		
	2-ри прием		Активен прием до 12.12.2022 г.				
7.5 Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура							
BG06RDNP001-19.319	1-ви прием	330 000,00	2	2	151 599,67	1	73 398,00
	2-ри прием		2	2	120 613,97		
8.1 Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви							
BG06RDNP001-19.321	1-ви прием	70 000,00	1	1	39 097,09		
	2-ри прием	-	-	-	-		
ОПИК							
Подобряване на производствения капацитет в МСП							
BG16RFOP002-2.022	1-ви прием	1 955 830,00	5	5	1 717 420,41	6	1 704 045,30
	2-ри прием		2	1 +1 резерва	302 330,20		
ОПОС							
Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода ВОМР							
BG16M1OP002-3.013	1 прием	1 979 987,00	Прекратена процедура				
BG16M1OP002-3.030	1 прием	1 979 987,00	3	3	1 949 812	3	1 949 812,00
ОБЩО:							
9 мерки/14 процедури	22 приема	10 853 779,31	49	45	7 411 970,65	30	5 569 778,31

Източник ИСУН, Регистър проекти на МИГ

5.1. Напредък по Специфичните цели и мерките на Приоритет 1.

Приоритет 1: *Повишаване на ефективността и производителността на малките и средни селски стопанства чрез модернизация и разнообразяване към неземеделски дейности* включва две специфични цели и три мерки от ПРСР.

За постигането на Специфична цел 1.1 *Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности и насърчаване въвеждането на нови технологии в стопанствата* са предвидени две мерки от ПРСР – 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ и 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“, които заемат общо 18,51% от бюджета на СВOMP – 14,60% за мярка 4.1 и 3,91% за мярка 4.2.

По **Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“** са проведени две процедури, с общо 4 приема. По процедура BG06RDNP001-19.105 с бюджет от 800 000,00 лева на първия прием са подадени 15 проектни предложения, 3 проекта са оттеглени от бенефициентите, а 1 проект е отхвърлен. Оценителната комисия на МИГ одобрява 11 проекта. На втория прием по същата процедура са подадени 4 проектни предложения, като едното е оттеглено. МИГ одобрява трите останали проекта, но със статут на резерви, поради изчерпване на бюджета.

Общата стойност на всички подадените проекти по процедурата е 2 324 968,96 лв. със заявена БФП от 1 162 484,48 лв., което означава, че интересът на бенефициентите надхвърля заложеното в бюджета по СВOMP. Одобрените от МИГ 11 проекта са на обща стойност 1 550 369,21 лв. с БФП от 775 184,60 лв. Остатъкът по тази процедура по мярката първоначално е 24 815,40 лв., с които както се каза, не могат да се удовлетворят трите одобрени резерви. Признатата обща стойност на проектите от страна на ДФЗ е 1 458 168,36 лв. с БФП от 694 815,21 лв., т.е. остатъкът по процедурата става 105 184,79 лева. Всичките 11 проекта са със сключен договор, но единият от тях (на Гергана Енева) е прекратен, като така се освобождава ресурс от още 68 751,15 лв. БФП, т.е. разполагаемите средства по мярката стават 173 935,94 лева.

Трите резерви, одобрени на втори прием са на обща стойност 361 052,25 лева и с БФП от 180 526,13 лева. Тъй като през 2020 г. бюджетът по мярката е увеличен с 319 600,00 лв., от тях се взимат недостигащите 6 590,18 лева, за да бъдат удовлетворени и резервните проекти – БФП става точно 180 526,12 лева (173 935, 94 +.6 590,18).

Постъпило е известие за отказ от кандидата с проектно предложение, класирано като резервно за сумата 67 323,50 лв. Видно от проведена комуникация от ДФЗ и другите двама кандидати с проектни предложения, класирани като резервни, че същите са потвърдили готовност за подписване на договор за подпомагане и проектите ми са в процес на утвърждаване. Общата сума за финансиране на проектите е 113 202,63 лв.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от ДФЗ (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG06RDNP001 -19.105-0001	ЗС Румен Дешев	144 800,00	72 400,00	138 262,74	69 131,37	69 131,37	69 131,37
BG06RDNP001 -19.105-0002	ПК Утро	145 651,60	72 825,80	145 651,6	58 237,52	87 414,08	58 237,51
BG06RDNP001 -19.105-0003	ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ	119 463,19	59 731,59	119 463,19	59 731,59	59 731,6	59 731,59
BG06RDNP001 -19.105-0004	АГРОФЕМ ООД	146 633,44	73 316,72	138 801,16	69 400,59	69 400,57	69 400,57
BG06RDNP001 -19.105-0005	ЕТ АХМЕД ТАТАРЛЪ	145 906,14	72 953,07	108 062,86	54 031,43	54 031,43	0
BG06RDNP001 -19.105-0006	ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	146 404,34	73 202,17	146 404,34	73 202,17	73 202,17	73 202,17
BG06RDNP001 -19.105-0007	ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ	123 450,00	61 725,00	123 450	61 725	61 725	61 725
BG06RDNP001 -19.105-0008	ЗС ТОНИ РУПОВ	146 000,00	73 000,00	146 000	72 937,36	73 062,64	72 937,36
BG06RDNP001 -19.105-0009	ГЕРГАНА ЕНЕВА	144 055,00	72 027,50	140778,65	68751,15	72027,5	прекратен
BG06RDNP001 -19.105-0012	ЕТ БРАТЯ НИКОЛОВИ – ХР. НИКОЛОВ	141 795,50	70 897,75	141 795,5	52 917,87	88 877,63	0
BG06RDNP001 -19.105-0014	ЗК ЕДИНСТВО - 94	146 210,00	73 105,00	109 498,32	54 749,16	54 749,16	0
ОБЩО:		1 550 369,21	775 184,60	1 458 168,36*	694 815,21	763 353,15	464 365,57
(без прекратения проект)		1 406 314,21	703 157,10	1 317 389,71*	626 064,06	691 325,65	464 365,57

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

**Има разлика в данните на ИСУН и тези на МИГ за признатата обща стойност на проектите. За някои проекти в регистъра на МИГ е отразена намалена обща стойност, призната от ДФЗ и общата сума без прекратения проект е 1 252 128,15 лева – толкова е и в Годишния доклад на МИГ. В ИСУН обаче, за някои проекти е отбелязана първоначалната обща стойност, одобрена от МИГ, като е увеличено съфинансирането от страна на бенефициентите и не е ясно дали наистина има такова увеличение.*

През 2022 г. е обявена втора процедура по мярката 4.1 BG06RDNP001-19.564 с бюджет от оставащите 313 009,82 лева (319 600,00 - 6 590,18). На първия прием с краен срок

29.03.2022 г. са подадени два проекта с обща стойност 293 330 лв. и с БФП от 146 665 лв. И двата са одобрени от МИГ и са на етап проверка на проведената процедура за избор в ДФЗ. На втория прием има подадено още едно проектно предложение на обща стойност 145 570 лв. и размер на БФП 72 785 лв. Общата БФП на трите проекта е 219 450 лв., от които в процес на оценка от ДФЗ са два проекта с обща БФП 113 202,63 лв. Остатъкът по процедурата е 160 883,31 лв., формиран като от общия бюджет от 1 119 600 лв. са приспаднати одобрената от ДФЗ сума от 626 064,06 лв., резервните проекти за сумата от 113 202,63 лв. и одобрените от МИГ три проекта за 219 450 лв.

До този момент по мярката са финансирани 10 проекта и 10 бенефициента, общият обем на инвестициите според данните на ИСУН е 1 317 389,71 лв. заедно със съфинансирането. Подпомогнатите животновъдни стопанства са 6, по проектите трябва да бъдат създадени 10 нови работни места. По втората процедура двата проекта от първия прием са на бенефициенти, които са подавали проектни предложения и на предишната процедура по мярка 4.1. и имат вече сключени договори, т.е. броят на бенефициентите остава същият.

По **Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“** също има две процедури с по два приема. По първата процедура BG06RDNP001-19.094 с бюджет от 300 000 лева, на първия прием има подаден един проект с обща стойност 97 785,94 лв. и БФП от 48 892,97 лв., който е одобрен от МИГ и е вече със сключен договор. На втория прием по процедурата няма подадени проекти. Остатъкът от бюджета по тази процедура по мярката е 251 107,03 лв.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от ДФЗ (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG06RDNP001-19.094-0001	ЕЛИА МИЛК ООД	97 785,94	48 892,97	97 785,94	48 892,97	48 892,97	0
ОБЩО:		97 785,94	48 892,97	97 785,94	48 892,97	48 892,97	0

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

По тази причина през 2022 г. е обявена втора процедура BG06RDNP001-19.565 с бюджет от 251 107,00 лева. Първият прием е с краен срок 31.05.2022 г., а вторият прием - 28.10.2022 г. И на двата приема няма подадени проектни предложения. По стойност на процедурите бюджетът на мярката е изпълнен на 100%, по стойност на одобрените проекти и сключените договори, бюджетът е изпълнен едва на 16,3%. Засега по

мярката има подпомогнат един проект и един бенефициент, общият размер на инвестициите е 97 785,94 лв. със съфинансирането, няма създадени нови работни места. Средства от мярка 4.2 в размер на в размер на 251 107 лева могат да бъдат прехвърлени към мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“.

По Специфична цел 1 на Приоритет 1 от СВОМР има частичен напредък на изпълнението – много добър по мярка 4.1 и слаб по мярка 4.2. Трябва да се напомни, че по мярка 4.2 повечето МИГ срещат трудности при набиране на проекти и бенефициенти. Основната идея на мярката е земеделските производители да стартират преработка и така да добавят стойност към първичната продукция, но особено в животновъдния сектор, много от стопанствата все още не отговарят на стандартите, наложени от ЕС и са недопустими кандидати. По-малките производители страдат и от липсата на достатъчно капитал за съфинансирането. При вече съществуващите преработвателни предприятия пък има проблем с набавянето на достатъчни количества местни суровини, а и инвестициите по СВОМР са недостатъчни като обем за някои от фирмите. По информация на екипа на МИГ, и тук част от преработвателите със заявени първоначални намерения за кандидатстване, всъщност са предпочели националните приеми по същата мярка.

Специфична цел 1.2 Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм на същия Приоритет 1 от СВОМР се предвижда да бъде постигната чрез мярка 6.4 от ПРСР. За тази специфична цел и съответно за мярката са отделени 6,52% от бюджета.

По мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ е проведена една процедура BG06RDNP001-19.136 с два приема и бюджет от 500 000 лева, колкото е и в СВОМР. На първи прием са подадени 11 проекта, 1 е оттеглен, а 2 са отхвърлени. МИГ одобрява 8 проекта. На втория прием няма подадени проекти.

Общата стойност на всички подадени проекти е 915 295,47 лв., с БФП от 686 471,10 лв., т.е. интересът на бенефициентите отново е по-голям от предвидения бюджет. Одобрените от МИГ проекти първоначално са на обща стойност 658 121,27 лева с БФП от 493 590,96 лева. Първоначалният остатък по мярката е само 6 409,04 лв. Двама от бенефициентите се отказват от сключване на договор, като проектите им са с обща стойност 146 345,4 лв. и БФП от 109 759,05 лв. Така остатъкът по процедурата става 116 168,09 лева. Останалите шест проекта са със сключени договори, като признатата

обща стойност е 488 804,43 лв., а признатата БФП е 366 603,32 лв. Постъпило е известие за отказ от изпълнение на сключен Договор. Така свободният бюджет по мярката става 206 073,78 лева, формиран като от общия бюджет от 500 000 лв. са приспаднати одобрената от ДФЗ сума от 293 926,22 лв. Все още обаче няма изплатени средства по нито един от проектите.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от ДФЗ (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG06RDNP001 -19.136-0002	Мобилиери ООД	96 902,80	72 677,10	96 902,80	72 677,10	24 225,70	прекратен
BG06RDNP001 -19.136-0005	ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ	96 696,00	72 522,00	96 696,00	72 522,00	24 174,00	0
BG06RDNP001 -19.136-0006	Ганчеви перфект ЕООД	33 489,36	25 117,03	28 446,81	21 335,11	7 111,70	0
BG06RDNP001 -19.136-0008	Цветков - М ЕООД	97 790,00	73 342,50	80 970,12	60 727,59	20 242,53	0
BG06RDNP001 -19.136-0010	АГППДП- ПЛАМАДЕН ТООД	97 706,00	73 279,50	96 596,99	72 447,74	24 149,25	0
BG06RDNP001 -19.136-0011	ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД	89 191,71	66 893,78	89 191,71	66 893,78	22 297,93	0
ОБЩО:		511 775,87	383 831,91	488 804,43	366 603,32	122 201,11	0
(без прекратения проект)		414 873,07	311 154,81	391 901,63	293 926,22	97 975,41	0

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

Финансираните проекти засега са 5 на 5 бенефициента, общият размер на инвестициите, заедно със съфинансирането е 391 901,63 лева. По мярката има един проект за иновативни туристически дейности, останалите 5 проекта са за нови нетуристически услуги и за създаване на нови дейности в микропредприятията, предвижда се създаването на 7 нови работни места. Изпълнението на бюджета по мярката според сключените договори е 73,3%.

По Специфична цел 1.2 на Приоритет 1 има много добър, макар и частичен напредък. Ако двата одобрени от МИГ проекта не бяха отказани от бенефициентите, изпълнението щеше да е 95,2%, т.е. бюджетът да е напълно изчерпан. С оставащите средства и при проявен интерес от потенциални бенефициенти, може да бъде обявен и нов прием по мярката.

Приоритет 1 на СВОМР и неговите две Специфични цели имат принос към Първата цел на ПРСР за повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското и горското стопанство и преработващата промишленост, както и към

Специфична цел 1 на ВОМР за развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес, които отговарят на Тематична цел 3 от РОР за повишаване конкурентоспособността на стопанствата и МСП и за диверсификацията на икономиката. Доколкото по проектите са създадени нови работни места, те имат принос и към Третата цел на ПРСР за социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот, както и към Приоритет 1 на ВОМР за Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността (Тематична цел 9 на РОР) и Приоритет 4 на ВОМР за Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила (Тематична цел 8 на РОР). Тъй като в повечето от проектите и по трите мерки се предвижда подобряване на ресурсната ефективност, намаляване на разходите за енергия, закупуване на нова техника, която е щадяща към околната среда, Приоритет 1 на СВОМР и Специфичните му цели имат принос и към Втората цел на ПРСР за опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурси в земеделието и Приоритет 2 на ВОМР за интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност (Тематична цел 6 от РОР). По приоритетни области проектите имат принос към 1А (Стимулиране на иновациите, сътрудничеството и развитието на базата от знания в селските райони), 2А (Подобряване на икономическите резултати на всички земеделски стопанства и улесняване на реструктурирането и модернизиранието на стопанствата), 4Б (Подобряване управлението на водите, включително управлението на торовете и пестицидите), 5Б (Повишаване на ефективността при потреблението на енергия в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост), 6А (Улесняване на разнообразяването, създаването и развитието на малки предприятия, както и разкриването на работни места), 6Б (Стимулиране на местното развитие в селските райони).

5.2. Напредък по Специфичните цели мерките на Приоритет 2.

Приоритет 2 *Подобряване на условията на живот чрез развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда* включва три специфични цели, които ще се реализират чрез три мерки по ПРСР и една по ОПОС. За постигането му са заделени общо 49,02% от бюджета на СВОМР - 23,2% за мерките от ПРСР (17,99% за мярка 7.2, 4,30% за мярка 7.5, 0,91% за мярка 8.1) и 25,82% за мярката на ОПОС.

За постигането на Специфична цел 2.1 Подобряване на техническата инфраструктура е предвидена мярка 7.2 от ПРСР, която заема 17,99% от бюджета.

По мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ са проведени две процедури с общо три приема. Първата процедура BG06RDNP001-19.253 е с бюджет от 900 000 лева и с един прием. Подадени и одобрени са два проекта - по един на община Белене и на община Никопол, като общата им стойност е 774 451,13 лв., с БФП от 774 451,13 лв. Първоначалният остатък от бюджета е 125 548,87 лв. При сключване на договорите е призната обща стойност и БФП от 732 211,51 лв. Остатъкът е 167 788,49 лева.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от ДФЗ (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG06RDNP001-19.253-0001	ОБЩИНА Никопол	391 104,62	391 104,62	355 940,00	355 940,00	0,00	352 573,55
BG06RDNP001-19.253-0002	ОБЩИНА Белене	383 346,51	383 346,51	376 271,51	376 271,51	0,00	0
ОБЩО:		774 451,13	774 451,13	732 211,51	732 211,51	0,00	352 573,55

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

Тъй като средствата по мярката са увеличени с 479 400 лева, както и има остатък, през 2022 г. е обявена още една процедура BG06RDNP001-19.566 с бюджет от 640 113,49 лева и два приема. На първия прием с краен срок 03.05.2022 г. са подадени два проекта с обща стойност 638 627,93 лв. и БФП 638 627,93 лв. Вторият прием е с краен срок 12.12.2022 г. и е още активен. Ако проектите по мярката бъдат одобрени в ДФЗ, бюджетът ѝ ще бъде почти изцяло изчерпан. Засега изпълнението на бюджета е 53%, а при одобряване на новите проекти ще стане 99,4%. Тъй като към мярката се наблюдава засилен интерес, към нея може да бъдат прехвърлени допълнителни средства от мерките 4.2, 7.5 и 8.1.

По тази Специфична цел на Приоритет 2 има добър напредък, тъй като първоначално одобрените проекти са със сключени договори и по единия от тях вече има и разплатени суми. Засега са реализирани два проекта на двама бенефициенти от публичния сектор (общините), като ако бъдат одобрени и новите два, проектите ще станат общо 4, т.е. няма да бъде изпълнен индикаторът за 6 проекта. Предвид че мярката е „общинска“, т.е. кандидати могат да бъдат само двете общини, няма как да бъде изпълнен и индикаторът за 4-ма бенефициенти. Общият размер на инвестициите досега е 732 211,51 лева и ако бъдат одобрени и новите проекти, ще стане 1 370 839,44

лева. И двата проекта са за подобряване на публичната инфраструктура (реконструкция на уличната мрежа), в единия от тях има подобект за опазване на природното наследство (парка), чрез който се изпълнява и индикаторът за възстановени паркови площи и градинки, а в другия – изграждане на спортни площадки за младежи. Новите два проекта също са за базисна инфраструктура – ремонт на улици. Не се предвижда обновяване на обществени сгради, културни или социални центрове, както и няма изпълнение на мерки за енергийна ефективност. Населението, което ще се възползва от проектите, според индикаторите в ИСУН, е 13 549 души общо за двата проекта със сключени договори.

Специфична цел 2.2 *Развитие на малка инфраструктура в областта на отдиха и туризма* се реализира чрез мярка 7.5 на ПРСР (4,30% от бюджета).

По мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура“ е проведена една процедура BG06RDNP001-19.319 с бюджет от 330 000 лева и два приема. На първия прием са подадени 3 проекта, но единият е оттеглен. От МИГ са одобрени 2 проекта с обща стойност и БФП от 146 082,22 лв. Единият е със сключен договор, а вторият е на етап проверка процедурата в ДФЗ. На втория прием също са подадени два проекта с обща стойност и БФП от 120 613,97 лв. - на „Народно Читалище Напредък 1871“ и на „Народно Читалище Христо Ботев – 1892“, като и двата са одобрени от МИГ и чакат проверката в ДФЗ. Изпълнението засега е 22,24% (един сключен договор). Ако бъдат одобрени и останалите проекти, изпълнението ще бъде 82,6%. Средства от мярката в размер на 63 304 лева могат да бъдат прехвърлени към мярка 7.2.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от ДФЗ (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG06RDNP001-19.319-0002	Община Никопол	73 500,00	73 500,00	73 398,00	73 398,00	0,00	0,00
ОБЩО:		73 500,00	73 500,00	73 398,00	73 398,00	0,00	0,00

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

По Специфична цел 2.2 има сравнително слаб напредък, тъй като само един проект е със сключен договор. Изпълнението на бюджета е 22,2%. При подписване на договори за останалите проекти, изпълнението ще стане 90,9%, а общата инвестиция 272 587,23 лева. Проектите ще бъдат 4, а бенефициентите също 4 – отново двете общини и две

читалища. Засега има създадени две туристически атракции (два броя лодки), а броят посетители като целева стойност са 1 500 души.

Специфична цел 2.3 Сигурна жизнена среда и екологично развитие ще се постигне чрез мярка 8.1 Залесяване и поддръжка на ПРСР и проектите по ОПОС за Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000. Общо тази специфична цел заема 26,73% от бюджета на СВOMP.

По мярка **8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“** е обявена една процедура BG06RDNP001-19.321 с бюджет от 70 000 лева, колкото е и по СВOMP. Двата приема са с първи краен срок до 07.03.2022 г. и втори краен срок до 26.04.2022 г. Подадено и одобрено от МИГ е едно проектно предложение с обща стойност и БФП от 39 097,09 лева. Остатъкът по мярката засега е 30 902,91 лева. Тези средства могат да бъдат прехвърлени към мярка 7.2.

По мярката на ОПОС за **Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000** са проведени две процедури. Първата BG16M1OP002-3.013 с бюджет от 1 979 987 лева е прекратена. Обявена е втора процедура BG16M1OP002-3.030 със същия бюджет. По нея са подадени три проектни предложения на обща стойност и с БФП от 1 949 812 лева. Остатъкът е 30 175 лв., т.е. бюджетът по мярката е изчерпан. Изпълнението на бюджета е 98,5%.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от УО (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG16M1OP002-3.030-0001	Община Никопол	799 976,00	799 976,00	799 976,00	799 976,00	0,00	159 995,20
BG16M1OP002-3.030-0002	Асоциация наука за природата	800 000,00	800 000,00	800 000,00	800 000,00	0,00	589 508,80
BG16M1OP002-3.030-0003	Фондация за околна среда и земеделие	349 836,00	349 836,00	349 836,00	349 836,00	0,00	69 967,20
ОБЩО:		1 949 812,00	1 949 812,00	1 949 812,00	1 949 812,00	0,00	819 471,20

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

По първия проект са обхванати 12 446,46 ха площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост и 8 целеви вида, за чието опазване се изпълняват дейности, по втория проект - 16 296,52 ха и 8 целеви вида, а по третия – 227,12 ха и 3 целеви вида. Общо хектарите са 28 970,1 ха, но много

голяма част от тях се припокриват, като може да се каже, че индикаторът е изпълнен. Същото важи и за видовете, които са едни и същи и в трите проекта.

По Специфичната цел 2.3 има много добър напредък, тъй като и по двете мерки има подадени проекти, а по мярката на ОПОС бюджетът вече е изразходван, както и изпълнението на проектите е напреднало, съдейки по разплатените средства. По мярката за залесяване няма изпълнени индикатори, защото няма и сключени договори, докато при тази по ОПОС те са изцяло постигнати.

Мерките и проектите по Приоритет 2 на СВОМР имат принос към Третата цел на ПРСР за Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социално включване и по-добро качество на живот (мерките 7.2 и 7.5), както и към Втората цел на ПРСР за Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурси в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.(мярка 8.1 от ПРСР). Специфичните цели имат принос и към Втория приоритет на ВОМР - Интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство (Тематични цели 5 и 6 на POP), както и към Специфична цел 2 на ВОМР - Развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес. По приоритетни области проектите са свързани с 6Б Стимулиране на местното развитие в селските райони и с 4А Възстановяване, опазване и укрепване на биологичното разнообразие, включително в зони по Natura 2000 и в зони с природни или други специфични ограничения и земеделие с висока природна стойност, както и на състоянието на европейските ландшафти, както и донякъде с 5Д Стимулиране на съхраняването и поглъщането на въглерода в сектора на селското и горското стопанство (мярка 8.1).

5.3.Напредък по Специфичните цели и мерките на Приоритет 3

Приоритет 3: *Създаване на условия за икономически растеж, заетост и развитие на местния пазар на труда* включва две специфични цели, които следва да бъдат постигнати чрез една мярка от ПРСР и една мярка по ОПИК. За изпълнението на този

Приоритет са отделени общо 25,94% от бюджета на СВОМР – 0,44% за мярка 1.3 от ПРСР и 25,50% за мярката на ОПИК.

Специфична цел 3.1 *Повишаване на конкурентоспособността на МСП, на обема на износ на стоки и услуги, на производителността и придадената стойност на продукцията* ще се постигне чрез мярката на ОПИК за растеж на МСП.

По мярката на ОПИК **Инвестиционен приоритет 2 „Капацитет за растеж на МСП”** е проведена една процедура BG16RFOP002-2.022 с бюджет от 1 955 830 лева (колкото е в СВОМР) и два приема. На първия са подадени 5 проекта, като и 5-те са одобрени от МИГ. На втори прием са подадени три проектни предложения, 1 е отхвърлено, две са одобрени, като единия проект е със статут на резерва, т.е. одобрените проекти са 7 с резервата. Общата стойност на всички подадени проекти е 2 487 917,34 лв. с БФП от 2 239 125,61 лв.. Одобрените от МИГ седем проекта са на стойност 2 244 167,34 лева, с БФП от 2 019 750,61 лева (това е с резервата). Без нея общата стойност на шестте одобрени проекта е 1 908 244,90 с БФП от 1 717 420,41 лева. Признатият от УО на ОПИК БФП обаче е 1 704 045,30 лева, като така по процедурата има остатък от 253 390,87 лв. Сключените договори са 6 с всичките 6 одобрени проекта, без резервния.

№ в ИСУН	Кандидат	Заявена пред МИГ (Регистър проекти)		Одобрена от УО (ИСУН)			
		Обща стойност	БФП	Обща стойност	БФП	Собствено финансиране	Изплатени суми
BG16RFO002-2.022-0001	ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	387 597,30	348 837,57	387 597,30	348 837,57	38 759,73	348 649,20
BG16RFOP002-2.022-0002	МАЙКРОМЕТ ООД	121 950,00	109 755,00	121 950,00	109 755,00	12 195,00	109 615,50
BG16RFOP002-2.022-0003	КЛЕЪРС ЕООД	391 078,60	351 970,74	391 078,60	351 970,74	39 107,86	351 841,23
BG16RFOP002-2.022-0004	ПТЬ-ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ	389 412,00	350 470,80	389 412,00	350 470,80	38 941,20	350 361,00
BG16RFOP002-2.022-0005	ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	228 921,00	206 028,90	221 921,00	199 728,90	22 192,10	198 810,00
BG16RFOP002-2.022-0008	БЕЛЛА 21 ООД	389 286,00	350 357,40	389 286,00	343 282,29	46 003,71	343 162,20
ОБЩО:		1 908 244,90	1 717 420,41	1 901 244,9	1 704 045,3	1 971 99,6	1 702 439,13

Източник Регистър проекти на МИГ, ИСУН

Екипът на МИГ е изпратил запитване до УО на ОПИК с молба за редуциране на бюджета на резервното проектно предложение (от 302 330,20 лв. на 253 390,87 лв., колкото е остатъкът) и съответно финансирането му, но е получил отказ. Така изпълнението на бюджета остава 87,05%. Подпомогнатите предприятия са 6 на 6 бенефициента (индикаторът е изпълнен). Заявеното съфинансиране на бенефициентите

(частни инвестиции) е в размер на 1 971 99,6 лева. Според записаните в ИСУН индикатори по проектите за „Производствени инвестиции/Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията“, те са общо 100 742,7 лева, при индикатор в СВOMP 586 748,86 лева (300 000 евро). По единия от проектите са създадени 4 нови работни места. Може да се каже, че изпълнението на Специфичната цел 3.1 е много добро.

Специфична цел 3.2 *Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал по пътя на придобиване на нови професионални умения следва да бъде постигната чрез мярка 1.3 по ПРСР.*

По мярка **1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства”** е проведена една процедура BG06RDNP001-19.320 с бюджет от 33 745,00 лева (колкото е и в СВOMP). Процедурата е с два приема – с първи краен срок 11.07.2022 г. и втори краен срок 03.10.2022 г. По нея няма подадени проектни предложения. Т.е. по специфичната цел няма изпълнение.

Мярката на ОПИК не може да има принос към приоритетите на ПРСР, но има принос към Приоритет 5 на ВOMP за Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация, алтернативни дейности и устойчиво производство на аквакултури (Тематична цел 3 на POP) и донякъде към Приоритет 3 на ВOMP за Фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката (Тематична цел 1 на POP), а също и към Приоритет 2 на ВOMP за Интегриран подход към околната среда, чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, вкл. дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство (Тематична цел 6 на POP). Мярката съдейства и за реализиране на Специфична цел 1 на ВOMP за Развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес. Чрез създаването на нови работни места има принос и към Приоритет 1 на ВOMP Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността (Тематична цел 9) и Приоритет 4 на ВOMP за Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила (Тематична цел 8 на POP).

6. Дейности по управление и популяризиране на СВОМР

Основните дейности по управлението на Стратегията за ВОМР са свързани с приема и одобрението на проекти, като към тях спадат и информационните срещи и обученията по мерките, както и консултациите на потенциалните бенефициенти, обученията на местните лидери и екипа на МИГ, изготвянето на различни документи – насоки за кандидатстване и насоки за изпълнение, заключения на оценителните комисии, прозрачност на процедурите по взимането на решения и одобрение на проектите, създаването на мрежи и сътрудничество. Всички тези дейности се отнасят до основния механизъм на изпълнение на СВОМР.

Дейностите по популяризирането на Стратегията и на подхода ВОМР допълват основните дейности по изпълнението и са средство за реализиране на добавената стойност на подхода. Чрез тях се осъществяват първите преки въздействия върху местната общност - увеличава се информираността относно европейските фондове, мотивира се инвестиционната активност и съответно се повишават възможностите и капацитета не само на потенциалните бенефициенти, но и на всички участници. В дейностите по популяризиране, освен срещите и публикациите, се включват инициативи насочени към местната общност извън подготовката на проекти.

МИГ Белене-Никопол започва да прилага Стратегията си за ВОМР през 2017 г., когато е сключено и Споразумението за изпълнение на Стратегия за Водено от общностите местно развитие № РД 50-11/25.01.2017 г. Поради различни причини от обективен и субективен характер, както и при повечето МИГ в страната, процедурите и приемите на проекти започват през 2018 г., което се налага заради закъснялото одобрение на Стратегиите по втори прием и необходимостта екипите да бъдат обучени да работят с ИСУН, където бенефициентите по ПРСР за първи път започват да подават проектните си предложения.

До ноември 2022 г. МИГ е провела 14 процедури с 23 приема по всички мерки, включени в Стратегията, за някои мерки процедурите са повече от една заради увеличените бюджети или наличието на остатъци по мерките. По две мерки има прекратени процедури. Подадени са общо 49 проектни предложения, одобрени са 45, сключените досега договори са 30. МИГ работи активно по механизма на управление и прилагане на Стратегията - информационни срещи и обучения с потенциалните бенефициенти с цел запознаване с мерките, условията по приемите и подготовка на

проектите, индивидуални консултации с бенефициенти, както и развива информационни дейности за популяризиране на самия подход ВОМР и ползите от прилагането му. Дейностите по години са обобщени в долната таблица:

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Общо
Одобрени процедури на МИГ	няма	2 (ОПИК и ПРСР 4.1)	3 ПРСР 6.4 и 7.2, ОПОС)	1 (ОПОС)	2 (ПРСР 7.5 и 4.2)	6 (ПРСР – 4.1 две, 4.2, 7.2, 8.1, 1.3)	14
Брой приеми по мерки	няма	2 ОПИК (1-ви прием) 4.1 (1-ви прием)	6 ОПИК (2-ри прием) 4.1 (2-ри прием) 6.4 (1-ви и 2-ри прием) 7.2 ОПОС (прекратена)	1 ОПОС	4 1-ви и 2-ри прием по 7.5 1-ви и 2-ри прием по 4.2	10 1-ви и 2-ри прием по 4.1 1-ви и 2-ри прием по 4.2 1-ви и 2-ри прием по 7.2 1-ви и 2-ри прием по 8.1 1-ви и 2-ри прием по 1.3	23
Подадени проекти	няма	17 5 по ОПИК 12 по 4.1	18 3 по ОПИК 3 по 4.1 10 по 6.4 2 по 7.2	3 3 по ОПОС	5 4 по 7.5 1 по 4.2	6 3 по 4.1 2 по 7.2 1 по 8.1	49
Одобрени проекти от МИГ	няма	16 5 по ОПИК 11 по 4.1	15 1 по ОПИК (+1 резерва) 3 резерви по 4.1 8 по 6.4 2 по 7.2	3 3 по ОПОС	3 2 по 7.5 1 по 4.2	8 3 по 4.1 2 по 7.2 1 по 8.1 2 по 7.5	45
Сключени договори	няма	няма	7 6 по ОПИК 1 по 4.1	4 4 по 4.1 (един е прекратен)	12 6 по 4.1 2 по 6.4 1 по 7.2 3 по ОПОС	7 1 по 4.2 4 по 6.4 1 по 7.2 1 по 7.5	30
Обществени обсъждания	1 (от 2016)	9	3	1	3	4	21
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP	4 2 за СВOMP 2 обучения за МЛ	6 2 за ОПИК 4 за проекти по СВOMP на МЛ	6 4 обучения за проекти по СВOMP 2 по ОПОС	4 4 обучения за проекти по СВOMP	6 3 по 7.5 2 по 6.4 1 по 8.1	-	26
Обучения и срещи на МИГ	3	11	10	5	3	-	32
Консултации с бенефициенти	41	28	15	16	11	15	126
Информационни срещи за популяризиране на СВOMP	9 8 инф. срещи Годишна конференция	7 6 инф. срещи Годишна конференция	5 4 инф. срещи Годишна конференция	Не са провеждани заради пандемията	Не са провеждани заради пандемията	-	21
Медии (публикации)	11	12	9	4	4	10	50*

Източник годишни доклади на МИГ, ИСУН, екипът на МИГ

**Публикациите са повече, тези са отбелязани в Годишните доклади на МИГ*

През 2017 г. няма проведени процедури и приеми, като екипът на МИГ усилено работи по подготовката за кандидатстване и обучение на потенциалните бенефициенти и на местните лидери, проведени са и голям брой индивидуални консултации с бенефициентите. За популяризиране на подхода ВОМР е проведена информационна кампания с цел запознаване на представители на различните групи от местната общност с целите, мерките и приоритетите на СВОМР. Реализирани са 11 публикации в различни медии – интернет и вестници, изработени са рекламни материали. Екипът на МИГ повишава капацитета си чрез участие в две обучения и един семинар. Изготвени са документи за кандидатстване по мярка 7.2 от ПРСР, съгласно индикативния график, но прием не е осъществен. Проведени са и две проучвания на територията, свързани с мерки от Стратегията.

2017		
Процедури и приеми по проекти – 0		
Процедури	Приеми	Подадени/одобриени проекти
-	-	-
Сключени договори - 0		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
-	-	-
Обществени обсъждания - 0		
-		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВОМР - 4		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
Две двудневни обучения на местни лидери на тема „Създаване на бизнес идея. Как да стартираме собствен бизнес“.	04-05.12.2017 гр. Белене 07-08.12.2017 гр. Никопол	18 участници 14 участници
Две двудневни обучения на потенциални бенефициенти, свързани с подготовката на проекти по СВОМР	11-12.12.2017 гр. Белене 14-15.12.2017 гр. Никопол	12 участници 17 участници
Индивидуални консултации с бенефициенти - 41		
Мъже	Жени	Общо
21	20	41
Информационни срещи за популяризиране на СВОМР - 9		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
8 информационни срещи за популяризиране на СВОМР	11.07.2017 гр. Белене	17 участници
	12.07.2017 с. Деков	20 участници
	13.07.2017 с. Петокладенци	16 участници
	13.07.2017 с. Татари	14 участници
	18.07.2017 гр. Никопол	22 участници
	19.07.2017 с. Вълбел	17 участници
	20.07.2017 с. Муселиево	13 участници
	21.07.2017 с. Новачене	17 участници
Годишна конференция на МИГ Белене-Никопол за отчет на дейностите и запознаване с плана за 2018 г.	20.12.2017, гр. Белене	53 участници

Публикации в медиите - 11		
Публикация/тема	Дата	Медия
Информационни срещи на МИГ БЕЛЕНЕ – НИКОПОЛ	11.07.2017 г.	https://svishtovtoday.com/
МИГ БЕЛЕНЕ – НИКОПОЛ ОБЯВЯВА КОНКУРС ЗА ВЪНШНИ ЕКСПЕРТИ-ОЦЕНИТЕЛИ	2 ноември, 2017 г.	https://svishtovtoday.com/
Покана за годишна конференция	18.12.2017	https://svishtovtoday.com/
МИГ Белене – Никопол проведе годишна конференция	20.12.2017	https://svishtovtoday.com/
„МИГ Белене – Никопол“ обявява конкурс за външни експерти-оценители	2 ноември, 2017 г.	https://www.bgsever.info/news/
МИГ Белене - Никопол проведе годишна конференция	21.12.2017	https://www.bta.bg/bg
МИГ Белене – Никопол проведе информационна кампания	25.07.2017	https://plevenzapleven.bg/ *
„МИГ БЕЛЕНЕ-НИКОПОЛ“ ПРОВЕДЕ ПЪРВО ОБЩО СЪБРАНИЕ	8 брой (16-30 април 2017 г.)	Вестник „Дунавски новини“
СТАРТИРА ИНФОРМАЦИОННАТА КАМПАНИЯ НА МИГ БЕЛЕНЕ-НИКОПОЛ	13 брой (1-15 юли 2017)	
Реални ползи за бизнеса и местната общност ще има – интервю с изпълнителния директор на МИГ	19 брой (1 – 15 ноември 2017 г.)	
МИГ „БЕЛЕНЕ – НИКОПОЛ“ ОБЯВЯВА КОНКУРС ЗА ВЪНШНИ ЕКСПЕРТИ-ОЦЕНИТЕЛИ	20 брой (16 – 30 ноември 2017 г.)	
		Вестник „Никополски хоризонти“
Повишаване капацитета на МИГ - 3		
18-19.04 Обучение/курс на тема „Теория и практика в областта на държавните помощи“, гр. Пловдив. Организатор „Плутон 1“ ООД 07-09.06 Работна среща-семинар по изпълнение на мярка 19.2 WOMP от ПРСР 2014-2020 г., гр. Разлог. Организатор Асоциация „Национална Лидер мрежа“ 31.08 – Обучение за работа със системата ИСУН 2020, гр. София. Организатор ЦКЗ		
Други дейности		
<ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на пакет документи за кандидатстване по мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ , включващ указания и образци на документи по мерките от първи прием на проекти. • Изработени банери, резюме на стратегията, информационен бюлетин, химикалки, визитки и джобни календари, които се разпространяват на територията на МИГ Белене - Никопол. • Провеждане на две проучвания и анализи на територията на тема: Проучване на туристическия потенциал и формиране на туристически продукт на територията на МИГ Белене-Никопол; Проучване в сферата на конкурентоспособност на МСП и възможности за създаване на нови предприятия и дейности на територията на МИГ Белене-Никопол; 		

Източник Годишни доклади, ИСУН, екипът на МИГ

**Публикацията не е включена в годишния доклад на МИГ*

През 2018 г. екипът на МИГ провежда 2 процедури – по мярка 4.1 на ПРСР и по ОПИК, и двете с първи прием. По процедура BG06RDNP001-19.105 за мярка 4.1 са подадени 15 проектни предложения, три са оттеглени от бенефициентите, от останалите 12 единият проект е отхвърлен – одобрени са 11 проекта. По процедура BG16RFOP002-2.022 по ОПИК са подадени 6 проектни предложения, едното е оттеглено, останалите 5 са одобрени. Сключени договори с бенефициенти няма, тъй като прилагането на Стратегията тепърва започва. Проведени са 9 обществени обсъждания, 6 информационни срещи и обучения за мерките от СВOMP, индивидуално са консултирани 28 бенефициенти. За популяризирането на СВOMP са организирани 9 срещи, отчетените в годишния доклад публикации в медиите са 12, но има и допълнителни публикации. Екипът на МИГ е взел участие в 11 срещи и обучения за повишаване на капацитета си. Изготвени са насоки за кандидатстване по още две мерки, МИГ подготвя и подава проектно предложение по мярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“.

2018		
Процедури и приеми по проекти – 2/4		
Процедури	Приеми	Подадени/одобрени проекти
BG06RDNP001-19.105 Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“	Първи прием от 10.10.2018 г. до 19.11.2018 г.	15 подадени, три оттеглени, 1 отхвърлен 11 одобрени
BG16RFOP002-2.022 „Подобряване на производствения капацитет в МСП“, ОПИК	Първи прием от 15.06.2018 г. до 24.09.2018 г.	6 подадени, 1 оттеглен 5 одобрени
Сключени договори - 0		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
-	-	-
Обществени обсъждания - 9		
Обществено обсъждане Проект на промени в Стратегия за Водено от общностите местно развитие		
Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване с проектни предложения по Инвестиционен приоритет 2.2 Капацитет за растеж на МСП от ОПИК		
Обществено обсъждане за промяна на текстове от Стратегията за Водено от общностите местно развитие (08.2018 г.)		
Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по подмярка 4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопанско продукти		
Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по подмярка 4.1 Инвестиции в земеделски стопанства		
Обществено обсъждане на Проект на промяна на текстове от Стратегията (09.2018)		
Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по подмярка 4.1 Инвестиции в земеделски стопанства, второ обществено обсъждане (21.09.2018 – 27.09.2018) след нанасяне на корекции във връзка със съгласуване с УО		
Обществено обсъждане за промяна на текстове от Стратегията за Водено от общностите местно развитие в периода 30.10-06.11.2018		
Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по подмярка 6.4 Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности		

Обучения и информационни срещи по мерките на СВОМР - 6		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
2 информационни срещи за представяне на условията за кандидатстване и изпълнение по процедура за подбор на проектни предложения BG16RFOP002-2.022 „Подобряване на производствения капацитет в МСП“, ОПИК	26.06.2018 Белене	12 участници
	27.06.2018 Никопол	19 участници
2 обучения за повишаване на капацитета и информираността за участие с проектни предложения, бизнес планиране, отчитане на проекти, и др. – съгласно изискванията на мерките, заложи в СВОМР	7-8.08.2018 Белене	11 участници
	9-10.08.2018 Никопол	13 участници
2 двудневни обучения свързани с подготовката и кандидатстването с проектни предложения по СВОМР на МИГ Белене-Никопол	16-17.10.2018 гр. Никопол	14 участници
	18.19.10.2018 гр. Белене	13 участници
Индивидуални консултации с бенефициенти - 28		
Мъже	Жени	Общо
16	12	28
Информационни срещи за популяризиране на СВОМР - 9		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
4 информационни срещи за запознаване на населението с напредъка по изпълнението на одобрената СВОМР, в това число с: изпълнените дейности, актуалните събития, предстоящите приеми по мерки от стратегията, планирани обучения на потенциални бенефициенти	12.09.2018 с. Новачене	14 участници
	12.09.2018 гр. Никопол	12 участници
	13.09.2018 с. Татари	13 участници
	13.09.2018 гр. Белене	11 участници
4 информационни срещи за запознаване на населението с напредъка по изпълнението на одобрената СВОМР, в това число с: изпълнените дейности, актуалните събития, предстоящите приеми по мерките от Стратегията и др.	28.11.2018 с. Въбел	12 участници
	28.11.2018 с. Асеново	14 участници
	29.11.2018 с. Деков	12 участници
	29.11.2018 с. Татари	12 участници
Годишна конференция на МИГ. Запознаване на населението с напредъка по изпълнението на СВОМР, в това число с: отчет за дейностите през 2018 г. и плана за 2019 г.	18.12. 2018 Белене	58 участници
Публикации в медиите - 12		
Публикация/тема	Дата	Медия
„МИГ Белене – Никопол“ проведе обучения на местни лидери	29 август, 2018 г.	https://www.bgsever.info/news/
„МИГ Белене – Никопол“ открива процедура за проектни предложения по Програма за развитие на селските райони	11 октомври, 2018 г.	https://www.bgsever.info/news/
АКТУАЛНО от МИГ Белене-Никопол	6 декември, 2018 г.	https://www.bgsever.info/news/
Сдружение „МИГ Белене – Никопол“ кани за участие в годишната си конференция	11 декември, 2018 г.	https://www.bgsever.info/news/

Местна инициативна група Белене – Никопол проведе своята годишна конференция	20 декември, 2018 г.	https://www.bgsever.info/news/
МИГ Белене – Никопол“ проведе обучения на местни лидери	29.08.2018	https://svishtovtoday.com/
МИГ Белене-Никопол проведе годишна конференция	2 брой (16-30 януари 2016 г.)	Вестник „Дунавски новини“
МИГ Белене-Никопол открива процедура за подбор на проектни предложения	12 брой (16-30 юни 2018 г.)	
Покана за участие в информационна среща със заинтересованите страни на територията на МИГ Белене-Никопол	12 брой (16-30 юни 2018 г.)	
		Вестник „Никополски хоризонти“
Актуално от МИГ Белене-Никопол	06.12.2018	https://infopleven.com/ *
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол“ организира годишна конференция	12.12.2018	
Повишаване капацитета на МИГ - 11		
<p>26-27.03 – Среща-семинар на тема „Инструменти за развитие на местните инициативни групи, местните общности и територии“, Парк-хотел „Москва“, София. Организатор СНЦ „България трейдинг“, „Агритур“ ЕООД, Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“</p> <p>26.04 – Представяне на национална асоциация на МИГ, Парк-хотел „Москва“, София.</p> <p>16.05 – Общо събрание на Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“</p> <p>4-7.06.2018 г. Международна конференция Бъдещето на подхода Лидер/ВОМР след 2020 г., Албена. Организатор – УО на ПРСР</p> <p>04-05.07 – Обучение на МИГ във връзка с изпълнение на мерки/операции в Стратегиите за ВОМР с финансиране по ОПИК, Интер експо център, гр. София. Организатор – УО на ОПИК</p> <p>23-24.08 – Среща-семинар за споделяне на опит и обсъждане на текущи въпроси по изпълнение на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014-2020 г, гр. Казанлък. Организатор – Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“</p> <p>04-05.09 – Двудневно обучение на членовете на КВО и членовете на екипа на МИГ във връзка с участие в Комисията за избор на проекти, гр. Белене. Организатор – МИГ Белене-Никопол</p> <p>24.10 - Работна среща по прилагане на подхода ВОМР по ОПОС, гр. София. Организатор – УО</p> <p>07.11 – Работна среща с експерти от БАН и представители на УО на ОПОС във връзка с включената в СВОМР мярка от ОПОС, гр. София. Организатор МИГ Белене-Никопол</p> <p>23.11 – Работна среща по прилагане на подхода ВОМР по ОПОС, гр. София. Организатор – УО</p> <p>12-13.12 – Работна среща по подхода ВОМР, гр. София. Организатор УО на ПРСР</p>		
Други дейности		
<ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на насоки за кандидатстване по мярка 4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти • Изготвяне на насоки за кандидатстване по мярка 6.4 Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности. • Изработка на рекламни и информационни материали (планшети, чанти, химикалки, ключодържатели, визитки, джобни календари, информационен бюлетин, папки, настолни и стенни календари), които се разпространяват на територията на МИГ Белене-Никопол. • Проведено „Проучване на възможностите за подобряване на Природозащитното състояние на видовете от мрежата НАТУРА чрез подхода ВОМР“ 		

Източник Годишни доклади, ИСУН, екипът на МИГ

**Публикациите в тази медия не са отбелязани в годишния доклад на МИГ*

През 2019 г. МИГ провежда три процедури и 5 приема (всъщност 4, защото по втория прием от мярка 6.4 няма постъпили проекти). Два от приемите са втори прием по мерките 4.1 и ОПИК, обявени през миналата година. Новите процедури са по мярка 6.4 и по мярка 7.2 от ПРСР. Процедурата по ОПОС е прекратена. По мерките от предишната година има 3 подадени и 3 одобрени, но със статут на резерви проекти по мярка 4.1 и още един одобрен и един със статут на резерва проект по ОПИК. По мярка 6.4 са подадени 11 проекта, един е оттеглен, два са отхвърлени, одобрени са 8 проекта, като впоследствие двама от бенефициентите се отказват от сключване на договор и проектите остават 6. По мярка 7.2 са подадени и одобрени 2 проекта. През тази година са и първите сключени договори с бенефициенти – общо 7 на брой, като 6 са по ОПИК и един е по мярка 4.1 от ПРСР. Във връзка с подготовката на проекти и управлението на Стратегията са проведени 4 двудневни обучения по мерките от СВOMP и две информационни срещи за мярката по ОПОС, индивидуално са консултирани 15 бенефициента. За популяризиране на СВOMP са организирани 5 събития – 4 срещи и Годишна конференция на МИГ. През 2019 г. МИГ сключва договор за изпълнение по процедура BG06RDNP001-19.085 за подбор на проекти за подготвителни дейности по мярка 19.3 и стартира „Подготвителен проект за транснационално сътрудничество в сферата на маркетинга на местната идентичност и реализация на устойчив туризъм“.

2019		
Процедури и приеми по проекти – 3/5		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
	Втори прием по мярка 4.1 до 10.06.2019 г.	Подадени 3 Одобрени 3, но със статут на резерви
	Втори прием по ОПИК до 24.06.2019г.	Подадени 2 Одобен 1 + 1с със статут на резерва
BG06RDNP001-19.136 Мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“	Първи прием от 07.02.2019 г. до 18.03.2019 г	Подадени 11, 1 оттеглен, 2 отхвърлени Одобрени 8 (2 с отказ от БФП)
	Втори прием до 29.07.2019 г.	-
BG06RDNP001-19.253 Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“	Прием от 23.04.2019 г. до 27.05.2019 г.	Подадени 2 Одобрени 2
BG16M1OP002-3.013 „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода BOMP (ОПОС)“	Прием от 01.07.2019 г. до 21.01.2020 г.	Прекратена

Сключени договори – 7		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
МАЙКРОМЕТ ООД (BG16RFOP002-2.022, ОПИК)	121 950.00 БФП: 109 755.00	25.02.2019
ПТЪ-ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ (BG16RFOP002-2.022, ОПИК)	389 412.00 БФП: 350 470.80	01.03.2019
ДУНАВ – НИКОПОЛ ЕООД (BG16RFOP002-2.022, ОПИК)	221 921.00 БФП: 199 728.90	06.03.2019
КЛЕЪРС ЕООД (BG16RFOP002-2.022, ОПИК)	391 078.60 БФП: 351 970.74	06.03.2019
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД (BG16RFOP002-2.022, ОПИК)	387 597.30 БФП: 348 837.57	08.03.2019
ПК УТРО (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	145 651.60 БФП: 58 237.52	04.11.2019
БЕЛЛА 21 ООД (BG16RFOP002-2.022, ОПИК)	389 286.00 БФП: 343 282.29	20.12.2019
Обществени обсъждания – 3		
Обществено обсъждане Проект на промени в Стратегия за Водено от общностите местно развитие Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по подмярка 7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по мярка „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода BOMP“ – проведено е на 03.06.2019 г. – присъствено с 19 участници. – по прекратената процедура		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP – 6		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
2 двудневни обучения, свързани с подготовката и кандидатстването с проектни предложения по СВOMP	19-20.02 гр. Белене 21-22.02 гр. Никопол	12 участници 13 участници
2 информационни срещи за запознаване на потенциалните бенефициенти с процедура за подбор на проектни предложения за Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000	17.09 гр. Никопол 18.09. гр. Белене	12 участници 14 участници
2 обучения за повишаване на капацитета и информираността, свързани с подготовката и кандидатстването с проектни предложения, бизнес планиране, изпълнение и отчитане на проекти – съгласно изискванията на мерките, заложиени в СВOMP на МИГ Белене-Никопол	26-27.11 гр. Белене 28-29.11 гр. Никопол	14 участници 13 участници
Индивидуални консултации с бенефициенти – 15		
Мъже	Жени	Общо
8	7	15
Информационни срещи за популяризиране на СВOMP – 5		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
4 информационни срещи за запознаване на населението с напредъка по изпълнението на одобрената СВOMP	21.10 с. Драгаш войвода 21.10 гр. Никопол 22.10 с. Деков 22.10 гр. Белене	12 участници 12 участници 12 участници 14 участници
Годишна конференция на МИГ Белене-Никопол за отчет за дейността за 2019 г. и запознаване с плана за 2020 г	гр. Белене	52 участници

Публикации в медиите – 14 (9)*		
Публикация/тема	Дата	Медия
„МИГ Белене – Никопол“ открива процедура за проектни предложения за подкрепа на неземеделски дейности	7 февруари, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
„МИГ Белене – Никопол“ сключи договор по подмярка 19.3 на ПРСР 2014-2020 г.	11 април, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
„МИГ Белене – Никопол“ открива процедура за проектни предложения за подкрепа на малка инфраструктура	23 април, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
„МИГ Белене – Никопол“ открива процедура за проектни предложения за подкрепа на земеделски дейности	8 май, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
„МИГ Белене – Никопол“ открива процедура за проектни предложения по „Натура 2000 и биоразнообразие“	3 юли, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
Представители на МИГ Белене – Никопол посетиха потенциалните си партньори в Италия и Португалия	15 юли, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
Разработен е анализ за проучване и определяне местните идентичности на територията на МИГ Белене – Никопол	10 юли, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
МИГ Белене – Никопол реализира успешно дейностите по договор за безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.3 на ПРСР 2014-2020 г.	22 август, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
Покана за участие в информационни срещи със заинтересованите страни по ОПОС 2014-2020 г.	12 септември, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
Покана за участие в информационни срещи със заинтересованите страни на територията на МИГ Белене – Никопол	7 октомври, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
МИГ Белене – Никопол проведе информационни срещи на тема „Напредък по изпълнение на целите на Стратегията за ВОМР за 2019 г.“	31 октомври, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
МИГ Белене – Никопол удължава срока за прием на проектни предложения по ОПОС 2014-2020	1 ноември, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
Сдружение МИГ Белене – Никопол кани на годишна конференция	5 декември, 2019 г.	https://www.bgsever.info/news/
Какво изпълни МИГ Белене-Никопол през 2018 г. – интервю с изпълнителния директор	Брой 3 (01-31 март 2019 г.)	Вестник „Дунавски новини“
Повишаване капацитета на МИГ - 10		
14.03 – Регионална среща на МИГ в гр. Троян 28-29.03 – Информационна среща за прилагане на подхода ВОМР, гр. Плевен. Организатор УО 05.04 – Обучение по ОПИК, гр. София. Организатор УО на ОПИК 13-14.05 – обучение в гр. Луковит 05.06 – Обучение за работа с ИСУН, гр. Враца. Организатор ЦКЗ 04-05.07 – Информационно събитие за прилагане на подхода ВОМР, гр. Трявна 22-24.10 – Международна конференция, гр. Разлог 14-15.11 – Информационна среща в Албена 05-06.12 – Информационно събитие за прилагане на подхода ВОМР, гр. Стара Загора 09.12 - Работна среща в гр. Плевен		

Други дейности

- Административен договор № РД50-11/27.02.2019 г., за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура BG06RDNP001-19.085 за подбор на проекти за подготвителни дейности за вътрешно-териториално и транснационално сътрудничество, за изпълнението на проект „Подготвителен проект за транснационално сътрудничество в сферата на маркетинга на местната идентичност и реализация на устойчив туризъм“ по подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“
- Изготвяне на две проучвания на територията: „Териториално изследване за нагласите на малките земеделски стопанства за развитие на бизнес и диверсификация на инвестиции дейности“ и „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене – Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“

• Изработка на рекламни и информационни материали - тефтери, чаши, хартиени чанти, химикалки, часовници, джобни календари, плакати, информационен бюлетин и стенни календари
Източник Годишни доклади, ИСУН, екипът на МИГ

**Публикациите са 14, въпреки че в Годишния доклад на МИГ са отбелязани само 9.*

През 2020 г. МИГ провежда една процедура с един прием по мярката на ОПОС за Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР. Подадени и одобрени са три проекта. Сключени са още 4 договора с бенефициенти – всички по мярка 4.1 от приема през 2018 г. Единият договор на Гергана Енева е с отказ от БФП. Заради усложнената епидемична обстановка са провеждани дейности, свързани с обучението на потенциални бенефициенти, но не са организирани информационни срещи и събития за популяризирането на СВОМР. МИГ продължава да повишава капацитета си чрез участие в събития и семинари и взаимодействия с други МИГ.

2020		
Процедури и приеми по проекти 1/1		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
BG16M1OP002-3.030 „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР (ОПОС)“	Прием от 17.07.2020 г. до 17.08.2020 г.	3 подадени 3 одобрени
Сключени договори - 4		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	146 404.34 БФП: 73 202.17	04.08.2020
ЗК ЕДИНСТВО - 94 (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	109 498.32 БФП: 54 749.16	04.08.2020
ГЕРГАНА ЕНЕВА (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	140 778.65 БФП: 68 751.15	04.09.2020 (отказ от БФП)
ЗП ТОНИ РУПОВ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	146 000.00 БФП: 72 937.36	18.12.2020

Обществени обсъждания - 1		
Обществено обсъждане на Насоки за кандидатстване по мярка Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР – проведено е в периода 15-29.06.2020 г.в ИСУН и на електронната страница на МИГ		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВОМР - 4		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
2 обучения на тема „Подготовка и кандидатстване с проектни предложения по СВОМР на територията на МИГ Белене-Никопол	03-04.08. в гр. Белене 05-06.08. в гр. Никопол	12 участници 13 участници
2 обучения на тема „Изпълнение и отчитане на проектни предложения, финансирани по мерки от СВОМР за територията на МИГ Белене-Никопол	14-15.09. в гр. Белене 16-17.09. в гр. Никопол	11 участници 14 участници
Индивидуални консултации с бенефициенти – 16		
Мъже	Жени	Общо
7	9	16
Информационни срещи за популяризиране на СВОМР - 0		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Публикации в медиите – 4*		
Публикация/тема	Дата	Медия
МИГ Белене – Никопол обявява прием на проектни предложения по ОПОС 2014-2020	17 юли, 2020 г.	https://www.bgsever.info/news/
Проведоха се четири двудневни обучения на местни лидери от територията на МИГ Белене Никопол	8 октомври, 2020 г.	https://www.bgsever.info/news/
МИГ Белене-Никопол обявява прием на проектни предложения по ОПОС 2014-2020	17.07.2020	https://infopleven.com/
Проведоха се четири броя двудневни обучения на местни лидери от територията на МИГ Белене Никопол	07.10.2020	
МИГ Белене – Никопол откри процедура за подбор на проекти	28.07.2020	https://www.plevenpress.com/
Повишаване капацитета на МИГ - 5		
10-11.03.2020 г. Двудневна работна среща-семинар за споделяне на опит и обсъждане на текущи въпроси по изпълнение на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014-2020 г, комплекс „Старосел“, Хисаря. Организатор – Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“		
17.07.2020 г. Регионална среща на МИГ от Северозападен район за планиране – гр. Червен бряг. Организатор – МИГ Карлуковски карст – Червен бряг – Искър“.		
27-28.08.2020 г. Информационно събитие за прилагане на подхода ВОМР, хотел Yustina Villas, гр. Перушица. Организатор УО на ПРСР		
17-18.09.2020 г. Информационно събитие за прилагане на подхода ВОМР, хотел „Калина Палас“, гр. Трявна. Организатор УО на ПРСР		
05-08.10.2020 г. Международна конференция по прилагане на подхода ВОМР, Ефорие норд, Румъния и хотел „Маритим Парадайс Блу“, к.к. Албена. Организатор УО на ПРСР		
Други дейности		
<ul style="list-style-type: none"> • Изработване на рекламни и информационни материали - стенни календари, настолни календари, тефтери, химикалки, платнени чанти, стенни часовници и рекламни чаши • Изготвено е едно проучване на тема: „Възможности за развитие на нестандартни форми на туризъм на територията на МИГ Белене-Никопол“ 		

Източник Годишни доклади, ИСУН, екипът на МИГ

*Публикациите в медиите са 5

През 2021 г. са обявени две процедури с по два приема по мерките 7.5 и 4.2 от ПРСР. По мярка 7.5 на двата приема са подадени и одобрени общо 4 проекта. По мярка 4.2 има един подаден и одобрен проект, а на втория прием няма подадени проектни предложения. Сключените договори през тази година са най-много – общо 12, като 6 са по мярка 4.1, 2 са по мярка 6.4 и 1 по мярка 7.2, всички по ПРСР, както и три договора са сключени с бенефициентите по ОПОС. Организиран са 6 обучения по мерките 7.5, 6.4 и подготовка за мярка 8.1 от ПРСР на потенциални бенефициенти. Индивидуалните консултации с бенефициенти са 20. Заради пандемичната обстановка не са провеждани информационни срещи за популяризиране на СВOMP. В медиите са реализирани 7 публикации (отбелязани само 4 в Годишния доклад на МИГ).

2021		
Процедури и приеми по проекти		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
BG06RDNP001-19.319 Мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура“	Първи прием от 13.07.2021 г. до 31.08.2021 г.	Подадени 3 проекта, един е оттеглен Одобрени 2
	Втори прием до 28.12.2021 г.	2 подадени 2 одобрени
BG06RDNP001-19.094 Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“	Първи прием от 10.05.2021 г. до 30.06.2021 г.	1 подаден 1 одобрен
	Втори прием до 25.10.2021 г.	-
Сключени договори		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
ЕТ БРАТЯ НИКОЛОВИ - ХРИСТО НИКОЛОВ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	141 795.50 БФП: 52 917.87	04.02.2021
ОБЩИНА НИКОПОЛ (BG06RDNP001-19.253, мярка 7.2)	355 940.00 БФП: 355 940.00	16.02.2021
Асоциация наука за природата Сдружение (BG16M1OP002-3.030, ОПОС)	800 000.00 БФП: 800 000.00	06.04.2021
ЗС РУМЕН ДЕШЕВ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	138 262.74 БФП: 69 131.37	12.04.2021
ОБЩИНА НИКОПОЛ (BG16M1OP002-3.030, ОПОС)	799 976.00 БФП: 799 976.00	12.04.2021
Фондация за околна среда и земеделие (BG16M1OP002-3.030, ОПОС)	349 836.00 БФП: 349 836.00	14.04.2021
АГРОФЕМ ООД (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	138 801.16 БФП: 69 400.59	22.04.2021
ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	119 463.19 БФП: 59 731.59	22.04.2021

ЕТ АХМЕД ТАТАРЛЪ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	108 062.86 БФП: 54 031.43	28.04.2021
ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	123 450.00 БФП: 61 725.00	14.10.2021
МОБИЛИЕРИ ООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4.1)	96 902.80 БФП: 72 677.10	14.10.2021
Ганчеви перфект ЕООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4.1)	28 446.81 БФП: 21 335.11	09.11.2021
Обществени обсъждания - 3		
Обществено обсъждане Проект на насоки за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06RDNP001-19.094, МИГ Белене-Никопол, мярка 4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти Обществено обсъждане относно Възможност за допълнително финансиране и разпределяне на финансов ресурс чрез промяна в Стратегията за Водено от общностите местно развитие Обществено обсъждане Проект на насоки за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06RDNP001-19.319 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 7.5 Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВОМР - 6		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
3 обучения за подготовка на проектни предложения по мярка 7.5	11.08 – гр. Белене 12.08 – гр. Белене 17.08 – гр. Никопол	12 участници 13 участници 16 участници
2 обучения за изпълнение на проекти по мярка 6.4	13.08 – гр. Белене 19.08 – гр. Никопол	14 участници 10 участници
1 обучение за подготовка на проекти по мярка 8.1	18.08 – гр. Никопол	15 участници
Индивидуални консултации с бенефициенти - 20		
Мъже	Жени	Общо
13	7	20
Информационни срещи за популяризиране на СВОМР		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Публикации в медиите – 7 (4)*		
Публикация/тема	Дата	Медия
МИГ „Белене-Никопол“ обявява подбор на проектни предложения	11.05.2021	https://infopleven.com/
За 800 хиляди лева ще подобряват хабитата на червенокоремната бумка, южния подковонос, остроухия нощник и още обитатели на Никополското плато и Персина	16.04.2021	https://www.plevenpress.com/
МИГ Белене – Никопол набира проектни предложения за безвъзмездно финансиране по мярка 7.5	15.07.2021	
За 800 хиляди лева Община Белене ще подобрява природозащитното състояние на червенокоремната бумка и други видове	21.09.2021	
Сдружение „Асоциация наука за природата“ в партньорство с община Белене започна изпълнението на проект „Хабитат Дунав“	16 септември, 2021 г.	https://www.bgsever.info/news/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол“ открива процедура за подбор на проектни предложения	11.05.2021	https://plevenzapleven.bg/

Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения	14.07.2021	https://plevenzapleven.bg/
Повишаване капацитета на МИГ - 3		
19.05.2021 г. Общо събрание на Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“, „Каменград Хотел и Спа“, гр. Панагюрище. Организатор Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“		
20.05.2021 г. Работна среща-семинар за споделяне на опит и обсъждане на текущи въпроси по изпълнение на мярка 19 ВОМР от ПРСР 2014-2020 г., „Каменград Хотел и Спа“, гр. Панагюрище. Организатор Асоциация „Българска национална Лидер мрежа“		
09-10.09 Работна среща за представяне на новия програмен период. гр. Пампорово. Организатор УО на ПРСР		
Други Дейности		
<ul style="list-style-type: none"> • Изработване на рекламни и информационни материали - стенни календари, настолни календари, тефтери, химикалки, платнени чанти, чадъри, бутилки за вода и рекламни чаши • Реализирано едно проучване на тема „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене-Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“ 		

Източник Годишни доклади, ИСУН, екипът на МИГ

**В Годишния доклад са отбелязани 4 публикации*

През 2022 г. продължава активното прилагане на Стратегията за ВОМР, тъй като има допълнително финансиране по някои от мерките, а и срокът за изпълнение на проекти се скъсява (юни 2025 г.), но предвид мудното им одобрение от страна на ДФЗ, обявяването на приемите трябва да става възможно най-бързо. Затова екипът на МИГ провежда през годината 6 процедури (едната е анулирана) с общо 10 приема – всички по мерките от ПРСР. По мярка 4.1, която е с увеличен бюджет са подадени и одобрени от МИГ общо три проектни предложения. По мярка 7.2, която също е с увеличен бюджет на първия прием са подадени и одобрени 2 проекта, вторият прием е активен до края на годината. По мярка 8.1 за залесяването има един подаден и 1 одобрен проект. По мерките 4.2 и 1.3 няма подадени проекти и на двата приема – и с двете мерки всички МИГ в страната срещат трудности, така че това не е изненадващо. Сключените договори с бенефициенти до ноември месец са 7 - единият по мярка 4.2, 4 по мярка 6.4, един по мярка 7.2 и един по мярка 7.5. До ноември не са провеждани нито обучения на бенефициенти, нито информационни срещи за популяризиране на СВОМР, индивидуалните консултации са 15. Реализираните до момента публикации в медиите са 16, като голяма част от тях са свързани с проектите по ОПОС във връзка със задължението на бенефициентите за изпълняване на мерки за информираност и публичност. Тъй като годината не е приключила, няма данни за участие на екипа на МИГ в обучения или срещи, а като допълнителна дейност ще бъде изготвено едно проучване на територията – настоящият анализ за въздействие на СВОМР.

2022		
Процедури и приеми по проекти – 6/10		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
BG06RDNP001-19.321 Мярка 8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“	Първи прием от 27.01.2022 г. до 07.03.2022 г.	1 подаден 1 одобрен
	Втори прием до 26.04.2022 г.	-
BG06RDNP001-19.590, Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“	Анулирана	
BG06RDNP001-19.564, Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“.	Първи прием от 15.02.2022 г. до 29.03.2022 г.	2 подадени 2 одобрени
	Втори прием от 30.05.2022 г. до 30.08.2022 г.	1 подаден 1 одобрен
BG06RDNP001-19.566, Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“	Първи прием от 01.03.2022 г. до 03.05.2022 г.	2 подадени 2 одобрени
	Втори прием до 12.12.2022 г.	Активен
BG06RDNP001-19.565, Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“.	Първи прием от 26.04.2022 г. до 31.05.2022 г.	-
	Втори прием до 28.10.2022 г.	-
BG06RDNP001-19.320, Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства“.	Първи прием от 06.06.2022 г. до 11.07.2022 г.	-
	Втори прием от 29.08.2022 г. до 03.10.2022 г.	-
Сключени договори - 7		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
Амбулатория за първична дентална помощ ПЛАМАДЕНТ ООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4.1)	96 596.99 БФП: 72 447.74	02.03.2022
ЕЛИА МИЛК ООД (BG06RDNP001-19.094, мярка 4.2)	97 785.94 БФП: 48 892.97	07.04.2022
Община Никопол (BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5)	73 398.00 БФП: 73 398.00	12.04.2022
ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4.1)	89 191.71 БФП: 66 893.78	13.04.2022
Цветков - М ЕООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4.1)	80 970.12 БФП: 60 727.59	13.04.2022
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ (BG06RDNP001-19.253, мярка 7.2)	376 271.51 БФП: 376 271.51	30.05.2022
ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4.1)	96 696.00 БФП: 72 522.00	28.06.2022

Обществени обсъждания - 4		
Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.564 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ в периода 30.12.2021 г. до 07.01.2022 г.		
Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.566 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ – в периода 30.12.2021 г. до 07.01.2022 г.		
Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.320 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства“ от 16.02.2022 г. до 23.02.2022 г.		
Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.565 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ от 16.02.2022 г. до 23.02.2022 г.		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP - 0		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Индивидуални консултации с бенефициенти – 15		
Мъже	Жени	Общо
		15
Информационни срещи за популяризиране на СВOMP – 0		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Публикации в медиите - 16		
Публикация/тема	Дата	Медия
Обява 28.01.2022 За подаване на проекти по мярка 8.1	28.01.2022	
Обява 16.02.2022 За подаване на проектни предложения по мярка 4.1	16.02.2022	https://www.plevenpress.com/
Фестивал на биоразнообразието в Никопол – „Прилеп фест” 2022	22.10.2022	
Най-голямата опасност пред животинските видове е липсата на информация за тях	17 май, 2022 г.	
Тревожно ниска осведоменост показва социологическо проучване	18 май, 2022 г.	
Да се запознаем в обектива на фотоапарата	28 юни, 2022 г.	
Екологични лекции – работилници се проведоха в училищата в Белене	30 май, 2022 г.	
Детски еко лагер за малчуганите от Белене се проведе на остров Персин	1 май, 2022 г.	https://www.bgsever.info/news/
Кръгла маса, посветена на опазването на биоразнообразието, се проведе в Община Белене	1 юни, 2022 г.	
Лекции-обучения по проект „Хабитат Дунав“ се проведоха в община Белене	5 юли, 2022 г.	
Фестивал „Нощ на прилепите“ се проведе в Белене	6 юли, 2022 г.	
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 8.1)	28.01.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 4.1)	16.02.2022	https://plevenzapleven.bg/

Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 7.2)	02.03.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 4.2)	27.04.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 1.3)	07.06.2022	https://plevenzapleven.bg/
Повишаване капацитета на екипа на МИГ		
-		
Други дейности		
<ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на проучване на тема: „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене-Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“ 		

Източник: Годишни доклади, ИСУН, екипът на МИГ

Като обобщение може да се каже, че дейността на МИГ по отношение на прилагането и управлението на Стратегията за ВОМР е над средното ниво, тъй като приемите по мерките са отваряни своевременно, а одобрението на проектите е по прозрачни процедури и в нормативно установения срок от страна на МИГ. Съотношението подадени/одобриени проекти е 91,8%, което означава, че предварителната работа с бенефициентите е била на ниво. Съотношението одобрени проекти/склучени договори е 66,7%, като причината в повечето случаи не са установени нередности в документацията, а забавяне на разглеждането им в ДФЗ. Проектите по ОПИК са вече приключени, а по ОПОС са в изпълнение, следователно слабото представяне по ПРСР е по вина на централната администрация.

Дейностите по популяризиране на СВОМР са около средното за страната ниво и не излизат извън рамките на задължителното: организиране на информационни срещи, производство на рекламни материали, публикации в медиите, годишни отчетни конференции. МИГ има добре поддържан интернет сайт, на който са публикувани регистър с всички решения на управителните органи, индикативен график, публикуват се поканите и приемите по мерките, както и обществените обсъждания, регистър на подадените и одобрени проекти, дадени са полезни връзки към МЗХГ, ДФЗ, сайтовете на двете общини и др. Положителна стъпка в посока участие на МИГ в дейности извън прякото прилагане на Стратегията е реализираният подготвителен проект по мярка 19.3 за транснационално сътрудничество.

7. Взаимодействие с проектите по други ОП, реализирани в общините

7.1.Обща информация за усвояването на ЕСИФ на ниво област и общини.

Въздействията, които се осъществяват чрез прилагането на СВОМР не могат да бъдат отделени от въздействията на всички реализирани проекти и по другите ОП, тъй като икономическите, социалните и екологични показатели на дадена територия се влияят от вложените инвестиции като цяло, независимо в кой от секторите са направени. В Програмния период 2014-2020 г. развитието на селските райони е приоритет на ОСП, но е част и от интегрираното развитие на регионите (политика на сближаване). Териториалният подход като основен принцип се осъществява едновременно „отгоре-надолу“ чрез секторните интервенции в общинските планове и „отдолу-нагоре“ чрез подхода ВОМР. „Основан върху района“ се прилага и в двата случая, затова и инвестициите са „интегрирани“, основани на нуждите и потенциала, а постигнатите резултати също трябва да бъдат преценявани като общ ефект. ВОМР надгражда връзките между браншовете и участниците, по начини, които имат мултиплициращ ефект върху основните програми, а Стратегиите за ВОМР са инструмент за повишаване на резултатите. По тази причина проектите по ВОМР и тези, реализирани извън подхода на същата територия, трябва да бъдат разглеждани във взаимодействие, съгласуваност и допълване.

По данни на ИСУН, до ноември 2022 г. договорените средства общо за ЕСИФ за България за всички ОП са в размер на 20 497 937 157,63 лева. Около една трета от парите – 6 033 507 623,40 лв. е усвоена в Югозападния район, в който е и София. Северозападният регион, където се намира територията на МИГ е с най-слабо усвояване от 1 517 117 975,02 лв. или едва 7,4% от евро средствата, усвоени в страната.

На ниво област, с най-високо усвояване е Плевен с 419 580 458,80 лв., следвана от област Враца с 410 710 652,57 лв., област Монтана с 273 806 762,05 лв., Ловеч със 193 667 282,40 лв. и Видин със 191 527 291,15 лв. На ниво общини в област Плевен, най-много средства естествено е усвоила самата община Плевен с 294 764 384,99 лв., като при всички останали сумите са значително под 100 млн.: Червен бряг с 27 621 469,06 лв., Никопол с 15 535 687,09 лв., Кнежа с 11 080 613,01 лв., Долни Дъбник с 10 814 202,52 лв., Белене с 10 013 481,62 лв., Долна Митрополия с 9 744 726,53 лв., Гулянци с 8 972 227,51 лв., Искър с 8 600 938,87 лв., Пордим с 8 058 437,10 лв. и най-слабо се представя община Левски с 5 956 899,44 лв.

По принцип общини, в които има МИГ показват по-добро усвояване от тези, в които не се прилага ВОМР, но размерът на усвоените средства зависи и от други фактори – например, дали има големи инфраструктурни проекти (пътища, воден цикъл, управление на отпадъците и др.), от темпото на одобрение на проектите по различните ОП, а също и от активността и капацитета на общинската администрация – в размера на усвоените средства често преобладават именно общинските проекти.

Друг фактор е големината на самите общини по брой население, който се оказва основен за усвоените средства от ЕСИФ, разделени на човек. Така, големи общини се оказват с по-малки суми, а малки общини, в които има реализиран един голям проект – с по-високи. Усвоените средства на човек средно за страната са 2 800 лв. само за този Програмен период. В 7 общини усвояването е над средното, именно заради големите проекти и по-малкото население - Добрич (град), Свиленград, Костинброд, Приморско, Бяла (Варна) и Созопол. Общините, успели да привлекат под хиляда лева на човек са 95 на брой, сред които има и такива от област Плевен. Средното усвояване за областта е 1 837 лева. По този показател сред общините с най-много усвоени средства на човек е община Плевен с 2 597,9 лв., следвана от община Никопол с 2 086,2 лв. на човек, община Искър с 1 505,8 лв. на човек, Пордим с 1 486,5 лв. на човек, община Белене с 1 292,9 лв., Червен бряг с 1 180,2 лв., Долни Дъбник с 1040,8 лв., като останалите четири общини са с под 1000 лева на човек – Кнежа с 949,3 лв., Гулянци с 933,2 лв., Долна Митрополия с 571,5 лв. и Левски с 363,6 лв. на човек. Както се вижда, показателят е силно относителен и зависи от броя на населението

Важен момент е и ефективността на усвоените средства. Макроикономическите данни за 2022 г. показват, че харченето на европейски фондове не допринася особено много за икономическото и социално сближаване на отделните региони. Въпреки реализираните ефекти на всички ОП, за които ще стане дума по-нататък, в някои сектори те са все още минимални, а в различните региони и общини сходни проекти нямат еднакъв ефект. Не трябва да се забравя и това че до края на усвояването на средства от ЕСИФ, вкл. прилагането на ВОМР, остава още време, така че в края на периода вероятно резултатите ще бъдат различни и на ниво общини.

7.2.Община Белене

Според ИСУН, към ноември в община Белене са реализирани 66 договора на обща стойност 13 519 829,31 лв. и с БФП от 10 013 481,62 лв. на 40 бенефициента. Реално разплатените суми са 7 092 189,98 лева. Тук ясно се вижда приносът на ВОМР и надграждането спрямо другите програми. Проектите, договорени чрез ВОМР са 16 и са на обща стойност 3 196 502,28 лева и БФП от 2 628420,22 лв., като средствата усвоени чрез Стратегията на МИГ представляват 26,6% от всички средства, усвоени на територията на общината. Приносът на МИГ е с над ¼ от усвояването, което именно е засилване на въздействието на ОП.

Средствата, усвоени от самата община Белене заемат 35,5% от всички средства, усвоени от ЕСИФ на територията, което е положителен фактор, тъй като в повечето случаи общините заемат повече от половината от бюджетите по всички проекти в дадена община. Тук проектите на частните бенефициенти са с БФП от 6 385 938,15 лева, като приносът на МИГ е БФП от 2 252 148,71 (без проекта на общината, реализиран чрез ВОМР), т.е. е 35,3% от всички средства за частни бенефициенти. Може да се направи изводът, че Стратегията има сериозно въздействие върху реализирането на проекти от бизнеса и и върху икономическото развитие на общината.

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус/ Програма
АДЕЛА ОЙЛ ООД	с. Бяла вода	Отглеждане на трайни насаждения от лавандула и създаване на нови	29 337	29 337	19 558	Сключен (мярка 6.3)
БЕЛЛА 21 ООД	гр. Белене	Професионализъм и развитие в Белла 21	34 210	34 210	34 210	Приключен (ОПРЧР)
БЕЛЛА 21 ООД	гр. Белене	Подобряване на производствения капацитет	389 286	343 282,3	343 162,2	Приключен (ВОМР, ОПИК)
Ганчеви перфект ЕООД	гр. Белене	Разкриване на модерно фотографско ателие за предоставяне на иновативни арт услуги на територията на МИГ Белене – Никопол	28 446,81	21 335,11	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД	гр. Белене	Развитие на иновативни образователни алтернативни туристически услуги	89 191,71	66 893,78	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)

ПЛАМСИ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
КРАСИМИР ДЖАНТОВ ЕТ	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
КРАСИМИР ДЖАНТОВ ЕТ	гр. Белене	Закупуване на оборудване за производство на ПВЦ дограма и врати	642 773,67	321 386,8	0	Сключен (мярка 6.4)
АВЕНИР 2084 ЕООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
Албена Тодорова	гр. Белене, с. Кулина вода	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	19 558	Сключен (мярка 6.3)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 830	9 830	9 830	Приключен (ОПИК)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Доставка на специализирано оборудване за АГППДП- ПЛАМАДЕНТ ООД	96 596,99	72 447,74	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Асоциация наука за природата Сдружение	Община Белене	Хабитат Дунав	800 000	800 000	589 508	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
БН АГРО ООД	гр. Белене	Изграждане и оборудване на: Подобект: Мандра с административно- битова част и доилна в овцеферма за 800 овце	445 856	222 928	0	В изпълнение (мярка 4.2 ПРСР)
ВЕНКОВ - ЕЛИТ ГРУП ЕООД	гр. Белене	Закупуване на машини за производство на PVC и AL дограма	345 462	172 731	0	Сключен (мярка 6.4 ПРСР)
Георги Кирилов	с. Деков	Стартова помощ за развитието на малко стопанство.	0	0	46 558	Прекратен (мярка 6.3 ПРСР)
ДЕКСИ КОНСУЛТ ЕООД	Белене	Пълноценен живот в общността	110 482,96	110 483	91 509,81	Приключен (ОПЧР)
ЕМТИ Електрик ООД	гр. Белене	Преустройство на промишлена сграда в завод за производство на трансформатори	1 045 756,72	385 066	0	Сключен (мярка 6.4)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Увеличаване на потенциала за конкурентно и ефективно производство чрез модернизация на технологииите	1 661 500	996 900	995 569,8	Приключен (ОПИК)

ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Повишаване на производствения капацитет	387 597,3	348 837,6	348 649,2	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	124 000	124 000	124 000	Приключен (ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	300 000	150 000	0	В изпълнение (ОПИК)
ЕТ БРАТЯ НИКОЛОВИ - ХРИСТО НИКОЛОВ	гр. Белене	Модернизация на овцеферма чрез внедряване на нова за стопанството земеделска техника	141 795,5	52 917,87	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЕТ ДОКТОР ГЕРГАНА СТОЙКОВА	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	6 719	6 719	6 719	Приключен (ОПИК)
ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 860	3 860	3 860	Приключен (ОПИК)
ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността на фирма от територията на МИГ Белене-Никопол	96 696,00	72 522,00	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Ивайло Крумов	с. Кулина вода	Модернизиране на земеделското стопанство чрез закупуване на земеделска техника	243 850	121 925	0	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	123 450	61 725	61 725	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	146 000	72 937,36	72 937,36	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
Румен Дешев	гр. Белене	Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	138 262,74	69 131,37	69 131,37	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)

Румен Дешев	гр. Белене	Подобряване на мерките за биосигурност, хигиена и хуманно отношение към животните в стопанство с отглеждане на млечни крави, съгласно Наредба 44/2006 г.	179 445,77	89 722,89	0	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
Ивелина Иванова	с. Татари	Стартова помощ за развитие на земеделското стопанство на Ивелина Сивкова Иванова	48 895	48 895	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
КРИСТИНИ ООД	гр. Белене	Разширение и преустройство на сервиз за хладилна техника в цех за изработване на хладилни инсталации	577 303,6	288 651,8	0	Сключен (мярка 6.4)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Модернизиране на производствения процес в Майкромет ООД, чрез закупуване на галванична линия за електрохимично поцинковане	121 950	109 755	109 615,5	Приключен (ВОМР, ОПИК)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	299 990,19	149 995,09	0	В изпълнение (ОПИК)
Миряна Димитрова	гр. Белене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	29 337	Сключен (мярка 6.3)
МОМЧИЛ	с. Бяла вода	Стартова помощ за развитието на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337	29 337	29 337	Сключен (мярка 6.3)

Община Белене	Белене	Осигуряване на топъл обяд в Община Белене в условията на пандемия от COVID-19	105 643,12	105 643,12	100 539,12	Сключен (ОП Храни)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	128 708,84	128 708,84	128 708,84	Приключен (ОПРЧР)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	64 682,63	64 682,63	46 725,64	В изпълнение (ОПРЧР)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	35 159,04	35 159,04	7 031,81	В изпълнение (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Алтернатива за равноправен и независим живот	499 907,3	499 907,3	487 385,13	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Осигуряване на топъл обяд в община Белене	7 792,27	7 792,27	7 792,27	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Осигуряване на топъл обяд в община Белене	96 159,35	96 159,35	96 159,35	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на територията на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	37 295,9	37 295,9	41 420,99	Сключен (ПМДР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Изграждане на многофункционално игрище в СУ „Димчо Дебелянов“	92 106,93	92 106,93	92 103,91	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Реконструкция на улици в град Белене: ул. "Милан Василев", ул. "Петко Д. Петков", ул. "Рила" и част от ул. "Фердинанд Дечев"	1 086 859,10	1 086 859,10	1 086 785,62	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Изграждане на част от Крайдунавски парк "Белене"	579 419,25	579 419,25	576 025,12	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Патронажна грижа в Община Белене	70 318,08	70 318,08	69 895,37	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Патронажна грижа в Община Белене	86 655	86 655	86 655	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Не изхвърляй - компостирай	211 562,70	211 562,70	211 562,70	Приключен (ОПОС)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Патронажна грижа в Община Белене	35 057,06	35 057,06	35 057,06	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Подобряване на средата на живот чрез реконструкция на част от уличната мрежа и изграждане на спортна инфраструктура	376 271,51	376 271,51	0	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)

ПРЕСТИЖ ХЕЛТ ЕООД	гр. Белене	Създаване на център за оздравително-възстановителни процедури	248 150	198 520	188 728,29	Приключен (ОПИК)
ПК УТРО	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по-ефективно използване на ресурсите	145 651,6	58 237,52	58 237,51	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ПТБ-ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ	гр. Белене	Подобряване на производствения капацитет и конкурентоспособност чрез модернизиране на технологичното оборудване	389 412	350 470,8	350 361	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ПЛЕВЕНСКИ ОБЩЕСТВЕН ФОНД ЧИТАЛИЩА	Белене, Долна Митрополия, Левски	Гражданско участие и публичен контрол в процеса на вземане на решения	0	0	74 726,92	Приключен (Добро управление)
Стелияна Ванкова	с. Бяла вода	Стартова помощ за развитието на земеделското стопанство на пчелар	48 895	48 895	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
ТВ ИНВЕСТ ЕООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ФИНЕКО ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
Цветков - М ЕООД	гр. Белене	Закупуване на оборудване на цех за производство на PVC и алуминиева дограма	80 970,12	60 727,59	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ	Белене, Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на местообитанията на целеви видове земноводни и влечуги в 33 Персина, Обнова-Карамандо" и Никополско плато	113 945,4*	113 945,4	69 967,20	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
ЦИОП Дунав	гр. Белене	Насърчаване на гражданско участие	62 650,09	62 650,09	62 650,09	Приключен (Добро управление)
40 (39) бенефициента		66 проекта 65 проекта	13 519 829,31 13 405 883,91	10 013 481,62 9 899 536,22	7 092 189,98 7 022 222,78	

Източник ИСУН, ноември 2022 г.

**Проектът на Фондацията околна среда и земеделие неправилно е включен и в двете общини и средствата по него се отчитат двойно, за разлика от другите проекти по ОПОС. Тъй като проектът се изпълнява само на територията на община Никопол, средствата по него са оставени там и са махнати от община Белене, като по-малките общини суми отразяват истинския размер на общата стойност, БФП и изплатените средства без този проект.*

Както се вижда от таблицата, има и допълване чрез избора на програми, по които са кандидатствали бенефициентите – получената БФП е по ПРСР, ОПИК, ОПРЧР и ОПОС. Най-много са проектите по ПРСР, като са избрани мерките 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ и 6.4 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“, както чрез ВОМР, така и на национални приеми. Проектите по 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ и 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ са недопустими за МИГ, но някои бенефициенти са надградили тези проекти и чрез кандидатстване пред МИГ по други мерки. По ОПИК също са избирани сходни мерки за повишаване капацитета на МСП. ОПРЧР не е включена в Стратегията, затова бенефициентите са предпочели националните приеми. Средствата, изплатени като компенсации за COVID-19 са 284 409 лева. Без тях, инвестираните в икономиката средства стават 9 615 127,22 лева, като приносът на МИГ нараства до 27,3% от общите средства.

Община Белене също се е възползвала от комбинацията на проекти по мярка 7.2 на национални приеми и чрез ВОМР – общо 3 проекта на национални приеми и един допълващ чрез ВОМР. Останалите проекти са свързани с подпомагане на уязвимите и маргинализираните групи и са реализирани по различни компоненти на ОПРЧР. Общината участва и чрез два проекта по ОПОС - единият е чрез национален прием по Програмата – „Не изхвърляй, компостирай“ (малки демонстрационни проекти в областта на управлението на отпадъците), а другият е в партньорство с НПО, реализиран чрез прием на МИГ Белене-Никопол - Хабитат Дунав за подобряване природозащитното състояние на видовете и опазване на биоразнообразието на територията на МИГ.

В сравнение с предишната година, договорите са с 12 повече, общите инвестиции (обща стойност на проектите) са нараснали с 2 559 716,05, а БФП с 1 562 810,45 лева, реално разплатените суми са с 1 658 579,77 лева повече.

7.3.Община Никопол

По данни на ИСУН, до ноември 2022 г. на територията на община Никопол са сключени 60 договора с 30 бенефициента, общата стойност на договорите е 16 664 400,77 лв., а БФП е 15 112 600,99 лв. Реално изплатените суми са 12 086 246,06 лева. Проектите, договорени чрез ВОМР са 14 на обща стойност 3 035 901,46 лева и с БФП от 2 518 340,40 лева, като приносът на подхода е доста по-малък отколкото в община Белене - 16,7% от всички средства. Въпреки това, отново се наблюдава допълнително засилване на въздействието по използваните Оперативни програми.

Проектите на община Никопол са 24, но с БФП от 11 406458,56 лева и са 75,5% от всички усвоени средства по ЕСИФ. Договорените средства от частни бенефициенти са в размер на 3 706142,43 лева. Приносът на МИГ към тях е 1 289 026,4 лева (без трите проекта на общината по ВОМР) или приносът е 34,8% от средствата, усвоени от частните бенефициенти, близък до този в община Белене. Следователно, и при община Никопол може да се каже, че СВОМР има голямо положително въздействие върху реализирането на проекти от частния сектор на територията.

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус
МОБИЛИЕРИ ООД	с. Вълбел	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 260,00	3 260,00	3 260,00	Приключен (ОПИК)
Мобилиери ООД	с. Вълбел	Устойчив растеж и развитие на фирма за производство на мебели	96 902,8	72 677,1	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
АХМЕД ТАТАРЛЪ"	с. Драгаш войвода	Внедряване на иновативен подход при извършване на основни агротехнически мероприятия в животновъдно стопанство.	108 062,86	54 031,43	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Въвеждане на иновативен подход при отглеждане на овце за производство на сурово овче мляко.	146 404,34	73 202,17	73202,17	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Подобряване на мерките за биосигурност, хигиена и хуманно отношение към животните съгласно Наредба 44/2006 г.	189 284,73	94 642,37	0	Сключен (мярка 4.1)

АГРО УСТРЕМ 2012 ООД	с. Асеново	Изграждане на дом за възрастни хора в УПИ VII-371,372, с. Асеново	745 404,11	372 702,05	0	Сключен (мярка 6.4)
АГРОФЕМ ООД	с. Лозица	Създаване на сливова овощна градина и закупуване на зеделска техника	138 801,16	69 400,59	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ВАЛ - ЕЛЕКТРОНИКС ЕООД	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 100	9 100	9100	Приключен (ОПИК)
ГЕРГАНА ЕНЕВА	с. Новачене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите в	140 778,65	68 751,15	0	Прекратен (ВОМР, мярка 4.1)
ДЕЯН	с. Асеново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337	29 337	19 558	Сключен (мярка 6.3)
ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Повишаване на производствения капацитет чрез въвеждане на ново технологично оборудване	221 921	199 728,9	198810	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	0	Приключен (ОПИК)
ЕВРОКВАРЦ - МВ ООД	с. Черковица	Внедряване на мерки за енергийна ефективност в Еврокварц – МВ ООД, гр. Плевен	857 887,68	605 321,38	605 181,38	Приключен (ОПИК)
ЕВРОКВАРЦ - МВ ООД	с. Черковица	Подобряване на производствения капацитет и разширяване на експортния потенциал	1 047 000	732 900	732 900	Приключен (ОПИК)
ЕЛИА МИЛК ООД	с. Драгаш войвода	Повишаване на конкуренентоспособността на млекопреработвателно предприятие от територията на МИГ БЕЛЕНЕ-НИКОПОЛ	97 785,94	48 892,97	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.2)
АЙТУНГ- АЙХАН ОСМАНОВ	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 300	3 300	3 300	Приключен (ОПИК)
ЕТ Румен Кънчев- Габриела 93	Санадиново	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)

ЕТ ЧАР - Людмила Шаранганова	с. Вълбел	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	8 320	8 320	8 320	Приключен (ОПИК)
ЕТ ЧАР - Людмила Шаранганова	с. Вълбел	Подкрепа за МСП за автобусни превози, за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	6 661,23	6 661,23	0	В изпълнение (ОПИК)
ЗК ЕДИНСТВО - 94	с. Бацова махала	Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни	109 498,32	54 749,16	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ	гр. Никопол	Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	119 463,19	59 731,59	59 731,59	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ИВАНКА	с. Асеново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
КЛЕЪРС ЕООД	с. Черковица	Подобряване на производствения капацитет на Клеърс ЕООД	391 078,6	351 970,74	351 841,23	Приключен (ВОМР, ОПИК)
КЛЕЪРС ЕООД	с. Черковица	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	150 000	150 000	150 000	Приключен (ОПИК)
Людмил Лазаров	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Людмил Лазаров	29 337	29 337	0	Сключен (мярка 6.3)
Майя	с. Асеново с. Дебово	Отглеждане на трайни насаждения	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
Мария Асенова	с. Новачене	Стартова помощ за развитие на стопанство на млад фермер - Мария Евгениева Асенова	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен (Мярка 6.1)
Момчил Карабулев	с. Дебово	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Момчил Карабулев	29 337,00	29 337,00	0	Сключен (мярка 6.3)
Николета Николова	с. Любеново с. Муселиево	Подпомагане създаването и развитието на стопанството на млад фермер	48 895,00	48 895,00	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)

ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на територията на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	970	970	41 420,99	Сключен (ПМДР)
Община Никопол	Никопол	Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци в местност „Карач Дерѐ“	1 136 416,56	1 136 416,56	1 136 416,56	Приключен (ОПОС)
Община Никопол	Никопол	Опознай природните забележителности с лодка по река Дунав	73 398,00	73 398,00	0	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Можем да дадем повече	499 407,15	499 407,15	496 727,57	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Осигуряване на топъл обяд в община Никопол	19 670,73	19 670,73	19 670,73	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Осигуряване на топъл обяд в община Никопол	306 254,39	306 254,39	306 254,39	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	С малки стъпки към успешен старт	410 366,96	410 366,96	355 681,74	Приключен (ОПНОИР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Полицията в град Никопол	474 691,83	474 691,83	451 088,19	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж подобрява адм. капацитет на община Никопол	21 348	21 120	21 120	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Общинска администрация Никопол	727 250,51	727 250,51	691 575,84	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява домовете в град Никопол	950 785,78	950 785,78	814 476,09	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Читалището в град Никопол	737 171,84	736 314,7	700 292,00	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява жилищата в град Никопол	1 171 730,41	1 171 730,41	1 026 508,66	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Активна грижа чрез социална подкрепа	282 299,47	282 299,47	245 535,51	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол Муселиево Новачене	Реконструкция и рехабилитация на улици	1 172 464,86	1 172 464,86	1 156 436,12	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Основно обновяване на централен площад и прилежащи пространства	620 563,65	620 563,65	309 516,57	Сключен (мярка 7.2)

ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	146 881,67	146 881,67	143 158,93	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	117 720	117 720	108 864,41	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на Многофамилни жилищни сгради на територията на град Никопол	1 154 083,19	1 154 083,19	409 247,63	В изпълнение (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	56 034,72	56 034,72	56 034,72	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19	238 332,60	238 332,60	201 583,80	Сключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол с. Черковица	Реконструкция, рехабилитация и обновяване на обекти в община Никопол: „Реконструкция и рехабилитация на ул. „В. Левски“, село Черковица; Обновяване на крайбрежен парк „Ливингстън“	355 940,00	355 940,00	352 573,55	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на Natura 2000 видове в община Никопол	799 976	799 976	159 995,2	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Патронажна грижа + в община Никопол	207 725,22	207 725,22	207 725,22	В изпълнение (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Патронажна грижа + в община Никопол	103 862,61	103 862,61	0	В изпълнение (ОПРЧР)
Пристанище НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
САШКА	Санадиново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ	Белене, Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на целеви видове в 33 Персина, Обнова-Карамандол и Никополско плато	235 890,6	235 890,6	69 967,20	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
ЦВЕТИ-ТРАНС 2010 ЕООД	с. Евлогиево	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 300	9 300	9300	Приключен (ОПИК)

ЦВЕТИ-ТРАНС 2010 ЕООД	с. Евлогиево	Подкрепа за МСП с автобусни превози, за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	7 490	7 490	0	В изпълнение (ОПИК)
ЧАЙКА АД	гр. Никопол	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
30 бенефициента		60 договора	16 664 400,77	15 112 600,99	12 086 246,06	

Източник ИСУН, ноември 2022 г.

Както се вижда, използваните в община Никопол програми са повече - ПРСР, ОПИК, ОПРЧР, ОПОС, ОПНОИР и ОП „Региони в растеж“. Отново по мерките от ПРСР се наблюдава допълване – избрани са 4.1 и 6.4, както и 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ и 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“, като последните две не могат да се включват във ВОМР. По ОПИК и на национални приеми, както и чрез МИГ са използвани възможностите за повишаване капацитета на МСП, но има и проекти за енергийна ефективност. Средствата, изплатени като компенсации за COVID-19 са 307 431,23 лева. Без тях, инвестираните средства по ОП стават 14 805 169,76 лева, а приносът на МИГ нараства до 17% от средствата.

Община Никопол също е комбинирала възможността да кандидатства по мярка 7.2 на национални приеми и пред МИГ, като изпълнява общо 3 проекта, като има сключен договор и по мярка 7.5 чрез ВОМР. Високото ниво на усвояване на средства на територията на общината се дължи най-вече на Оперативна програма „Региони в растеж“, по която са изпълнени 7 проекта, свързани с енергийната ефективност на публични и частни сгради. По ОПРЧР от общината са реализирани общо 7 проекта и 3 по ОП Храни за подпомагане на уязвимите групи. Община Никопол вече е изпълнила и един проект по ОПНОИР и един проекта по ОПОС за закриване на депо за отпадъци, както изпълнява и проект по ОПОС за опазване на биоразнообразието, спечелен чрез СВМР на МИГ Белене-Никопол.

В сравнение с предишната година, сключените договори на територията на община Никопол са едва с 4 повече. Общата стойност на проектите е с 91 519,46 лева повече, БФП според ИСУН е намаляла с 51 158,73 лв. (вероятно заради прекратените проекти и наложени корекции по някои от тях), изплатените средства са с 1 934 584,7 лв. повече.

8. Въздействия на ОП на национално ниво – макроикономически показатели

Както вече се спомена в главата за напредъка на ОП и ВОМР, за втори път през септември тази година (първият доклад е от март 2022 г.) Министерство на финансите изготвя доклад, който съдържа оценка на реалното въздействие от прилагането на всички Оперативни програми у нас, в т.ч. и ПРСР и ВОМР. Оценка е разработена чрез инструмент за икономическо моделиране (СИБИЛА 2.0), който е създаден в съответствие с добрите европейски практики и представлява макроиконометричен метод за изследване на ефектите от фондовете на ЕС върху икономиката на България в краткосрочен и средносрочен план. Докладът включва въздействието на усвоените до средата на 2022 г. средства по линия на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за периода 2014–2020 г., като те са разпределени и по отделни Оперативни програми. Оценка анализира преките ефекти върху основните показатели, като се очаква в средносрочен и по-дългосрочен план да се реализират още въздействия с натрупване, а процентите отразяват сценария при усвояване на ЕСИФ в сравнение с този без наличието на европейските средства.

Средното изпълнение на Програмите до средата на 2022 г. е 66,6%, а изплатената БФП е в размер на 7 346,6 млрд. евро. В сравнение с предишната година, усвояването е нараснало средно с около 5% (до края на 2021 г. е 61.6%). Има нарастване и на въздействието върху повечето от основните макроикономически показатели, което е обобщено в таблицата:

Макроикономически показатели	Ефекти към края на 2021 г.	Ефекти към средата на 2022 г.
БВП	9.7%	10.6%
Частно потребление	11.8%	12.9%
Частни инвестиции	27.6%	22.3%
Износ на стоки и услуги	0.8%	0.9%
Внос на стоки и услуги	12.6%	8,0%
Заетост (15-64 г.)	15.9%	16,6%
Коефициент на безработица (15-64 г.)	-7.08 п.п.	-7,15 п.п.
Средна работна заплата	12.1%	16.3%
Инфлация по ХИПЦ	3.6%	4.5%

Източник Министерство на финансите, септември 2022 г.

От данните се вижда, че въздействието върху БВП в средата на 2022 г. е увеличението му с 10,6% спрямо сценарий без усвояване на евро средствата. През по-голямата част от периода след 2014 г. БВП нараства плавно, като изпълнението на планираните мерки

по линия на ЕСИФ изиграва допълнителна роля, включително и в смекчаването на отрицателните последици от епидемията от COVID-19. В средносрочен план положителното въздействие на евро средствата е свързано и с увеличаването не само на количествените характеристики, но и с подобряване на качеството, например повишаването на качествената характеристика на наетата работна сила или на вложения капитал би довела до увеличение и на общата факторна производителност. В резултат на това икономиката постига по-висок растеж.

Въздействие има и върху стимулирането на разходите за основен капитал на частния сектор (съфинансиране на проектите, придобиване на ДМА, въвеждане на иновации, отворен пазар), като в средата на 2022 г. частните инвестиции надвишават нивото, което би било постигнато в отсъствие на средствата от ЕС с 22,3%. Има намаление в сравнение с предишната година обаче, което е в пряка връзка с темпото на усвояването на средствата от ЕСИФ, т.е. инвестициите до голяма степен са свързани с реализацията на проектите. През 2021 г. усвояването на средства от ЕСИФ е средно 18,9%, а до средата на 2022 г. то е едва 7,3%.

Наблюдава се и увеличаване на частното потребление, което се дължи на повишението на цените за периода (4,5%), което пък е резултат на повишаване на качеството на стоките и услугите, на инфлацията, както и на вноса и износа. Трябва да се уточни, че в документа не е отразена нарастващата по-голяма инфлация през 2022 г., а само тази до юни месец. Увеличаването на платежоспособното търсене в малка отворена икономика като нашата, която не може да влияе на световните цени, по-скоро рефлектира в ускоряване на растежа на вноса на стоки и услуги. Нарастването на вноса с 8% се дължи на ниската суровинна обезпеченост в някои сектори (енергетика, преработка, торове), както и на стремежа за повишаване на ефективността на частния сектор чрез внос на по-производителни и ресурсно спестяващи оборудване и технологии. Намалението на вноса в сравнение с предишната година се дължи на повишаващите се цени на суровините и съответно по-малкото търсене. Износът нараства много по-слабо до 0,9%, като при него очакванията са да се повиши в по-дългосрочен план – в резултат на подобряване на конкурентните позиции на българските производители би трябвало да се постигне и значително увеличение на износа на стоки и услуги.

Интервенциите, финансирани по Оперативните програми водят до положителен кумулативен ефект и по отношение на пазара на труда - икономическата активност на

трудоспособното население, коефициентите на заетост и безработица. Това са най-преките въздействия на усвояването на средства – по повечето от проектите се отварят нови работни места. В средносрочен и дългосрочен план се очаква да се проявят и косвени въздействия - повишаване на качеството на зетите и работната сила като цяло, както и на предприемаческата активност на населението, която засега е сред най-ниските в ЕС. Данните показват позитивен ефект по отношение на заетостта, която се увеличава с 16,6% в резултат на усвоените средства, и съответно намаляване на коефициента на безработицата с -7,15% спрямо сценария без евро фондове. За разлика от наблюдаваните преки ефекти върху заетостта, работната сила и безработицата, очакваното позитивно влияние върху производителността на труда е предимно косвено и дългосрочно. Същевременно, нетният ефект от интервенциите върху средната работна заплата в средата на 2022 г. достига 16,3%.

Въздействието на европейските средства върху икономиката на страната е разгледано и по отделните програми, като е уточнено, че размерът на въздействията зависи от обема на финансирането (за всички програми то е различно), степента на усвояване и насочеността на самата програма (инфраструктура, човешки капитал, технологичното равнище, иновации и др.). Инвестициите в някои случаи водят до осезаеми икономически ефекти в краткосрочен план, докато в други случаи се очакват по-дългосрочни влияния върху икономиката като цяло.

Програма	БВП	Износ на стоки и услуги	Внос на стоки и услуги	Частно потребление	Частни инвестиции	Заетост	Коефициент на безработица	Средна работна заплата
ОП Транспорт	0.7%	0.0%	1.0%	0.9%	1.4%	0.8%	-0.35 п.п.	0.6%
ОПОС	0.6%	0.0%	1.1%	0.7%	1.2%	0.6%	-0.27 п.п.	0.4%
ОП Региони в растеж	0.8%	0.0%	0,6%	0.9%	1.5%	0.8%	-0.37 п.п.	0.6%
ОПНОИР	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.4%	0.1%	-0.05 п.п.	0.1%
ОПИК	0.8%	0.6%	2.0%	1.0%	4.3%	0.8%	-0.37 п.п.	0.7%
ОПРЧР	6.0%	0.1%	1.5%	7.3%	9.4%	11.6%	-5.08 п.п.	12.3%
ОП Добро управление	0.1%	0.2%	0.2%	0.1%	0.2%	0.1%	-0.06 п.п.	0.1%
ОП Инициатива за МСП	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
ПРСР	1.3%	0.1%	1.8%	1.6%	3.3%	1.4%	-0.61 п.п.	1.0%
ПМДР	0.0%	0.0%	0.1%	0.0%	0.1%	0.0%	-0.02 п.п.	0.0%

Източник Министерство на финансите

Както се вижда от данните, приносът на програмите е различен по отделните показатели, независимо че по някои ОП вложените средства са много повече в

сравнение с други ОП, които пък са с по-голям принос. Тук разликата отново е и в краткосрочните и дългосрочни въздействия. Например ОПРЧР, която обхваща само 10,6% от общата помощ на ЕС, но е усвоена на 87,6%, има най-голямо въздействие не само върху пазара на труда (заетост и безработица), но и върху нарастването на БВП. Това е така, защото по ОПРЧР са осъществени преки въздействия върху подобряване на характеристиките на работната сила, създаване на работни места и оттук и към подобряване на конкурентоспособността на българското производство. Създаването на работни места, дори субсидираната заетост, сравнително бързо проявява своя ефект върху икономиката чрез нарастване на вложения труд и подобряване капацитета на работната сила. При ОПИК, която е 12,3% от средствата от ЕС и също е с висока степен на усвояване (80,8%) най-значително е отражението върху частните инвестиции, последвано от ефектите върху частно потребление и вноса, но не и върху БВП. Частните инвестиции нарастват заради съфинансирането по някои от проектите, но и заради по-нататъшните вложения на фирмите в резултат на въведените иновации и разрастване на производствените мощности. Вносът пък се увеличава поради необходимостта от набавяне на технологии и модерни решения, които не са налични на нашия пазар. Ниското въздействие върху БВП се дължи именно на дисбаланса внос/износ, но в дългосрочен план подобрените конкурентни позиции на предприятията би трябвало да доведат и до увеличение на износа и съответно по-голямо благоприятно въздействие върху БВП.

По отношение на ПРСР, която заема най-голям обем от средствата от ЕС (28,3%) и е сред Програмите с най-слабо усвояване (54,1%) се наблюдават преки положителни въздействия по всички показатели, като най-големи те са по отношение на частните инвестиции, вноса и БВП. Частните инвестиции се увеличават в резултат на необходимостта от съфинансиране на проектите, но както и при ОПИК, и на по-нататъшните вложения на предприемачите вследствие на въведените иновации и разширени обем на продукцията. Увеличението на вноса (1,8%) в резултат на изпълнението на различните мерки е свързано с необходимостта от внос на суровини (торове, суровини за преработка) или стоки, свързани с реализацията на проекти (например машини и друга техника). В краткосрочен план се наблюдава и увеличение на заетостта с 1,4% (повече от другите програми), което се дължи на естеството на проектите и въведения задължителен индикатор в ПРСР и ВОМР за новосъздадени работни места. В дългосрочен план се очаква по-голям ръст на заетостта в резултат от

увеличената икономическа дейност, съответно намаляване на безработицата в селските райони и нарастване на средната работна заплата. Експертите смятат, че при цялостно изпълнение на ПРСР ще бъдат привлечени още по-значителни по размер частни инвестиции основно в две направления: допълнително привлечени инвестиции от бизнеса в резултат от реализираните проекти за модернизация на материалната база; допълнителен приток от инвестиции в резултат на търсенето на инвестиционни стоки и суровини във връзка с изграждането на местната инфраструктура. В дългосрочен план очакванията са за ускорение на положителните ефекти върху икономическия растеж в селските райони.

При разбивката по мерки обаче, приносът на ВОМР (мярка 19) е с нулеви стойности в Доклада. Това се дължи предимно на факта, че по ВОМР има малко завършени проекти и реално разплатени средства, като тук се отчитат само проектите по ПРСР, но не и тези реализирани чрез многофондово финансиране по другите ОП, резултатите от които са отчетени в съответната Програма. От останалите мерки, най-висок е приносът на мярка 4 (Инвестиции в материални активи) с 0,24% увеличение на БВП, с 1,80% на частните инвестиции, с 0,65% на вноса, с 0,25% на заетостта и с 0,15% на средната работна заплата, тъй като по тази мярка има най-много подадени и изпълнени или в процес на изпълнение проекти. На второ място е мярка 7 (Основни услуги и обновяване на селата в селските райони), която е с принос от 0,20% увеличение на БВП, 0,51% на частните инвестиции, 1,16% на вноса, 0,18% на заетостта и 0,06% на средната работна заплата, защото пък по тази мярка има най-рано стартирали и съответно завършени проекти. Отчетени са ефекти и по мярка 6 (Развитие на стопанства и предприятия) – увеличение на БВП с 0,07%, с 0,66% на частните инвестиции, с 0,24% на вноса, с 0,08% на заетостта и с 0,06% на средната работна заплата. Като се има предвид, че това са най-разпространените мерки и в Стратегиите за ВОМР на всички МИГ, бъдещите въздействия могат да бъдат търсени по същите показатели. Макар че информацията в доклада е твърде обобщена и до известна степен моделирана, тя може да се използва като отправна точка за измерване на въздействието на прилагането на ВОМР и на местно ниво.

9. Въздействия на СВОМР на местно ниво по проекти (таблица)

Проект	Бенефициент	Одобрена БФП (лв.)	Модернизация/ Иновации/ Конкурентоспособност	Социални въздействия	Опазване на околната среда
BG06RDNP001-19.105 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“					
Внедряване на иновативен подход при извършване на основни агротехнически мероприятия в животновъдно стопанство	ЕТ АХМЕД ТАТАРЛЪ с. Драгаш войвода	54 031.43	Закупуване на машини и оборудване за въвеждане на иновативен подход при организацията и експлоатацията на машинно-тракторния парк	1 ново работно място Повишаване на знанията и уменията	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво, оптимизиране на агротехническите срокове
Въвеждане на иновативен подход при отглеждане на овце за производство на сурово овче мляко.	ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ с. Вълбел	73 202.17	Обновяване на машинно-тракторния парк и въвеждане на иновативен подход при отглеждане на млечни и овце и добив на качествено сурово овче мляко,	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Подобряване на ресурсната ефективност, оптимизиране на агротехническите срокове
Създаване на сливова овощна градина и закупуване на земеделска техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	АГРОФЕМ ООД с. Лозица	69 400.59	Създаване на овощна градина и закупуване на модерна земеделска техника. Механизация, използване на ИКТ и сателитна навигация	3 нови работни места Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Производство с използване на по-малко вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди. Опазване на качеството на почвите водите, намаляване на замърсяването им.
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ГЕРГАНА ЕНЕВА с. Новачене (прекратен)	68 751.15	Внедряване на нови машини и оборудване, механизация на дейностите, свързани с картофо-производство и луко-производство, обновяване на машинно-тракторния парк. ИКТ и сателитна навигация,	Повишаване на знанията и уменията на работниците в стопанството.	По-ефективно използване на ресурсите, за да се произвежда с по-малко вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди.

Модернизация на овцеферма „Братя Николови“ чрез внедряване на нова за стопанството земеделска техника	ЕТ БРАТЯ НИКОЛОВИ - ХРИСТО НИКОЛОВ гр. Белене	52 917.87	Закупуване на земеделска техника и инвентар за обработване и съхранение на зърнено-житни култури за фураж, механизация	1 ново работно място Обучение на работещите, повишаване на знанията	Оптимизация при спазването на агротехническите срокове, нова техника щадяща околната среда
Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни	ЗК ЕДИНСТВО – 94 с. Бачова махала	54 749.16	Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни, автоматизация на събиране на фуражи	3 нови работни места	Ресурсна ефективност, нова техника щадяща околната среда
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите в земеделското стопанство	ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ гр. Белене	61 725.00	Закупуване на нова земеделска техника в птицевъдна ферма, механизация на производството, прецизно земеделие, иновации	1 ново работно място, подобряване условията на труд	По-ефективно използване на ресурсите, намаляване разходите за гориво, екологично управление на земята и почвите
Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство	ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ гр. Никопол	59 731.59	Иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк, механизация, цифровизация	Повишаване на знанията и уменията	Намаляване разходите за гориво, ресурсна ефективност, оптимизация на агротехническите мероприятия
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите в земеделското стопанство	ЗП ТОНИ РУПОВ гр. Белене	72 937.36	Внедряване на нова за стопанството техника и оптимизиране на процесите по експлоатация на машинно-тракторния парк, механизация, ИКТ и сателитна навигация	1 ново работно място Повишаване на знанията и уменията	По-ефективно използване на ресурсите, за да се произвежда с по-малко вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди. Намаляване замърсяването на почвите и водите

Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ПК УТРО	58 237,52	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите. Механизация, иновативна система за прецизно земеделие	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	По-ефективно използване на ресурсите, за да се произвежда с по-малко вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди
Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	ЗС РУМЕН ДЕШЕВ	69 131,37	Закупуване на техника, внедрена в стопанството система за повишаване на селскостопанската производителност, повишаване качеството на продукцията от сурово мляко	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Намаляване разходите за гориво, ресурсна ефективност, оптимизиране на агротехническите срокове
BG06RDNP001-19.094 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти					
Повишаване на конкурентоспособността на млекопреработвателно предприятие	ЕЛИА МИЛК ООД с. Драгаш войвода	48 892.97	Закупуване на иновативна система за етиктиране и претегляне на произведените собствени млечни продукти и централна система за почистване с пяна в преработвателното предприятие.	Повишаване знанията и уменията на работещите; подобряване на хигиенните норми на труд	Нови технологии, щадящи околната среда
BG06RDNP001-19.136 МИГ Белене Никопол, мярка 6.4.1. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”					
Разкриване на модерно фотографско ателие за предоставяне на иновативни арт услуги на населението и гости на територията на МИГ Белене – Никопол	Ганчеви перфект ЕООД гр. Белене	21 335.11	Разкриване на ново предприятие, нова услуга за населението. Създаване на фотографско ателие за иновативни арт-услуги, закупуване на висок клас материални активи – професионална техника.	1 ново работно място Повишаване на предприемаческата активност	Популяризиране сред гостите и туристите на природните забележителности и защитените зони и територии – ПП „Персина“
Развитие на иновативни образователни алтернативни туристически услуги на територията на МИГ Белене - Никопол	ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД гр. Белене	66 893.78	Иновативни образователни алтернативни туристически услуги чрез идеята за Експедиционен РобоЛагер. Изграждане на SMART учебна среда извън класните стаи.	Повишаване капацитета на местната общност – деца и преподаватели.	Промотиране на ПП „Персина“ сред децата от района и цялата страна. Екологично образование за опазване на природата

Устойчив растеж и развитие на фирма за производство на мебели- МОБИЛИЕРИ ООД	МОБИЛИЕРИ ООД с. Вълбел	72 677.10	Закупуване на модерни машини и съоръжения за производство на мебели. Ново производство за предприятието – корпусни мебели, нова услуга и намиране на нови пазари	3 нови работни места Повишаване на знанията и уменията на работещите в предприятието	Подобряване на ресурсната ефективност. Оборудване щадящо околната среда
Доставка на специализирано оборудване за АГПЦДП- ПЛАМАДЕНТ ООД, град Белене	ПЛАМАДЕНТ ООД	72 447.74	Доставка на Стоматологичен блок за лекар и пациент, нова дейност за предприятието;	1 ново работно място Подобряване на здравните услуги за населението	Нови машини, щадящи околната среда, повишаване здравната култура
Повишаване на конкурентоспособността на фирма от територията на МИГ Белене-Никопол	ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ	72 522.00	Закупуване на нова техника в сферата на строителните и ремонтни дейности; нова услуга за съществуващо предприятие	1 ново работно място Подобряване услугите за населението	Нови машини, щадящи околната среда
Закупуване на оборудване на цех за производство на PVC и алуминиева дограма	Цветков - М ЕООД	60 727,59	Закупуване на ново по-енергоефективно оборудване, автоматизация, повишаване качеството на продукцията	1 ново работно място Подобряване условията на труд	Енергийна и ресурсна ефективност
BG06RDNP001-19.253, мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малки по мащаби инфраструктури”					
Подобряване на средата на живот чрез реконструкция на част от уличната мрежа и изграждане на спортна инфраструктура на територията на община Белене	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	376 271.51	Реконструкция на улици в град Белене, изграждане на спортна площадка за минифутбол и баскетбол и игрище за плажен волейбол	Облагодетелствано население: 8 717 души, подобряване условията за живеене	Активният начин на живот е част от екологичното възпитание – опазване на собственото здраве и природата
Реконструкция, рехабилитация и обновяване на обекти на територията на община Никопол 1. Реконструкция и рехабилитация на улица „Васил Левски“ село Черковица, Община Никопол“ 2. „Обновяване на крайбрежен парк „Ливингстън“	ОБЩИНА НИКОПОЛ	355 940.00	Инвестиции в областта на транспортната инфраструктура на територията на община Никопол и насърчаване на социалното приобщаване и повишаване качеството живот в гр. Никопол и общината; Стимулиране на туризма и възможностите за отдых на местното население	Улесняване на пътуванията и подобряване на мобилността на работната сила. Възможности за отдых и почивка. 4 832 души	Подобряване състоянието на паркове и зелени площи, намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ, стимулиране активния начин на живот

BG06RDNP001-19.319 МИГ Белене – Никопол, мярка 7.5. „Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдых, туристическа инфраструктура”					
Опознай природните забележителности с лодка по река Дунав	Община Никопол гр. Никопол с. Черковица	73 398.00	Създаване на нова туристическа атракция, уникална за региона. Закупуване на 2 оборудвани моторни лодки с капацитет общо 16 души; популяризиране на богатото културно-историческо и природно наследство	Развитие на туризма и възможностите за отдых на местното население. Утвърждаване на местната идентичност.	Популяризиране на природните забележителности и биоразнообразието
BG16RFOP002-2.022 МИГ Белене-Никопол "Подобряване на производствения капацитет в МСП"					
Подобряване на производствения капацитет	БЕЛЛИА 21 ООД гр. Белене	343 282.29	Закупуването на ново високотехнологично оборудване за шивашка фирма, автоматизация. Въвеждане на иновация - интелигентна система за производство.	Повишаване на знанията и уменията на работещите Безопасност на труда.	Намаляване на консумираната електроенергия, намаляване на отпадъците. Тематична област „Мехатроника и чисти технологии" на ИСИС
Повишаване на производствения капацитет на „Дунав – Никопол“ ЕООД чрез въвеждане на ново технологично оборудване	ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД гр. Никопол	199 728.90	Закупуване на ново оборудване в цех за първична преработка на дървен материал. Ресертификация на стандарт за управление ISO 9001, Разработване на платформа за онлайн поръчки	Подобряване безопасността и хигиенните условия, намаляване на физическия труд	Повишаване на ресурсната ефективност, намаляване на разходите за енергия
Повишаване на производствения капацитет на „Енеркемикал“ ООД, чрез инвестиране в машини и оборудване за студена обработка на метали	ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД гр. Белене	348 837.57	Въвеждане на съвременни машини и оборудване за почистване на метали. Увеличаване броя на произвежданите продукти, нова технологична линия.	Повишаване знанията и уменията на работещите в предприятието.	Оптимизация на ресурсната ефективност. Намаляване на количеството отпадъци и използвана вода.
Подобряване на производствения капацитет на Клеърс ЕООД	КЛЕЪРС ЕООД с. Черковица	351 970.74	Инсталиране на последно поколение високоефективни центрофужни помпи и включване в производството на нов процес за автоматичен контрол на качеството в реално време. Създаване на електронната платформа за бизнес	Повишаване на знанията уменията на работещите в предприятието, подобряване условията на труд.	Намаляване консумацията на природни ресурси, безотпадни технологии. Намаляване на потреблението на вода, намаляване на количеството отпадъци

Модернизиране на производствения процес в "Майкромет" ООД, чрез закупуване на галванична линия за електрохимично поцинковане	МАЙКРОМЕТ ООД гр. Белене	109 755.00	Въвеждане на галванична линия за електрохимично поцинковане на метали в предприятието за повърхностната им обработка.	4 нови работни места Подобряване на знанията и уменията	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване на количеството отпадъци, намаляване потреблението на вода
Подобряване на производствения капацитет и конкурентоспособността на ЕТ ПТБ-Даниела Денева, чрез модернизиране на технологичното оборудване и диверсифициране на продукцията.	ПТБ- ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ	350 470,80	Закупуване на модерно оборудване за оптимизиране на производството, намаляване на технологичното време за определени операции, внедряване на нова технология за значително подобряване на качеството на произвежданите продукти и възможност за създаване на нови такива	Повишаване на знанията и уменията на работещите в предприятието	Нови машини, щадящи околната среда, ресурсна ефективност
BG16M1OP002-3.030 МИГ Белене-Никопол, „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода БОМР“					
Хабитат Дунав, подобряване природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000	Асоциация наука за природата Сдружение Белене	800 000.00	Консервационни мерки за подобряване на природозащитното състояние на целеви видове на територията на защитени зони BG0000247 Никополско плато и BG0000396 Персина	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието
Подобряване на природозащитното състояние на Натура 2000 видове в община Никопол	ОБЩИНА НИКОПОЛ Никопол	799 976.00	Изпълнение на проучвателни дейности и преки консервационни мерки за целеви видове в защитените зони по Натура 2000 на територията на община Никопол.	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието
Подобряване на природозащитното състояние на местообитанията на целеви видове земноводни и влечуги в ЗЗ Персина, Обнова-Карамандол и Никополско плато.	ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ Никопол	349 836,00	Мерки за постигане на благоприятно природозащитно състояние на 3 целеви по програмата видове, чрез подобряване на състоянието на ключови за вида находища и местообитания	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието

10. Въздействие на СВОМР на местно ниво. Икономически въздействия

Малко повече от половината от бюджета на Стратегията на МИГ Белене-Никопол - общо 50,53% е отделена за повишаване конкурентоспособността на местната икономика. Следователно, въздействието на СВОМР върху икономическите резултати се очаква да бъде най-голямо. Ефектите от икономическите мерки са преки и непосредствени върху някои макроикономически показатели (произведена продукция, ДМА, БВП, работни места и др.) и косвени и по-дългосрочни върху други (предприемаческа активност, доходи, околна среда). Както нееднократно е казвано обаче, върху промяната на основните показатели на икономиката на дадена територия влияят и други външни фактори – общото натрупване на усвояването на европейски средства по всички ОП, включително и от директните плащания, състоянието на инфраструктурата и условията за правене на бизнес, достъпът до пазари и финансиране на стопанствата и МСП, демографската ситуация, структурата на работната сила и др.

10.1. Основни икономически показатели за територията на МИГ

Според доклада на МФ, най-голямо въздействие програмите, съответно и ВОМР, оказват върху нарастването на БВП и произведената продукция, които биха били по-ниски с около 10.6% без усвояването на европейските средства. През 2021 г. общият БВП за страната по ревизирани данни на НСИ е 139,012 млрд. лева, като се увеличава в реално изражение със 7,6% спрямо 2020 г. Въпреки това, БВП на България остава 55% от средноевропейския и е сред най-ниските в ЕС. Близък индекс до нашите стойности показват Гърция с 65% от средноевропейския и Словакия – с 68%, а Румъния е със 73%, като трябва да се направи уточнението, че това се отнася до физическия обем на произведения БВП, а той все пак зависи и от големината на държавата и броя население. По индекс БВП на равнище цени, България е с 55,1% от средноевропейския, Румъния е с 53,1%, Полша с 60,2%, Унгария с 64,7% и Хърватия с 65,3% от средния, като това са най-ниските стойности в ЕС. По паритет на покупателна способност обаче, страната ни се представя над средното с 1,014752, като под единица (условен средноевропейски паритет) са Гърция (0,837565), Естония (0,836828), Испания (0,973800), Латвия (0,751538), Литва (0,682353) – всички данни са на Евростат.

През 2022 г. се наблюдава отново относителен растеж на БВП, но пак с много уговорки. През второто тримесечие БВП нараства с 4,8% спрямо второто тримесечие на предходната година и с 1,1% спрямо първото тримесечие на 2022 г. Крайното

потребление регистрира ръст от 5,3%, докато бруто образуването на основен капитал намалява със 7,3%, износът на стоки и услуги се увеличава с 11,8%, а вносът нараства с 18,0%. Т.е. причина за регистрирания икономически ръст е увеличението на крайното потребление (увеличение на цените на стоките и енергията, както и инфлацията) и на износа на стоки и услуги (предимно ток и оръжие), а не реалното раздвижване на производството. Инвестициите (външни и вътрешни) на практика бележат понижение, а по данни на НСИ, се влошават и условията за правене на бизнес.

Регионалните различия на ниво NUTS II не намаляват, въпреки увеличения БВП навсякъде. Югозападният регион, в който е и столицата София и в който се произвежда 50,6% от целия БВП на страната е единственият със 79% от средното равнище за ЕС. Разликата с „най-бедния“ Северозападен регион, където е и територията на МИГ, който е с 31% е съществена. Трябва да се отбележи, че и останалите региони у нас са по-близки до ниската, а не до високата граница – Североизточният е с 39% от средния за ЕС БВП, а Северен централен, Южен централен, и Югоизточен райони са с равнище съответно от 34%, 35%, и 43% от средното за ЕС. Сред основните причини Северозападният регион да остава последен по развитие е предимно аграрният профил на икономиката му.

Област Плевен е произвела 2,412 млрд. БВП, което е 29,4% от БВП на Северозападния регион (8,203 млрд. лева) и 2% от националния БВП, като данните на регионално ниво все още не са ревизирани и са малко по-ниски от реалните. С най-висок БВП в Северозападния регион е област Враца с 2,469 млрд. лева, а с най-нисък – област Видин с 0,726 млрд., което е и най-ниската стойност за страната. В сравнение с предишната година се наблюдава увеличение – БВП на област Плевен е бил 2,339 млрд., т.е. нарастването е с около 3%, което вероятно има връзка и с усвояването на евро фондовете. Пряка зависимост обаче не може да се изведе – факт е, че областите в Северозападния регион с най-висок БВП Враца и Плевен са и с най-много усвоени евро фондове – съответно с 410 710 652,57 лв. и 419 580 458,80 лв., но например област Ловеч е с по-малко усвоени средства (193 667 282,40 лв.) и по-висок БВП (1,331 млрд. лв.) от област Монтана, която е с повече усвоени средства (273 806 762,05 лв.) и по-малък БВП (1,265 млрд.). Област Видин остава на дъното с най-малко усвоени средства (191 527 291,15 лв.) и най-малък БВП (0,726 млрд.). Въпреки че усвояването на средства по ОП влияе положително върху икономическото развитие, все пак е важна структурата на икономиката – в региона водещо е селското стопанство, което е с ниска

добавена стойност, както и има значение за какво точно са инвестициите по ОП. Големите инфраструктурни проекти на общините (например, водният цикъл в Плевен или множеството проекти за енергийна ефективност, строежа на спортни съоръжения) повишават обема на усвоените средства, но не вкарват пари пряко в икономиката. Тяхното въздействие е по-дългосрочно – подобрява се средата за живеене и се решават някои социални проблеми.

БВП на глава от населението също нараства навсякъде в страната и е средно 17 299 лева на човек, като и през 2021 г. Северозападният район остава с най-ниски показатели - 11 327 лв. на човек. Област Плевен е на трето място след Монтана и Ловеч с 10 268 лева на човек (при 9 813 лева за 2020 г. и 8 795 лева за 2019 г.), като все пак се наблюдава плавно увеличение. Трябва да се каже обаче, че областта изпреварва по БВП на глава от населението други области, които са в по-развити икономически райони от ниво NUTS II, например като област Добрич (10 195 лв.) в Североизточния, област Силистра (8 307 лв.) в Северен централен, област Сливен (8 616 лева) в Югоизточния, област Кюстендил (9 616 лева) и област Перник (9 352 лева) в Югозападния, област Хасково (9 100 лв.) в Южен централен. По БВП на глава от населението България е със стойности 29,6% от средноевропейските (17 299 лева при 58 466 лева или 29 893 евро на човек за ЕС), Северозападният регион е с 19,4%, а област Плевен е със 17,6%.

Развитието на икономиката по общини е твърде различно от това на големите градски центрове. Извън градовете, където доминират услугите, малките общини с висока произведена продукция, т.е. и с висок БВП, са минни, енергийни или преработващи центрове. При много от общините, вместо възстановяване, се наблюдава спад в произведената продукция спрямо предишни години, като данните са от преди енергийната криза и покачването на цените, т.е. през 2022 г. може да се очаква и допълнителен спад. С над милиард лева продукция са само 30 общини, а с под 100 милиона са 136 общини, т.е. повече от половината.

По този показател двете общини на МИГ влизат в групата на тези с нарастваща произведена продукция, която обаче е под 100 млн. лева. В община Белене произведената продукция е за 47,148 млн. лева, като бележи повишение в сравнение с предишната година (38,374 млн. лева). В община Никопол произведената продукция също нараства и е за 57,675 млн. лв., при 51,799 млн. за предходната година. В повечето от останалите общини в област Плевен се наблюдават различни данни, като всички са с

произведена продукция под 100 млн., с изключение на самата община Плевен – 1,921 млрд. (при 1,905 млрд. за предходната година) и община Кнежа – 827,329 млн. (при 597,955 млн. за предходната година). Обяснението е в по-силната преработваща промишленост плюс увеличените цени (в Кнежа се преработват растителни мазнини с растяща непрекъсната цена). Община Кнежа е и сред лидерите в страната по произведена продукция на глава от населението – 69 599 лева на човек, като изпреварва дори столицата София, която е с 57 800 лева на човек. По този показател община Белене е с 5 893 лева (при 4 675 лв. предишната година), а община Никопол е с 7 470 лева (6 667 лв. за предишната година). Както се вижда, разликите не само с големите градове, но и с по-малки общини като Кнежа, в които водеща е индустрията, са твърде големи. Безспорно, принос към нарастването на произведената продукция имат и усвоените европейски средства, които подобряват конкурентоспособността на стопанствата и предприятията. Значение има и достъпът до пазари или реализацията на продукцията – в община Белене износът е на стойност 3,3 млн. лева (предимно селскостопанска продукция), а в община Никопол износът е на стойност 15,8 млн. (предимно преработена продукция). Делът на износа в приходите на нефинансовите предприятия в община Белене е едва 4,9%, а в община Никопол е 22,5%.

Разходите за ДМА до голяма степен са отражение не само на инвестиционната активност на предприятията, но и на степента на усвояване на средствата по европейските програми. В по-малките общини голяма част от инвестициите в ДМА идват само от реализирането на проекти. В национален мащаб след приемането ни в ЕС, най-много инвестиции в ДМА има в индустрията, следвана от транспорта и строителството. По общини, разходите за ДМА са концентрирани в големите производствени центрове, както и в такива, в които са осъществени големи проекти по фондовете от ЕС.

Във връзка с кризата, породена от пандемията и от нарастването цените на енергията, което започва още през 2021 г., в последните две години се променя и структурата на разходите за ДМА. През 2021 г. разходите за ДМА във всички сектори на икономиката, по данни на НСИ, са 23 157 млрд. лева (19,3% от БВП). Най-много намаляват разходите за ДМА в строителството – спадът е с 9,8% в сравнение с предходната година, като разходите достигат до 35,2% от общите разходи за ДМА. Същевременно, вложените средства за машини, производствено оборудване и апаратура нарастват с 2,7%, за закупуване на земя с 3,1% и за транспортни средства с 2,3%, като формират

съответно 28,6%, 9,6% и 14,0% от общия обем инвестиции в ДМА. По сектори най-голям обем инвестиции в ДМА са вложени в услугите (търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, транспорт, складиране и пощи, хотелиерство и ресторантьорство) - общо 7,516 млрд., следвани от промишлеността с 5,378 млрд., строителството с 1,917 млрд. и селското стопанство с 1,406 млрд. лева. Държавното управление също се представя с високи вложения в ДМА – общо 2,304 млрд., от които 1,466 млрд. са в София. Секторът на услугите обаче, е водещ само в Югоизточния район, включващ столицата, където ДМА за услугите и търговията е 5,634 млрд. (74,96% от ДМА в този сектор). Навсякъде другаде в страната инвестициите в ДМА са доминирани от индустрията. Като цяло, инвестициите в ДМА намаляват заради спадането на инвестициите в строителството (кризата с цените на материалите), в хотелиерството и ресторантьорството (кризата с пандемията), в транспорта (повишени цени на горивата), но и поради спад в производството на промишлеността (цени на енергията и икономическа несигурност), забавя се и усвояването на фондовете от ЕС.

Разходите за ДМА в Северозападния регион са 1 096 272 лева, което е 4,73% от всички разходи за ДМА в страната. Инвестициите в ДМА на индустрията са 385,995 млн. лева, на второ място тук е селското стопанство с 274,709 млн. лева, което надминава дори търговията и услугите с 172,533 млн. лева и строителството, което е с едва 67,070 млн. Общо разходите за ДМА в Северозападния регион спадат в сравнение с предишната година, когато са били 1 111 075 лева, но тези в селското стопанство бележат увеличение – през 2020 г. са били 266,358 млн. лева. По принцип, най-големи инвестиции в селското стопанство се правят в Северозападния и Северен централен район, а разходите за ДМА на Северозападния регион в селското стопанство са 19,6% от всички разходи за ДМА в този сектор. Това очертава предимно селскостопанския профил на двата региона, които са силно зависими от усвояването на европейските фондове в сферата на земеделието.

В двете общини на МИГ разходите за ДМА нарастват, като може да се направи връзка и с усвояването на БФП, предвид слабото им икономическо представяне по другите показатели. В община Белене разходите за ДМА са на стойност 6,8 млн., при 6,6 млн. предишната година, а в община Никопол са на стойност 7,1 млн., при 6,2 млн. предишната година. В община Белене за периода от последните 3 години увеличението на разходите за ДМА е с 5,8%, а в община Никопол увеличението е с 16,3%. Ако се разгледат разходите за ДМА на човек от населението – 843 лева за Белене и 921 лева за

Никопол, сравнени с усвоените еврофондове на човек в последните години – 1 292,9 лв. на човек за Белене и 2 086,2 лв. на човек за Никопол (данните са само за новия Програмен период), става ясно, че ДМА и в двете общини се придобиват предимно чрез средствата на ОП. Трябва да се каже, че усвояването на средства по проекти стимулира инвестиционната активност на подпомогнатите фирми и впоследствие, както и на целия сектор, в който са прилагани интервенции. При внедряването на иновации например, и след приключване на БФП, собствениците продължават вложенията в по-нататъшен растеж на предприятието или стопанството, повишава се конкуренцията между местните фирми, което налага обновяването и на тези, които не са кандидатствали с проекти. Излизането на по-широки пазари изисква още нови инвестиции, технологичното обновление става неотменимо условие за оцеляване и т.н.

Броят на нефинансовите предприятия (фирмите), който се счита за белег на икономическата активност, леко се повишава и в двете общини през последните две години (въпреки пандемията и закриването на фирми във връзка с енергийната криза). Следователно, усвояването на европейски средства, вкл. и чрез ВОМР, оказва известно въздействие и върху предприемаческата активност. В община Белене фирмите са 269, при 261 за предишната година, а в община Никопол предприятията са 215, при 210 за предходната година. По коригирани данни на НСИ за периода 2018-2020 година, на 1000 души в община Белене се падат 33,2 фирми, а в община Никопол – 27,8 фирми, което е около средното за Белене и под средното за Никопол спрямо средно от 30 до 50 предприятия за селските общини в страната. Като причина отново трябва да се изтъкне преобладаващият селскостопански профил (малко на брой големи стопанства и множество земеделски производители-физически лица), ниската степен на развитие на туризма (най-много предприятия като брой има именно в туристическите общини), както и по-ниската предприемаческа инициатива в селските общини по принцип.

10.2. Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство и преработката на храни

СВОМР има най-голямо въздействие върху селското стопанство, тъй като все пак мерките, които се изпълняват са по ПРСР, макар че целта е цялостно оживяване на икономиката в селските райони. В Доклада на ЕК за изпълнението на ОСП се казва, че макар общата факторна производителност на селското стопанство в ЕС да се е увеличила с 6%, липсата на рентабилност и необходимостта от субсидии в голяма част

от стопанствата се запазва. Постигнат е малък напредък по отношение справедливото разпределение на директните плащания, като 20% от бенефициентите продължават да получават 80% от плащанията, въпреки че субсидиите на малки производители са се увеличили с 18% за периода. Продължават трудностите и с навлизането на нови производители в земеделието, които се дължат на ограничения достъп до земя и капитали, както и на ниската привлекателност на условията за живеене и труд в селските райони.

Земеделието е доминиращ отрасъл и в двете общини на МИГ Белене-Никопол, като по данни на НСИ, земеделската земя в Белене е с дял 74.3% от общата ѝ площ, а в Никопол – 82,8% от общата площ. По данни на ОДЗ Плевен за 2020 г. (за 2021 г. няма доклад), 69% от земеделската земя в община Белене и 81% в община Никопол се обработва. От общо 226 961 дка земеделски фонд в община Белене, 156 389 дка са ниви, трайните насаждения са 8 494 дка, а останалото са пасища, мери и ливади. В община Никопол земеделския фонд е 324 177 дка, от които 232 104 дка са ниви, трайните насаждения са 14 664 дка, останалото са пасища, мери и ливади. Структурата на земеделските земи съответства на отглежданите култури и говори за наличието на монокултурно земеделие, развивано на слети площи. От използваните земеделски земи, приблизително около 50% са за зърнени култури, а около 30% за маслодайни култури. И като площи, и като обем производство, най-голям е дялът на пшеницата (Белене - 34 754 дка, Никопол - 74 200 дка), царевичата (Белене - 47 300 дка, Никопол - 20 100 дка), слънчоглед (Белене - 28 000 дка, Никопол - 32 500 дка) и рапица (Белене - 7 370 дка, Никопол - 17 000 дка). На сравнително по-малки площи се отглеждат ечемик (Белене - 3 485 дка, Никопол - 13 900 дка) и овес (Белене - 3 000 дка, Никопол - 400 дка).

По вече обявените окончателни данни от Преброяването на земеделските стопанства през 2020 г, област Плевен, заедно с област Добрич са с най-висока ИЗП за страната. С най-голям среден размер на стопанствата е област Плевен със 119,1 ха средна ИЗП, следвана от стопанствата във Варна (108,77 ха), Враца (101,71 ха) и Велико Търново (101,72 ха). Средната ИЗП на стопанствата в България е 33 ха (при 16 ха за ЕС), като за сравнение, най-малка ИЗП имат стопанствата в Смолян (5,91 ха) и Кърджали (6,7 ха). Природните дадености определят регионалното разпределение на ИЗП, което пряко се отразява и на структурата на земеделските стопанства и типа земеделие, развиван в отделните региони. ОДЗ Плевен посочва размер от 253,5 дка средно ИЗП за община

Белене и 504,3 дка за община Никопол, което е по-високо от средното за областта и от средното за страната

Според предложеното от анализа за преброяването на МЗм ново разпределение на размера на стопанствата, на територията на МИГ Белене-Никопол дейност развиват много големи и големи стопанства, които отглеждат зърнени и технически култури.

Много голямо стопанство е това, което обработва над 1 500 ха земя и има СПО над 500 000 евро. Много големите стопанства в България са общо 1 071, което е 0,8 % от общия брой на стопанствата, като те обработват 1 015 088 ха или 46,7% от ИЗП за страната. Характерна за тях е силната концентрация на земя и капитал, тези стопанства разполагат с най-съвременна техника, използват и прилагат иновативни технологии и инвестират в непрекъснато разширяване на площите и дейността. Над 55% от общия брой много големи стопанства са специализирани в производството на житни, маслодайни и протеинови култури и се намират в Северна България. Това са предимно арендаторите и най-големите зърнопроизводители в България.

Много големите стопанства на територията са предимно на арендатори, които са наели земя в двете общини: Троя-авто ЕООД (Варна) с общо 947 550 дка, от които 162 010 дка в област Плевен на територията на общините Никопол, Долна Митрополия и Левски; СС Вардим ЕАД (В. Търново) с 947 550 дка, от които 20 344 дка в област Плевен в Белене, Никопол и Гулянци; СС Инвест АД (Свищов) с 47 841 дка, от които 10 671 дка в общините Белене и Левски; Ентек ООД (Свищов, същите собственици са и на фирма Агробул 2008 ООД) с 45 090 дка, всички на територията на МИГ в двете общини; Кемапул ООД (Свищов) - 30 578 дка, от които 12 529 дка в общините Белене, Никопол и Левски. От местните кооперации също има няколко, които отговарят на определението голямо стопанство според размера на земята, която обработват - ЧТППК Напредък в село Бяла вода обработва 16 815 дка земя (1 681,5 ха) – собствена и под аренда със зърнени култури, ЧПТК Марен в с. Новачене обработва 15 268 дка (1 526,8 ха), ЗКПУ Асеново (с. Асеново) - 14 930 дка или 1 493 ха.

Големите стопанства са със среден размер на ИЗП 541,14 ха и СПО 241 114 евро. Те са общо 2 361 или 1,73% от общият брой стопанства в България, обработват 797 639 ха или 20,1% от общата ИЗП на страната. Близко 73% от стопанствата в тази група също са специализирани в производството на житни, маслодайни и протеинови култури и обработват 91% от площта в тази категория. Тези стопанства се характеризират с

висока степен на механизация, сравнително малък брой заети, имат изградена добра инфраструктура, използват съвременни технологии в производството, имат добри пазарни позиции.

Големите стопанства на територията на МИГ също са на арендатори, но и на местни собственици. Капелов ЕООД (Свищов) обработва 4 871 дка в Белене, Агро Диз ООД (Свищов) арендува 6 360 дка в общините Белене, Никопол и Левски. Голям собственик на земи или на такива под аренда са и част от местните кооперации. В община Белене има регистрирани три кооперации. ПК Утро (гр. Белене) обработва над 4 282 дка земя със зърнени култури и малко лозя. Другите две кооперации са по-малки - ЗКПУ Възраждане - 2004, също в гр. Белене, произвежда зърнени и маслодайни култури, но се занимава и с други земеделски услуги и търговия със земя. ЗК Земя-1 в с. Петокладенци е производител на зърно и хлебни фуражи, като отглежда и грозде. В община Никопол кооперациите са 18. ЧЗК Плодородие 95 (Никопол) обработва 7 472 дка, ЧПТК Нов Живот (село Дебово) – 7 309 дка, ЗК Осъм 15 (с. Бацова махала) – 4 781 дка, ЗК Единство 94 в с. Бацова махала – 3 703 дка, ЗК Възход (с. Евлогиево) – 3 681 дка, ЧТППК Единство (с. Лозица) - 2 594 дка. По-скоро големи стопанства са и на фирмите Грийн Поинт 2017 ЕООД с 12 748 декара в с. Черковица, Миткен ООД с 5 129 дка в гр. Никопол, Мартекс ООД със 7 039 дка в с. Татарци. Всички големи стопанства произвеждат основно зърнени и технически култури, а продукцията им се продава предимно на борсите и се изнася.

Някои от кооперациите са по-скоро от типа средни стопанства. Средните стопанства са с ИЗП от 38,30 ха и средно СПО 35 650 евро, като при тези, които отглеждат зърнени и технически култури, средната ИЗП достига 68,93 ха. Тези стопанства са 52% от всички стопанства в тази категория. Трябва да се каже, че както се вижда от данните, у нас разликата в размера на обработваната земя между средните, големите и много големи стопанства е много съществена, съответно такава е и между икономическите им резултати. По-скоро средни стопанства са и някои частни фирми в зърно-производството: Агритрейдинг ООД с 3 403 дка (Драгаш войвода), Геовал агро ООД с 3 101 дка (Евлогиево), Доби инвест ЕООД с 2 958 дка (Въбел), Лев-Джан ЕООД с 3 644 декара, (Никопол), Сева-СВ ООД с 3 445 дка (Никопол), Боян Бонов ЕООД с 2 648 дка (Белене).

На територията на МИГ със зърно-производство се занимават и малки и много малки стопанства, според новата класификация. Показателите за малки земеделски стопанства са средна ИЗП от 3,66 ха и среден размер на СПО 4 172 евро. Средният размер на ИЗП в тази категория отново е най-висок при производството на житни, маслодайни и протеинови култури и е 5,76 ха. Много малките земеделски стопанства са със среден размер на ИЗП 0,85 ха и СПО 958 евро. Основна част от тях произвеждат основно за задоволяване на собствените нужди на домакинствата от храни и суровини. Двете последни категории стопанства – малки и много малки са предимно в сектора на растениевъдството, поради промените в нормативната уредба за изисквания при отглеждане на животни в личните стопанства през последните години.

В сектора на отглеждане на плодове и зеленчуци, стопанствата на територията на област Плевен са средни, малки и много малки. По данни на преброяването, в цялата област Плевен има 339 такива стопанства – най-много в целия Северозападен регион (Враца е с 90 стопанства, Видин със 74, Монтана със 135, Ловеч е с 338), но далеч под стойностите на районите, в които е съсредоточено зеленчукопроизводството и това на плодове – Пловдив е с 3 977 стопанства, Хасково с 1 759, Благоевград с 1 535, Пазарджик с 1 462 стопанства. Средният размер на стопанствата за плодове и зеленчуци за областта е 2,77 ха, при 3,17 ха средно за страната. В община Белене се отглеждат предимно картофи, домати, дини и пъпеша, сливи, кайсии и праскови, а в община Никопол - картофи, ябълки, сливи и кайсии (данните са на ОДЗ Плевен). Средните стопанства обаче са най-вече при лозята. В община Белене лозя се отглеждат на 1 556 дка, а в община Никопол – на 1 700 дка.

При много малките стопанства най-висок СПО имат именно стопанствата със специализация зеленчуци - 1 049 евро и тези, които отглеждат овошки и лозя – съответно 830 и 550 евро. При малките стопанства отново при зеленчуците се постига най-висок СПО - 4 642 евро, който дори е по-голям от този в стопанствата от същата категория, които отглеждат зърнени култури (3 867 евро). При средните земеделски стопанства най-голяма е ИЗП на специализираните в отглеждането на трайни насаждения – 22,24 ха, при лозята и зеленчуците средният размер на стопанството съответно е 22,24 ха и 3,40 ха. Средният СПО е 27 930 евро при зеленчуците, 27 551 евро при овошките и 38 712 евро при лозята (при 51 002 евро СПО в същата категория за житните и маслодайни култури). С производство на плодове и зеленчуци на

територията на двете общини на МИГ се занимават предимно кооперациите, както и физически лица-земеделски производители.

Животновъдството, макар и по-слабо застъпено от растениевъдството, се развива бързо в двете общини, като в този сектор работят предимно отново средни, малки и много малки стопанства (изключват се промишлените ферми за птици и свине, които се броят за големи стопанства). На територията има и три относително големи стопанства, в които според класификацията, се отглеждат между 200 и 500 животни – това са „Грийн Фарм Петокладенци“ ЕООД с 393 животни и ДП „Фонд Затворно дело“ с 258 животни в община Белене и ЕТ „Алфа-Александър Димитров“ с 259 животни в община Никопол. Средният СПО на големите животновъдни стопанства е 327 930 евро.

В община Белене се отглеждат 1 430 животни, разпределени в 30 стопанства (данните са на БАБХ). Според новите дефиниции, в средните земеделски стопанства се отглеждат между 50 и 200 броя говеда и крави. В община Белене има 5 такива стопанства – всички на земеделски производители-физически лица (вкл. Румен Дешев с 98 животни, който е бенефициент на МИГ). В община Никопол средните стопанства са 7, като по-големите са на Ахмед Татарлъ ЕТ – 128 животни (бенефициент на МИГ), ЕТ СЕВА-М – Страцимир Нейков с 90 животни, ЗК Единство 94 със 102 животни (бенефициент на МИГ), останалите на физически лица. Средният СПО за говеда с млечно направление е 49 107 евро, а за говеда с месно направление е 24 245 евро.

Останалите стопанства са малки (от 10 до 50 млечни или месодайни говеда и крави) – 12 малки стопанства в Белене и 37 малки стопанства в Никопол, или много малки (до 10 животни). Средният СПО на малко стопанство с говеда млечно направление е 16 666 евро, а за говеда с месно направление - 7 641 евро. За много малките стопанства съответното СПО е 7 765 за млечно и 2 000 евро за месно направление.

От дребните преживни животни – козе и овци, в община Белене има общо 3 365 животни, разпределени в 120 стопанства, а в община Никопол – 2 825 животни, разпределени в 36 стопанства. На територията от този сектор също има няколко големи стопанства - ЧТППК НАПРЕДЪК (Белене) отглежда 702 животни, Сакаджи и Ко ЕООД (Никопол) – 517 животни, БН Агро ООД (Белене) – 426 животни, ЕТ Братя Николови – Христо Николов (Белене) – 311 животни, като последните две фирми са на един и същи собственици. Големите стопанства в сектора на овцевъдството и козевъдството са с от 300 до 1000 броя животни и са с 330 753 евро средно СПО.

Средните стопанства в сектора разполагат с между 100 и 300 броя животни, като СПО при тях е 21 507 евро. В община Белене има 4 такива стопанства с по 145, 217, 202 и 131 животни – всички в град Белене и на частни лица. В община Никопол средните стопанства са общо 6: Чавдар 66 ЕООД с 226 животни, БИО ЕКО ТЕХНОЛОГИИ ООД със 143 животни, останалите на частни лица – 115 (Дебово), 223 (Евлогиево), 116 (Бацова махала), 101 (Новачене).

Преобладаващата част от животновъдните стопанства отново са малки и много малки. Малките стопанства по дефиниция отглеждат от 10 до 100 броя овце или кози, като СПО средно е 4 373 евро. В община Белене тези стопанства са 26, а в община Никопол са 22 стопанства. Трябва да се отбележи, че в Никопол стопанствата определени като малки, са със значително по-голям брой животни от тези в Белене – почти всички са с по 70-80 броя животни, докато в община Белене голямата част са с под 50 броя животни. Останалите стопанства са много малки с под 10 броя животни. В община Никопол има само 6 такива, в община Белене обаче те са 85. Много малките стопанства, освен с под 10 броя животни, са със средно СПО 874 евро.

Идеята на ВОМР е да се подкрепят по-дребните и средни производители, както и да се стимулират т.нар. „чувствителни“ сектори – плодове и зеленчуци и животновъдството. Големите и много големи стопанства в зърнените култури разчитат повече на оборот, оптимизация на разходите, както и се финансират предимно от директните субсидии на площ. За тях проектите по ВОМР са с малка инвестиция и те кандидатстват предимно на националните приеми. Част от по-малките стопанства обаче, особено в животновъдството, не отговарят на новите стандарти и не са допустими кандидати по мерките на ПРСР. Все пак, някои от големите стопанства кандидатстват и чрез ВОМР, като надграждат вече направените инвестиции чрез проекти на националните приеми. Прегледът на проектите на МИГ показва, че те ще имат благоприятно въздействие именно върху „чувствителните сектори“ – подпомогнати са 6 животновъдни стопанства и 2 за плодове и зеленчуци. Сред бенефициентите има и средни, и по-големи стопанства, които са кандидатствали и на национални приеми, както и такива на земеделски производители-физически лица, които досега са получавали само директни субсидии. Трябва да се отбележи, че степента на активност на кандидатстване с проекти чрез ВОМР не зависи само от усилията на МИГ, но и от мотивацията и предприемаческата култура на собствениците на стопанствата.

Въздействието на СВОМР върху повишаване конкурентоспособността на преработвателната промишленост и производството на храни е доста по-слабо в сравнение с въздействието за първичното земеделско производство. Досега по мярка 4.2 е подаден и одобрен от МИГ само един проект, въпреки заявения по-силен интерес от страна на повече бенефициенти в началото на периода. На територията на МИГ няма много преработвателни предприятия в областта на храните. В община Белене има едно по-голямо предприятие - Микроарт 7 ООД, което произвежда колбаси по немска технология. Има и няколко малки пекарни, а част от кооперациите произвеждат мелничарски продукти, тестени изделия и хляб. В община Никопол работят няколко преработвателни фирми от хранително-вкусовата промишленост, част от които обаче са регистрирани в други общини. По-голяма местна фирма е Елиа Милк ООД - семейно стопанство, което има собствена кравеферма в с. Драгаш войвода, където произвежда кисело мляко, извара и кашкавал със сертификат по БДС. Именно тя е и единственият бенефициент по мярка 4.2. Други преработвателни фирми са Хове ООД в село Муселиево (смесено българо-австрийско дружество), което се занимава с производство на ракия и дестилат от кайсии, Дионисий АД (Севекооп-Гъмза, София) за производство и съхранение на вина и спиртни напитки, ЕТ Алфа - Александър Димитров (община Левски), с кравеферма и мандра за мляко, сирене и кашкавал в село Санадиново.

Всъщност изпълнението на мярка 4.1 е най-добро за ПРСР и в национален мащаб, както дори и в рамките на ЕС. По индикатор „Инвестиции в земеделски стопанства“ на ЕЗФРС (източник е сайтът на ЕК), България е на 7-мо място по обем на инвестициите с 782 052 716,6 евро, като преди нас са само Испания, Италия, Франция, Унгария, Полша и Австрия. За този индикатор са планирани 17 548 078 382 евро за целия ЕС и досега са реализирани: 9 493 540 433 евро. По индикатора за брой подпомогнати стопанства чрез инвестиции във физически активи сме на 22 място с 2 000 стопанства, като след нас са Естония, Дания, Кипър, Люксембург и Малта. По този индикатор на ЕЗФРС са планирани 292 533 стопанства, досега са подпомогнати 234 920 стопанства. По индикатор дял от всички земеделски стопанства, подпомогнатите за инвестиции във физически активи стопанства у нас са само 0,54%, с което сме на предпоследно място в ЕС преди Румъния. Планираните стойности за този индикатор на ЕЗФРСР са 2,8% от всички земеделски стопанства, а постигнатият досега дял е 1,9%. Малкият процент спрямо всички стопанства у нас (при положение, че те са намалели драстично като брой) означава, че инвестициите отново са отишли в малко на брой едри бенефициенти.

Въпреки това, единствената интервенция във все още неодобрения Стратегическия план за ОСП 2021-2027 г. на България, към която няма отправени забележки от страна на ЕК, е свързана именно с повишаване конкурентоспособността на селското стопанство (вкл. мярка 4.1), като в коментара се казва, че „предложените интервенции имат потенциала да подобрят жизнеспособността и рентабилността на сектора чрез преодоляване на съществуващите разлики в доходите между малките и големите земеделски стопанства и спада в традиционно конкурентните сектори“. Но по отношение на подобряване на позицията на производителите във веригата на стойността (специфична цел 3 в плана), свързана и с преработката (мярка 4.2), има редица отправени критики. Във връзка с установените слабости — „ниска конкурентоспособност, намаляване на производството и ниска добавена стойност“, както и наличието на „значителен дял от земеделските производители, практически изключени от веригата на стойността“, които не се ограничават само до секторите за производство на плодове, зеленчуци и мляко, препоръките на ЕК са да се подкрепи по-усилено създаването на организации на производители, кооперации или други форми на сътрудничество и то във всички сектори. Т.нар. оперативни програми на МЗХГ за съответните сектори са недостатъчен стимул за създаване на организации и групи производители, изискванията и административната тежест са високи, необходимо е улесняване на кооперирането и извън тези програми. Като решение на проблемите при преработвателите е изтъкната и необходимостта от въвеждането на специална мярка за схемите за качество (регистрация на географски указания), като тя пак е свързана със сдружаване между по-малките производители. Препоръчват се и по-улеснени условия по мярката за сътрудничество (16,4) в частта за организацията и укрепването на местните пазари и къси вериги за доставки, както и подобряване на регулацията за директните продажби.

10.3. Диверсификация и подкрепа на МСП

Основните ефекти и въздействия на СВОМР върху икономиката са насочени и към подкрепа на местния бизнес извън земеделието - развитие на неземеделски дейности (мярка 6.4 от ПРСР) и повишаване конкурентоспособността на МСП (мерките на ОПИК). Голямата част от средствата на икономическите мерки са отредени именно за тези две направления – общо 32,02% (6,52% за мярка 6.4 и 25,50% за мярката на ОПИК), по мерките има общо 12 проекта със сключени договори.

И в двете общини на МИГ, преобладаващи са микро- и малките предприятия. В община Белене микро- предприятия са 90.38% от всички предприятия, а в община Никопол са 93%. На територията работят и няколко малки и средни предприятия. Производството в община Белене е в областта на машиностроенето и обработката на метал (Енеркемикал ЕООД за изработка на нестандартни метални конструкции, Майкромет ООД за повърхностно обработване и нанасяне на покрития върху метал, Емко АД за производство на нестандартни стоманени конструкции, Енергостроймонтаж Инженеринг АД за изграждане на стоманобетонни, метални конструкции, Мед Индъстри ООД за рециклиране на електронно оборудване); дървообработване и изработка на мебели (Мебелна фабрика Денев/ПТБ Даниела Денева, Минчев мебел ООД, Макролайн ООД - производство и търговия с дървесна биомаса); химическа промишленост (Майкропетрол ЕООД - производство и търговия с нефтопродукти – горива, масла, битуми и други петролни деривати); текстил (Белла 21 ООД, Саня Б ЕООД, Мод Инвест ЕООД, Белко АД, Бел Мод ООД, Вамар ООД – всички за трикотаж, Димум Комерс ООД – плетива). Промисленото производство в община Никопол също е представено от няколко сектора, като водещи са дървопреработването (Дунав-Никопол ЕООД - производство на изделия от дърво, металообработване и производство на нестандартно оборудване, Мобилиери ООД в село Вълбел - мебели от дърво, ламиниранн плоскости и мдф плоскости), складирането на горива и строителни материали (Топливо АД, Строй продукт ЕООД), производство на текстил (Чайка АД – работно и спортно облекло, изделия на ишлема), производство на хартия и картон (Клеърс ЕООД).

Диверсификацията е важен елемент от ВОМР, а и интересът към проектите по мярка 6.4 е много висок при всички МИГ, тъй като чрез нея се създават се алтернативни дейности и обикновено се подкрепят микро- и малки фирми, които трудно биха получили национално финансиране за същите дейности. Чрез СВОМР МИГ Белене-Никопол е подкрепила 6 проекта за неземеделски услуги – пет за обновяване на вече съществуващи предприятия и един за създаване на ново предприятие (фотографско студио на Ганчеви Перфект ЕООД). Чрез проектите се подкрепят създаването на нови производства в мебелна фабрика (Мобилиери ООД), цех за дограма (Цветков-М ЕООД) и строителна фирма (ЕТ Явор Кюрчев), но също и нови здравни услуги за населението (Пламадент ООД). Единият проект е за създаване на иновативни образователни алтернативни туристически услуги (Евроконсулт МИГ ООД). Така проектите по мярка

6.4 покриват целия спектър, включен в основната идея на мярката – развиване на малкия бизнес извън земеделието, разнообразяване на здравните, образователните и туристически услуги.

По изпълнението на индикаторите за мярка 6.4 на ЕЗФРСР България отново е представена много добре. По индикатор брой бенефициенти, подпомагани за инвестиции в неселскостопански дейности сме на 16-то място в ЕС с подпомогнати 630 предприятия, като след нас са Гърция, Латвия, Естония, Словения, Словакия, Белгия и Малта. За целия Програмен период ЕЗФРСР е планирано да подпомогне 29 889 бенефициента, като досега получените подкрепа са 16 963. По индикатора за общи инвестиции (частни и публични) в неселскостопански дейности, България е на 13-то място в ЕС с реализирани досега 159 053 722,4 евро. Чрез ЕЗФРС в неземеделски дейности е планирано да бъдат инвестирани 4 055 359 792 евро в целия ЕС, като досега са реализирани общо 2 033 567 624 евро.

Тъй като селското стопанство е с много по-ниска доходност в сравнение с другите сектори, диверсификацията на икономическите дейности в селските райони е основен инструмент за оживяване на икономиката им и през новия Програмен период. На нея се разчита и за създаване на нови работни места, повишаване на доходите, отчасти решаване на демографската криза чрез забавяне на миграцията на млади хора към градовете. В Стратегическия план за ОСП на България относно диверсификацията са адресирани редица потребности, предвидено и е разширяване обхвата на мярката, но остават и доста спорни моменти. Например, като възможност е описано „стабилно развитие на селски туризъм; увеличаване на броя на леглата, на броя на туристите, и нощувките в селските райони“, но това по никакъв начин не е предвидено в мярката, напротив, създаването на места за настаняване категорично се изключва от допустимите дейности. Също така мярка 6.4 се разширява и в „подобряване на здравните и социалните услуги“, като обаче не е описана демаркацията във финансирането на тези дейности, които по закон са държавни или общински. В критиките на ЕК за плана е отбелязано, че по отношение на диверсификацията „могат да се разгледат по-ефективно възможностите за заетост, произтичащи от секторите на биоикономиката и горското стопанство“. Стимули за развитието на биоикономиката се предвиждат само за земеделските стопанства, докато приносът на дървопреработвателния сектор за създаването на работни места не е ясно определен. Критики има и към това, че в плана „няма достатъчно амбиции за „модернизиране“ на

селските райони чрез по-силен акцент върху подкрепата за неселскостопанските предприятия, иновациите и цифровизацията“. Въпреки че планът предвижда „подкрепа за земеделски производители и микро- предприятия в инвестиции в информационния и технологичен сектор и създаването на творчески продукти“ и „създаване на работни места в областта на технологично управление, на технологии за дистрибуция, с цифровите технологии, информационни продукти за автоматизация и роботизация на производствени процеси и др.“, интервенцията е неопределена и недостатъчно ясно формулирана. Общо оценката на ЕК е, че „обхватът на интервенцията „Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони“ е неясен и не стимулира потенциалните кандидати да развият бизнес възможностите, посочени в описанието“.

С цел диверсификация на дейностите в плана е предвидена и нова мярка (интервенция) „Запазване на духовния и културния живот на населението в селските райони“, която ще се реализира и чрез ВОМР и „ще подпомага посрещането на потребността чрез инвестиции за обекти, свързани с културния живот, като: читалища, регистрирани по Закона за народните читалища, театри, библиотеки, музеи, галерии или изложбени зали, за дейности по: изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, включително мобилни такива, включително и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства“. Чрез мярка 6.4 пък в областта на културата ще бъде осъществена „подкрепа за стимулиране на творческите занаяти, които са част от културното наследство и традиции и инвестиции за развитие на алтернативни форми на туризъм, допълващи местата за настаняване“.

За подкрепа на местния неземеделски бизнес и по-специално МСП, в Стратегията на МИГ Белене-Никопол е предвидена и мярка по ОПИК за подобряване на производствения капацитет на МСП. По СВОМР чрез мярката са подкрепени 6 проекта на местни МСП в разнообразни сфери.

В България през 2021 г. малките и средните предприятия са 99,82% от всички предприятия, като от тях 93,2% са микро-, малките са 5,7%, а средните са едва 1,1%. Големите предприятия у нас са 0,18% от всички предприятия. Именно МСП създават 64,4% от общата факторна добавена стойност и 74,8% от работните места в страната, което е с около 10 процентни пункта повече от средното за ЕС. През последните 10 години реализираната обща добавената стойност от предприятията в българската

икономика нараства почти два пъти, като основна движеща сила са МСП, чиято добавена стойност се увеличава с по-бързи темпове от тази на големите предприятия и е със средно годишен ръст от 7,9%. С дял на заетите лица от 74,8% спрямо всички заети, МСП потвърждават защо се приемат за гръбнак на икономиката. Най-голям дял от заетите работят в микро- предприятия (42,8%), следвани от 29,7% в малките и 27,5% в средните предприятия.

От друга страна, средната производителност на българските МСП е все още значително по-ниска от средната за ЕС. Това е и една от причините, поради които подкрепата за повишаване на конкурентоспособността на МСП е ключова за икономическото развитие. Особено по време на пандемията, на преден план излизат някои от основните структурни проблеми, засягащи МСП. Това са най-вече цифровизацията и иновациите - области, в които резултатите на България, и по-специално на МСП в страната, са много под средните за ЕС. Към тях могат да се добавят и ниските равнища на технологични постижения, недостатъчна предприемаческа активност, ниска степен на интернационализация. По данни на Агенцията за малки и средни предприятия, мнозинството от българските фирми се затрудняват да се възползват пълноценно от възможностите, предлагани от цифровите технологии. Едва 8,1% от малките и средните предприятия в страната продават онлайн, като дялът на тези предприятия в страните от членки на ЕС от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) е 19,5%, а на ЕС като цяло от 17,5%. Много от фирмите, особено в малките населени места нямат дори собствени сайтове, в които да представят дейността си.

По отношение на иновациите, България се намира в групата на т.нар. развиващи се иноватори. Макар през последните години страната да отчита подобрене, през 2021 г. тя заема предпоследно място по иновации в ЕС. Все пак, в сравнение с износа на средно и високотехнологични стоки, където заема 25-та позиция в ЕС, България е на 18-то място в ЕС по отношение на износа на услуги „интензивни на знание“. Глобалният иновационен индекс поставя България на 35-то място от 132 изследвани държави, което е с две позиции по-напред спрямо една година по-рано. Причини за ниската иновационна активност на МСП, според Агенцията, са ограниченията пред човешкия капитал (образование, технически умения), затрудненият достъп до финансиране и кредитиране, качеството на институциите (в което се включват политическата среда, регулаторите, условията за правене на бизнес).

Един от важните приоритети пред развитието на МСП е тяхната интернационализация. Реализацията на продукти извън страната е важен начин за разрастване (намиране на нови клиенти, създаване на работни места, инвестиции в нови технологии и т.н.). По данни на Евростат, делът на фирмите осъществяващи износ спрямо активните в икономиката фирми у нас е едва 6,9%, като за сравнение той е бил с 0,7% по-малко преди пет години. Общият брой на предприятията износители в страната е 24 071, от които 98% са МСП. Наред с увеличаването на броя на предприятията износители, се увеличава и стойността на износа, като на МСП се пада почти половината (48%), което се равнява на около 13 577 млн. евро. Както се вижда обаче, делът на предприятията, работещи за износ е много малък, а МСП, които изнасят продукция са предимно в големите градове и промишлените центрове.

Достъпът до финансиране също е сред проблемите на МСП, като само 37% от средните предприятия са използвали кредит през последните години, докато при микро- и малките процентът е съответно 28,2% и 27,5%. По отношение финансирането по различни програми и от държавата, такова са ползвали около 40% от МСП. При средните предприятия, които са и с по-големи възможности за съфинансиране, процентът е 54%, а при микро- и малките предприятия е 34%.

Въпреки че покриват разнообразни дейности, МСП на територията на МИГ имат ограничени възможности за развитие, както става ясно и от основните икономически показатели, разгледани в началото на тази глава. Особено микро-предприятията имат силна нужда от инвестиции насочени към технологично, иновативно обновяване и ново оборудване с цел производство на по-конкурентни продукти и подобряване на пазарните позиции. По тази причина проектите по ОПИК, реализирани чрез СВОМР, покриват почти целия спектър от проблеми на МСП. Всички проекти въвеждат технологични иновации, като единият попада в тематична област „Мехатроника и чисти технологии“ на ИСИС. В два от проектите (Дунав-Никопол ООД и Клеърс ООД) ще бъдат разработени онлайн платформи за продажби и поръчки. В проектите е заявено и намерението да бъдат търсени нови пазари, вкл. и в чужбина. Следователно, проектите ще имат благоприятно въздействие върху развитието на МСП, както и на територията. Не трябва да се забравя, че по принцип, местните МСП имат и социална функция, тъй като са свързани основно с малкия и семеен бизнес в малките населени места и предотвратяват миграцията на по-младите хора към градовете.

11. Въздействие на СВOMP на местно ниво. Социални въздействия

11.1. Заетост и безработица

Проектите, реализирани чрез ВOMP имат пряко въздействие върху работните места и коефициентът на заетост в селските райони. Задължителен индикатор във всички Стратегии за ВOMP е създаването на нови работни места, което е и от първите ефекти на прилагането. Както и при икономическите въздействия обаче, значение имат и редица други фактори, които влияят на пазара на труда.

По отношение на безработицата и заетостта през 2021 г. и първата половина на 2022 г. се наблюдават благоприятни тенденции. През 2021 г. средната безработица в страната намалява до 5,5% от 7,4% през предишната година, което на практика представлява възстановяване на нивата отпреди пандемията – през 2019 г. коефициентът на безработица е 5,6%. В края на 2021 г. Агенция по заетостта отчита равнище на регистрирана безработица от 4,8%, като спадът продължава и през настоящата година. Прегледът на равнището на безработица по области показва, че то е по-ниско от общото за страната (5,5%) в единадесет области - София-град, Габрово, Варна, Перник, Стара Загора, Пловдив, Бургас, Добрич, Ямбол, София и Русе. В останалите 17 области равнището е над средното, като най-високите му стойности продължават да се отчитат в Северозападния район: Видин (16,1%) и Монтана (17,3%) В област Плевен коефициентът на безработица е 10%, при среден за Северозападния регион 11,1%.

На ниво общини, намаляването на безработицата обхваща цялата страна, като в едва 23 от 265 общини (или 9%) се наблюдава увеличение. Цели райони на страната обаче остават с висока безработица – най-вече в Северозападна България, вкл. и общините на МИГ, както и други общини в област Плевен. Това са и районите, където пандемията и последвалата криза се усещат най-слабо, а високите равнища на безработица са плод на трайни структурни дисбаланси между търсенето на работодателите и профила на работната сила.

Двете общини на МИГ се различават по този показател – в община Никопол безработицата спада, но тя остава сред общините с най-висока безработица в България. Община Белене пък е една от малкото, в които безработицата се увеличава през 2021 г., но стойностите ѝ остават под средните за областта и за региона. Динамика на коефициента на безработица в последните 5 години също е различен - в община

Никопол безработицата трайно намалява с -7,2%, като тръгва от много високи нива. В община Белене безработицата нараства с 1,3%, като варира през различните години. Данните са обобщени в таблицата:

Община	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Белене	12,4%	8,3%	7,2%	6,4%	7,5%	9,6%
Никопол	35,9%	30,7%	26,7%	25,2%	25,7%	23,5%

Източник НСИ, 2022 г.

Макар че във всички останали общини на област Плевен също има спад на безработицата, коефициентът им е много по-висок от средния, с изключение на община Плевен (5,5%). Най-висок той е в община Никопол - 23,5%, следвана от Пордим с 14,9%, Гулянци с 14,1%, Червен бряг с 12,8%, Искър с 10,8%, Кнежа с 10,5%. С коефициент под средния за областта (10%), освен община Белене (9,6%) са и общините Долна Митрополия с 8,4%, Левски с 8,4% и Долни Дъбник със 7,5%.

Както се вижда от данните, безработицата е висока дори в общини с много добри икономически показатели (Кнежа) или с добро усвояване на евофондовете (Червен бряг), което означава, че се намесват и други фактори. Трябва да се отбележи, че за периода на последните пет години, най-голям спад на безработицата има именно в Северозапада, който тръгва и от най-високите показатели. Това е нормално, защото догонването обикновено е по-лесно за най-изостаналите общини, но регионът все още е далече от нивата на безработица близки до средните за страната.

Причините за високата безработица в Северозапада са разнообразни - комбинация от по-ниско ниво на образование на населението, по-бързо застаряване, неподходящи за нуждите на настоящия пазар на труда умения, по-лоша инфраструктурна свързаност, липса на големи инвестиции, преобладаващ селскостопански сектор. Липсва и голям икономически център, който да привлече хора, предприятия и инвеститори, каквито са например София, Пловдив, Варна, Бургас и др. Като такъв център в последните години се очертава именно Плевен, но той все още не достига нивата на големите градове.

Основен фактор за високата безработица, както се спомена, е качеството на човешкия капитал. По данни на преброяването, в община Белене хората с висше образование са едва 15,8%, а в община Никопол са само 9,5%. Процентът е сходен – около и малко под или над 10% и в останалите общини на областта, като трябва да се отбележи, че община Белене е с най-висок дял на висшистите, освен самата община Плевен, в която висше

образование имат 29,3% от населението. Средно образование в община Белене са завършили 56,7% от хората, а в община Никопол - 44,4%. В това отношение община Белене е с по-висок показател дори от община Плевен, която е с 51,3% средности. Най-много хора със средно образование в областта има в община Кнежа – 56,2%. Всички останали общини варират между 50 и 55% и в този смисъл община Никопол е изключение. Затова пък там са повече хората с основно и по-ниско образование – цели 46,1%, т.е. повече от тези със средно образование. В община Белене делът на завършилите основно и по-ниско образование е 27,5%. Високият дял на населението с основно и по-ниско образование е сериозна пречка пред развитието на икономиката и инвестициите, независимо дали става въпрос за индустрия или услуги, както и е главната предпоставка за високата безработица. Обикновено такъв висок дял на хора с основно образование се наблюдава, където има струпване на компактно турско или ромско население, което има системни проблеми с достъпа до училищното образование, но и на места, в които населението е застаряващо или се занимава със земеделие и е без особени амбиции за реализация.

Според данните на преброяването, средното образование остава най-често срещаното равнище на квалификация в цялата страна, с изключение на София. В 119 общини делът на хората със средно образование е над 50%. За съжаление, не е разграничена групата на завършилите професионално образование, тъй като се предполага, че то дава специфични, релевантни на конкретни икономически сектори знания и умения. Единствената община, в която делът на хората с висше образование е над 40% е столицата, благодарение на лесния достъп до голямо разнообразие от университети. С по-висок процент висшести се отличават и общините около Габрово и Велико Търново, а също и по Южното Черноморие.

Неграмотните на практика са изключени от пазара на труда – извън някои дейности в земеделието трудно се намират работни места, които не изискват поне базисно умение за четене и писане. Делът на неграмотните е под 1% в едва 91 общини, което говори за значителни проблеми за намиране на работна сила на много места, независимо от големия недостиг на труд в българската икономика в последните години. В община Белене неграмотните са 1%, а в община Никопол са 2,8%. С висок дял на неграмотните в областта се отличават и общините Кнежа (2,2%) и Долни Дъбник (2,5%), под 1% неграмотни има само в община Плевен (0,7%) и Гулянци (0,9%), навсякъде другаде делът е между 1 и 2%.

И докато наличието на безработица в определени граници е нормално за работещ пазар на труда и белег за наличие на трудова мобилност, то трайната безработица говори за наличие на труднопреодолими структурни проблеми. По време на кризата с пандемията коефициентът на трайна безработица се повишава в 117 общини, като в 18 от тях с над 1%. През 2021 г. броят на общините, в които индикаторът се е влошил е вече 131, т.е. близо половината от общините. В страната като цяло броят на безработните с над година регистрация е нараснал от 42,3 на 44,4 хиляди души. Този тип безработица остава локализирана отново най-вече в Северозападна и Североизточна България. В община Никопол коефициентът на трайна безработица е най-високият за областта - 10,82%. В община Белене трайната безработица е с коефициент 2,25%, който пък е сред сравнително ниските за областта, където в повечето общини трайната безработица варира между 1,5 и 2%, с изключение на Гулянци, където е 5,19% и Червен бряг с 5,49%. Трайната безработица, както вече се подчерта, създава и дългосрочни проблеми за пазара на труда.

През първата половина на 2022 г. се отбелязва нов спад в безработицата. Агенция по заетостта отчита коефициент на безработица от 4,3% средно за страната, като е той е 3,5% в градовете и 8,5% в селата. Най-висок е при хората с основно образование - 12,6% и с начално и по-ниско - 31%, което потвърждава констатациите, че образователното ниво е в пряка връзка с намирането на работа. В Северозападния район безработицата е 7,9%, а в област Плевен намалява до 5,7%, като все още няма данни за отделните общини.

Коефициент на заетост е в пряка връзка с работните места и показва какъв е дялът на заетите лица от населението в трудоспособна възраст. Въпреки намаляването на безработицата, коефициентът на заетост не се променя особено – през 2021 г. той е 68,1% при 68,5% за 2020 г. В градовете коефициентът е 71,3%, а в селата е 58,8%. За Северозападния район този коефициент е 59,6% (при 58,7% за 2020 г.), а за област Плевен е 62,0% (при 61,6%) за миналата година.

Коефициентът на заетост в община Белене е 54,6%, а в община Никопол е 48,4%. По отношение на заетостта, данните на преброяването показват по-различна картина от данните на НСИ, които се правят на извадков принцип. На общинско ниво текущите статистически наблюдения отчитат единствено броя на наетите в предприятията, докато данните от преброяването включват и самонаетите, т.е. всички работещи в

общините. Според преброяването, в община Белене заетите са 2 656 души, а в община Никопол са 1 744 души. Наетите по трудово и служебно правоотношение в община Белене са 1 333, а в община Никопол са 996 души.

Поради надценяването на наетите от НСИ, при преброяването общини с развита икономика се оказват с по-нисък коефициент на заетост, защото повечето работещи там са наети на трудов договор - пример за това е община Кнежа, която е с коефициент 40,3% - по-нисък и от двете общини на МИГ. С най-висок коефициент в областта естествено е община Плевен с 65,8%, следвана от Белене с 54,6%, Червен бряг с 53,1%, Левски с 52,3%, Гулянци с 50,3%, Пордим с 48,8%, Никопол с 48,4%, Долни Дъбник с 48,4%, Долна Митрополия с 48,2%, Искър с 42% и Кнежа с 40,3%. Очевидно заетостта в Северозападна България е подценявана при прогнозите от НСИ и показва по-добри резултати при реалното преброяване. Коефициент на заетост над 75% има единствено в София, в големите градове като Бургас, Стара Загора и Русе, той е между 68% и 70%, в останалите градове е под тези стойности, но все пак над 60%.

Тук е мястото да се спомене, че националната цел до 2020 г. е била постигана на 76% среден коефициент на заетост за страната (който не е достигнат дори в София), като отделните региони остават доста под тази цел. Според икономистите обаче, нивото на рекордна заетост има двояк ефект за икономиката – след определени нива започва да се усеща силен недостиг на работна ръка в голяма част от секторите. У нас това вече е факт, като не достигат както висококвалифицирани служители, така и неквалифицирани работници (засега най-вече в строителството и селското стопанство). Освен до повишаване на заплатите (което е положително следствие), недостигът води и до повишаване на цените не само на продукцията и услугите в тези сектори, но и до преразглеждане и недовършване на вече започнати инвестиционни проекти (което е сред отрицателните ефекти).

Въпреки по-високите показатели за безработицата и по-ниските за заетостта, очаква се до края на периода, проектите на СВОМР да допринесат за подобряване на пазара на труда в района. В индикаторите за въздействие на Стратегията е предвидено създаването на 40 нови работни места, 20 от тях са вече факт (според Годишния доклад на МИГ за 2021 г.). Друг е въпросът каква устойчивост на тези работни места ще бъде постигната след приключването на БФП.

11.2. Доходи и заплати

Освен безработицата, доходите са сред основните проблеми на селските райони, като основна причина са липсата на индустрия и преимуществото на земеделието, демографската и образователна структура на населението, технологичната изостаналост, неплатения семеен труд, който се полага в много от стопанствата. При прилагането на СВОМР и повишаването на финансовите резултати на стопанствата и предприятията, би следвало да се повиши конкурентоспособността на икономиката, а оттам и доходите и заплатите. Това въздействие обаче не винаги се получава бързо, както и няма гаранция за устойчивост, а както и при другите показатели, зависи от множество други фактори.

През 2021 г. доходите в страната продължават да нарастват, макар че остават далеч под средноевропейските. Средният доход на човек за страната годишно достига до 7 705 лева, при 7 002 лева за 2020 г. и това е най-високият номинален ръст за последните 10 години. Като се има предвид обаче, че това е годината, в която започва сериозно повишение на потребителските цени и поскъпване на енергоносителите, реалните доходи, съпоставени с ръста на цените, всъщност нарастват с 6,5% спрямо 4,4% през 2020 г. и 6,3% през 2019 г., т.е. нарастването е около средното в сравнение с предишните години. Също така, през 2021 г. българските домакинства са изразходвали 7 042 лв. средно на човек, което е с 13,2% повече в сравнение с 2020 година. От тези данни може да се направи изводът, че повишението на доходите изобщо не е съществено, особено на фона на ръста на цените и инфлацията.

И през първата половина на 2022 г. се наблюдава подобна зависимост между доходи и цени. Ръстът на средния доход на човек е с 16,5%, като същевременно средният темп на нарастване на потребителските цени на годишна база е 15,6%, т.е. ръстът на доходите все още изпреварва този на инфлацията, но с много малко. Доколкото в средата на годината инфлацията достига 17,3%, вероятно до края на годината тя ще надхвърли повишението на доходите. Разходите на домакинствата също нарастват със 17,8%, т.е. възможностите за потребление на хората реално се свиват. Освен това, повишението на доходите в някои сфери е регулирано – увеличение на минимална заплата и пенсии. С други думи, доходите на пенсионерите нарастват повече а доходите на работещите минимално.

В структурата на общия доход през 2021 г. с най-висок относителен дял е работната заплата, като през 2021 г. той е средно 56,8%, което е с 0,7% повече в сравнение с 2020 година. Доходите от всички социални трансфери (пенсии, обезщетения за безработни, семейни добавки за деца и други социални помощи) формират 32,5% от общия доход, като с най-висок относителен дял са доходите от пенсии – 30%. Относителният дял на доходите на домакинствата от самостоятелна заетост (бизнес) е 5,2% и намалява с 1,0 % в сравнение с 2020 г. През 2022 г. при доходите от различни източници отново се наблюдават много различни темпове на растеж. Докато ръстът при доходите от пенсии е 39%, то при тези от работна заплата повишението е със 7,7%, доходите от социална помощ се вдигат с 5,2%, а от самостоятелна заетост (бизнес) - едва с 1,7%.

Запазва се и сериозната разлика между градовете и селата - средният общ доход в селата е с 40% по-нисък от този в градовете. По отношение на заплатите, средната в селата е около 80% от средната в градовете, като нейният размер силно зависи от кой сектор на икономиката се получава. Заплатите в селското стопанство са от най-ниските. Структурата на доходите отново се различава между градовете и селата - заплатите в градовете осигуряват над 60% от доходите на домакинствата, а в селата - само 44,8%. За сметка на това в селата домакинствата взимат повече пари от пенсии - пенсиите са 35% от семейния бюджет, при 25% в градовете. В селата получават и повече семейни добавки за деца и други социални помощи.

За селските райони, особено тези с преобладаващо земеделие в структурата на икономиката, трябва да се направи разграничение между доходите от селското стопанство и тези, получавани от заплати, вкл. в други сфери.

По данни на НСИ, нетният предприемачески доход в селското стопанство през 2021 г. се увеличава спрямо 2020 г. с 43,0% и е около средният в ЕС. Данните на Евростат, обобщени в Доклад на Европейската комисия от 2021 г. показват, че средният доход на стопанствата в ЕС е нараснал за Програмния период, достигайки средно 35 300 евро на ферма и 22 500 евро на годишна работна единица (доход на човек). В България средният доход на стопанство е 42 хил. евро (12-то място в ЕС), като най-високи са доходите на стопанствата в Словакия (198 500 евро), което е 26 пъти по-високо от най-ниските в Словения (5 100 евро). Високи резултати показват и стопанствата в Холандия, Чехия и Дания, а много ниски, освен Словения – Литва, Унгария, Румъния и Полша. Този показател обаче е силно зависим от разликите в размера на стопанството и

вида земеделие. Както стана ясно и от данните на преброяването на земеделските стопанства у нас, тяхното СПО варира в много големи граници между видовете растениевъдство и животновъдство, както и според размера на ИЗП. По тази причина, в държавите в ЕС, в които земеделието е ориентирано към по-малко интензивни производства, показателите на стопанствата са по-ниски. За България тези резултати са валидни предимно за средните и големи стопанства.

По тези причини в статистическите данни за по-достоверен показател се счита доходът на работна единица в стопанствата или доход на човек. Тук разликите отново са големи, като освен от вида земеделие, вече зависят и от общата производителност на труда и общото развитие на икономиката в съответната държава (стандарт, инфлация, заплати). Доходите от земеделие в ЕС са най-високи отново в северозападната част и най-ниски в източната част на Европа. Най-високи доходи на човек годишно се регистрират в Холандия (59 400 евро), Дания (58 900 евро) и Люксембург (43 900 евро) а най-ниски в Хърватия (7 600 евро), Полша (7 300 евро) и Словения (6 200 евро). България отново е по средата (18 място) с малко над 10 000 евро доход на човек годишно. Както се вижда, това е по-висок доход на човек от средния за икономиката изобщо, но отново не е валиден за всички стопанства. Вече се каза, че според резултатите от преброяването, мнозинството малки или много малки стопанства са с доходи под 2 000 евро. По-ниски от българските са средните доходи на стопанин от семейните ферми в Кипър, Малта, Латвия, Литва, Румъния и вече споменатите Хърватия, Полша и Словения.

По доходи на наетите селскостопанските работници обаче, България е на предпоследно място в целия ЕС, като след нас е само Хърватия. Българският земеделски работник получава между 2 500 и 3 000 евро годишно. Отново в Холандия селскостопанските работници са с най-високи заплати – около 24 000 евро, следвани от тези във в Белгия (17 000 евро), а с най-ниски, освен нас, са и Полша, Литва, Латвия и Румъния. В някои от държавите има огромна ножица между годишната брутна работна заплата на земеделските работници и тази в другите сектори. В България заплатите в селското стопанство са около 80% от тези в другите сектори, но в Дания, Германия и Холандия средните годишни заплати в общата икономика надвишават в пъти тези на земеделските производители.

Трябва да се добави и това, че доходите на земеделските стопани продължават да са силно зависими от директните плащания. Делът на директните субсидии в доходите от земеделие е средно 23,3% за ЕС. У нас този дял е 35%. Най-висок е делът на субсидиите в Естония – 49% и в Швеция – 44%, а най-нисък в Малта - 7% и в Холандия, където е 9%. Директните плащания гарантират определено ниво на сигурност във функционирането и възпроизводството на стопанствата, но потенциалът им за растеж е силно ограничен. Тъй като субсидиите играят определяща роля при формиране на доходите на земеделските производители, това ги поставя в силна зависимост от подкрепата и е една от основните причини за ниската предприемаческа активност в селските райони.

По отношение на заплатите в другите сектори, отново се наблюдава увеличение, но както и при общите доходи, това увеличение се „изяжда“ от повишените потребителски цени и инфлацията. В края на 2021 г. средната месечна работна заплата в България е 1612 лв. и на годишна база нараства с 12,2%. Нарастването в обществения сектор (заради увеличените заплати в администрацията и бюджетния сектор) е с 14,4%, а в частния сектор е с 11,4%. За област Плевен средната заплата в същия период е 1 249 лева. По икономически сектори селското стопанство е на пето място в областта със средна заплата от 1 383 лева. В община Белене средната заплата е 973 лева, а в община Никопол е 914 лева. За периода от последните 5 години има нарастване на заплатите с 53,2% в община Белене и с 36,8% в община Никопол. Годишната промяна е с 12,9% за община Белене и 9,3% за община Никопол. Увеличението и в двете общини е по-голямо от средното за областта, което е 8,26% от началото до края на 2021 г.

До средата на 2022 г. се наблюдава ново повишаване на заплатите, но средният им ръст на годишна база отново е по-бавен от този на потребителските цени. Ръстът на цените надхвърля този на средната брутна заплата с 4% през май и с 3,2% през юни 2022 г. През първото тримесечие средната заплата в страната е 1 593 лв., а в област Плевен е около 1 231 лева (варира месечно и данните се обобщават в края на годината). За второто тримесечие съответно заплатите са 1 730 лв. за страната и 1 339 лева за област Плевен (областта е на 12-то място по този показател). Общинските данни все още не са налични. Икономическите дейности, в които е регистрирано най-голямо увеличение, са „Образование“ с 16,2%, „Селско, горско и рибно стопанство“ с 15,5%, и „Добивна промишленост“ с 14,6%. Най-високи остават заплатите в сектора на „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ - 4 216 лева

и „Финансови и застрахователни дейности“ – 2 739 лева, а най-ниски в „Хотелиерство и ресторанъорство“ - 1 058 лева. Селското стопанство, въпреки увеличението, е сред секторите с най-ниско средно заплащане - 1 269 лева. По изчисление на работодателските организации, масовите заплати в земеделието започват от 696 лева (за ниско квалифициран работник) и достигат до 1 891 лева за специалисти с висше образование (агрономи, инженери), като по-високите заплати се получават от едва 10% от наетите.

Както става ясно, въпреки повишаването на доходите и заплатите на национално ниво, за което благотворно влияние донякъде имат и проектите по ОП, особен ефект по отношение стандарта на живот на населението на територията на МИГ все още няма. На първо място, това е предопределено от външните фактори – инфлация, повишаване на потребителски цени и цени на енергията. На второ място, причина е характерът на селскостопанската дейност и диференциацията на стопанствата – големи и много големи за зърнени култури, средни за плодове и зеленчуци и животновъдство и от друга страна – множество малки и много малки стопанства със сравнително ниски икономически резултати. Въпреки подобряването на общата доходност на земеделието, ефектите за малките стопанства са все още минимални. Все пак директните плащания, както и интервенциите на ОСП по втория стълб, вкл. и чрез ВОМР, задържат доходите на земеделските стопани в поносими в сравнение с останалите доходи на икономиката граници. Трябва да се добави и това, че не всички проекти по СВОМР са изпълнени, така че въздействието върху доходите се очаква да бъде благоприятно в по-дългосрочен план.

11.3. Демографска ситуация

Демографската криза и миграцията на младите хора от селата към големите градове също се определят като един от най-големите проблеми на селските райони. Проектите по СВОМР могат да имат само косвено въздействие върху демографията, но все пак създаването на нови работни места, подкрепата за малкия бизнес в и извън земеделието, подобряването на условията за живеене и инфраструктурата, създаването на нови услуги имат положително влияние върху територията и биха могли да ограничат поне донякъде процесите на миграция. Както е вярно и обратно - влошаването на демографската картина може да е пречка за реализирането на по-благоприятни въздействия по отношение прилагането на ВОМР.

За съжаление, и през 2021 г. България остава с едни от най-лошите демографски показатели в ЕС. Коефициентът на раждаемост се повишава леко до 8,5‰, при 8.2‰ през 2020 г. и средно 9.9‰ за ЕС. Коефициентът на смъртност, който през 2020 г. е най-високият не само в Европа, но и в света – 18‰, бележи ново увеличение и достига 21,7‰ през 2021 г. Причината е не само пандемията, а и силното застаряване на населението, както и липсата на здравни услуги в селата - равнището на обща смъртност на населението е най-високо сред страните членки на ЕС във всяка една година след 2010 г. Коефициентът на раждаемост за 2021 г. за Северозападния регион е 7,7 ‰, същият е и в област Плевен – 7,7 ‰, като с най-нисък показател този път е Северен Централен район – 7,2 ‰. По отношение на смъртността, коефициентът е 28,4‰ за Северозападния регион и 26,6‰ за област Плевен, като и тук с най-влошени показатели е Северният централен район с 25,3‰ коефициент на смъртност.

Според преброяването от 2021 г., броят на общините с население над 100 хиляди души вече е само 8, с над 250 хиляди души остават само трите най-големи общини – София, Пловдив и Варна. Броят на общините, които не отговарят на критерия за най-малко 6 хил. души е 83, на границата с до 7 хиляди вече са още 10 общини. Спадът на населението между двете преброявания е почти повсеместен (с изключение на София). Повечето общини, в които населението драстично намалява са край река Дунав, по границата със Сърбия и в Родопите.

Населението в двете общини на МИГ, въпреки краткотрайната тенденция към обратна миграция през 2020 г. също продължава да намалява. Трябва да се отбележи, че и през 2020 г. община Белене е единствената в областта, в която няма леко увеличение на населението покрай пандемията. Населението в общината е намаляло с 261 души през 2021 г. спрямо предходната 2020 г. Населението в община Никопол е намаляло с 274 души в сравнение с предишната 2020 г.

Община	Година	Общо	Мъже	Жени	В градовете	В селата
Белене	2020	8 006	4 196	3 810	6 696	1 310
	2021	7 745	4 055	3 690	6 496	1 249
	Преброяване	7 803				
Никопол	2020	7 721	3 854	3 867	2 765	4 956
	2021	7 447	3 693	3 754	2 710	4 737
	Преброяване	6 598				

Източник НСИ, 2022 г.

Наблюдават се и съществени разлики между наблюдението на НСИ и данните на преброяването, според които населението на община Белене е подценено и е 7 803 души, като все пак намалява. Но данните за община Никопол са с много голяма разлика, като там броят на населението е силно надценен и всъщност е 6 598 души. При община Белене разликата е в рамките на 0,7%, но при община Никопол е -6,6%. Това трябва да се има предвид от МИГ за новата Стратегия, тъй като не е ясно кои данни за броя на населението ще се признават при одобряването на новите СВОМР.

Разликата с предишното преброяване през 2011 г. за община Белене е -24,4%, а за община Никопол е с -25,2%. Намаляване на населението се наблюдава във всички населени места и на двете общини.

Населено място	2020	2021	Населено място	2020	2021
Белене	6 696	6 496	Никопол	2 756	2 710
Бяла вода	264	259	Асеново	223	216
Деков	385	370	Бацова махала	429	406
Кулина вода	146	132	Въбел	599	566
Петокладенци	294	277	Дебово	546	511
Татари	221	211	Драгаш войвода	455	447
			Евлогиево	74	74
			Жернов	77	79
			Лозица	189	176
			Любеново	174	157
			Муселиево	619	591
			Новачене	947	915
			Санадиново	277	262
			Черковица	347	337

Източник НСИ, 2022 г.

Тенденцията към увеличаване на населението в малките общини по време на пандемията през 2020 г. заради обратната миграция към селата се запазва на много малко места в страната. Делът на хората, живеещи в градовете през 2021г. е 73,02%, което е едва с 0,30% по-малко от 2020 г. – т.е. движението на хора извън градовете има, но е минимално и на практика процесите на урбанизация продължават. В община Белене делът на градското население е 83,8%, а в община Никопол е 36,3%. По този показател двете общини на МИГ попадат в различни групи – община Белене е сред средно урбанизираните общини (междинни) с центрове, които са 95 общини в България, а община Никопол е в групата на слабо урбанизиран общини (периферни) с центрове – 152 общини в страната. По принцип, Северозападният район е с най-ниски

показатели по степен на урбанизация, въпреки засилващата се тенденция към увеличаване на относителния дял на градското население.

Протичащите в демографско отношение процеси на територията на МИГ Белене-Никопол са типичните за селските райони – отрицателен естествен прираст, ниска раждаемост, висока смъртност, влошаване на възрастовата структура и оттам и на работната сила.

Коефициентът на естествен прираст в община Белене е -23,5%, а в община Никопол е по-висок и е -28,5% (по-малкото число означава по-добър коефициент). Наблюдава се влошаване на показателя – през 2020 г. коефициентът на естествен прираст в община Белене е бил -21,6% и за община Никопол е бил -24%.

Общини	Години	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Белене	2020	34	19	15	209	104	105	-175	-85	-90
	2021	33	19	14	218	110	108	-185	-91	-94
Никопол	2020	55	26	29	241	137	104	-186	-111	-75
	2021	36	17	19	252	134	118	-216	-117	-99

Източник НСИ, 2022 г.

Влошаването на коефициента се дължи на по-малкото родени деца – в община Белене с 1 по-малко в сравнение с предходната година, а в община Никопол с 19 по-малко, но и на увеличената смъртност. В община Белене умрелите са с 9 повече, а в община Никопол – с 3-ма. Коефициент на естествен прираст на населението, според преброяването е сходен – в община Белене е -23,7%, а в община в Никопол е -31%.

За сравнение - коефициентът на естествен прираст за страната за 2021 г. е -13.2% (през 2020 г. е бил -16.0%, т.е. подобрява се), а за област Плевен е -18.9%, като през 2020 г. е бил -19.8%. В целия Северозападен район коефициентът се влошава и е най-висок от всички райони за страната, като е -20.7%. Влошаване на показателя има и във всички общини на област Плевен. С изключение на самата община Плевен, която е с коефициент на естествен прираст от -15% (-9,6% през 2020 г.) и общините Долни Дъбник с -18,7% (-13% за 2020 г.), Червен бряг с -19,3% (-13,6% през 2020), Искър с -19,2% (-15,9% за 2020) и Кнежа с -17,7% (-15,6% през 2020 г.), които са със сходни стойности, другите общини надвишават с много средните за страната и областта. С най-лош коефициент е община Гулянци с -31,4% (-23,7 % през 2020 г.), следвана от Никопол с -28,5% (-24,1% през 2020 г.), Пордим с -27,3% (-22,7% през 2020 г.),

Левски с -24,5‰ (-19,4‰ през 2020 г.), Долна Митрополия с -23,5‰ (-15,5‰ за 2020 г.) и Белене с -23,5‰ (-21,9‰ през 2020 г.). Разлика за всички общини има и с данните от преброяването. Данните са обобщени в таблицата:

Община	2019	2020	2021	Преброяване
Плевен	-6,9‰	-9,6‰	-15‰	-15,2‰
Кнежа	-9,6‰	-15,6‰	-17,7‰	-16,2‰
Долни Дъбник	-10,9‰	-13‰	-18,7‰	-19,7‰
Искър	-18,9‰	-15,9‰	-19,2‰	-19,5‰
Червен бряг	-10,2‰	-13,6‰	-19,3‰	-19,9‰
Белене	-15,6‰	-21,9‰	-23,5‰	-23,7‰
Долна Митрополия	-15,9‰	-15,5‰	-23,5‰	-24,2‰
Левски	-14,7‰	-19,4‰	-24,5‰	-26,4‰
Пордим	-19,9‰	-22,7‰	-27,3‰	-30,9‰
Никопол	-23,8‰	-24,1‰	-28,5‰	-31,0‰
Гулянци	-24,5‰	-23,7‰	-31,4‰	-32,2‰

Източник НСИ, 2022 г.

Наблюдава се влошаване и на демографската ситуация при механичното движение на населението. Броят на изселените надвишава този на заселените и в двете общини. Заселените в община Белене са 140 души (по-малко от миналата година), а изселените са 216 (повече от предишната година). Населението е намаляло със 76 души заради миграцията. В община Никопол заселените са 160 (много по-малко от предишната година), а изселените са 218 (повече спрямо 2020 г.). Населението е намаляло с 58 човека, за разлика от предходната година, когато се наблюдава увеличение със 137 души. Такова увеличение има във всички общини на областта, с изключение на Белене.

Общини	Години	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Белене	2020	162	73	89	189	99	90	-27	-26	-1
	2021	140	63	77	216	113	103	-76	-50	-26
Никопол	2020	321	163	158	184	86	98	137	77	60
	2021	160	59	101	218	103	115	-58	-44	-14

Източник НСИ, 2022 г.

В относително изражение едва 12 общини имат положителен механичен прираст от над 2% от средногодишното си население през 2021 г., в сравнение с 89 общини през 2020 г., като всичките 12 са съсредоточени предимно по Южното Черноморие. Общините, които губят над 1% от населението си заради засилена миграция през 2021 г. са 29, като местата с най-значителен отлив на население се характеризират със слаба икономическа активност и силно негативни демографски процеси като цяло. Такива общини в област Плевен са Пордим с коефициент от -1,2% или -13,7‰ при

преброяването (при силно положителен механичен прираст от 6,8% през 2020 г.) и община Белене с -1% или -9,7‰ при преброяването (единствената община с отрицателен механичен прираст от -0,3% и през 2020 г.). Всички останали общини в областта също са с отрицателен механичен прираст, като предишната година всички са били с положителен, с изключение на община Плевен, в която има голям градски център и община Белене, за което вече се спомена. Разликите с преброяването също са значителни, като почти навсякъде отрицателната миграция е много по-висока от първоначалните данни на НСИ.

Община	2019	2020	2021	Преброяване
Плевен		-1,3‰	-0,2‰	-1,6‰
Кнежа		+0,9‰	-0,1‰	-1,0‰
Долни Дъбник		+2,2‰	-0,4‰	-4,2‰
Искър		+1,6‰	-0,3‰	-2,8‰
Червен бряг		+0,5‰	-0,2‰	-2,5‰
Белене		-0,3‰	-1,0‰	-9,7‰
Долна Митрополия		+2,8‰	-0,7‰	-7,2‰
Левски		+1,0‰	-0,6‰	-6,7‰
Пордим		+6,8‰	-1,2‰	-13,7‰
Никопол		+1,8‰	-0,8‰	-8,3‰
Гулянци		+1,2‰	-0,5‰	-5,0‰

Източник НСИ, 2022 г.

Продължава и тенденцията към застаряване, въпреки че възрастовата структура и в двете общини на МИГ все още е благоприятна и през 2021 г. Тенденцията е към намаляване на населението под трудоспособна възраст (децата) и в двете общини, като заради високата смъртност сред възрастното население, това в над трудоспособна възраст също намалява.

В община Белене населението в трудоспособна възраст е 57,9% от цялото население, под трудоспособна възраст (деца) е 10,6%, а това в над трудоспособна възраст (пенсионери) е 31,5%. Както се вижда трудоспособното население е малко повече от половината, но съотношението деца-пенсионери е тревожно. В община Никопол населението в трудоспособна възраст е 49,8%, децата са 12,1%, а пенсионерите – 38%. Тук картината е още по-лоша, защото трудоспособното население вече спада под половината от всички. Делът на населението в пенсионна възраст непрекъснато се увеличава – за община Белене през последните 5 години делът на възрастните се е повишил със 7,3%, а в община Никопол с 6,3%. През 2021 г. делът на населението над 65г. в цялата страна е 23,5%, като за последните 5 години е нараснал с 5%.

Общини/ възрастови категории	Години	Общо			В т.ч. в градовете		
		общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Белене							
Под трудоспособна възраст	2020	853	459	394	767	410	357
	2021	818	447	371	732	398	334
В трудоспособна възраст	2020	4 642	2 719	1 923	4 078	2 393	1 685
	2021	4 486	2 605	1 881	3 940	2 292	1 648
Над трудоспособна възраст	2020	2 511	1 018	1 493	1 851	775	1 076
	2021	2 441	1 003	1 438	1 824	769	1 055
Никопол							
Под трудоспособна възраст	2020	940	513	427	438	224	214
	2021	902	484	418	425	213	212
В трудоспособна възраст	2020	3 792	2 156	1 636	1 452	778	67
	2021	3 711	2 105	1 606	1 436	772	664
Над трудоспособна възраст	2020	2 989	1 185	1 804	875	343	532
	2021	2 834	1 104	1 730	849	321	528

Източник НСИ, 2022 г.

Коефициентът на демографско заместване също не е добър и минава във високите стойности – за община Белене съотношението деца (0-14 години) към възрастни (65 и повече години) е 326,6 възрастни на 100 деца. При предишното преброяване през 2011 г. този коефициент е бил 210,1 възрастни на 100 деца. В община Никопол на 417,9 възрастни се падат 100 деца, като през 2011 г. съотношението е било 302,2 възрастни на 100 деца. В страната през 2021 г. средната стойност на показателя е 167 възрастни на 100 деца, което е с 27,4 пр. п. повече от 2011г., когато на 139,6 възрастни са се падали 100 деца. Съотношението работещи-пенсионери също подсказва бъдещи проблеми на пазара на труда, както и на социалното осигуряване в двете общини. В община Белене на 46,3 възрастни се падат 100 трудоспособни (31,5 възрастни на 100 трудоспособни през 2011 г.), а в община Никопол на 75,2 възрастни се падат 100 трудоспособни (57,6 възрастни на 100 трудоспособни през 2011 г.). Средното за страната съотношение е 37,7 възрастни на 100 работещи, като през 2011 г. е било 27,1 възрастни на 100, т.е. показателят е нараснал с 10%.

Като общо може да се каже, че бързо застаряващите райони ще срещат все по-големи трудности в привличането на нови инвестиции в бъдеще, които от своя страна могат да доведат до обрат в миграционните процеси и привличане на по-млади хора. Бързият ръст на хората в пенсионна възраст ще натоварва все повече пенсионната система, както и социалните услуги, застаряващото население означава и повишени нужди от здравна грижа. Това трябва да се има предвид при планиране на следваща Стратегия, в която биха могли да бъдат включени и мерки по ОПРЧР.

11.4. Подобряване на условията за живот на населението, достъп до услуги

За проекти, насочени към социалната сфера се считат и тези, свързани с инвестиции за подобряване на инфраструктурата, тъй като от тях се възползва голям процент от населението в селския район. Мярка 7.2 от ПРСР, по която чрез различни инвестиции се подобряват условията за живот в населените места се превръща във важна предпоставка за преодоляване на миграционните процеси, свързани не само с търсенето на работа в градовете, но и с ниското качество на средата за живеене в селските райони.

Проектите по т. нар. общински мерки обаче се оценяват двойко. Както и в първия, така и в този Програмен период те заемат съществена част от бюджетите по Стратегиите – в повечето случаи над 30%, а само 6 МИГ не са включили мерките 7.2 и 7.5 в СВOMP. От една страна, чрез тези мерки общините, без да се конкурират с всички останали, могат да правят според нуждите си вложения в малка инфраструктура (зелени площи, спорт, улично осветление, детски площадки) извън големите проекти свързани с канализация, отпадъци и води. Според доклада на МЗм за оценка на ПРСР в предишния Програмен период, инвестициите по тези мерки създават едно от най-положителните въздействия на BOMP, тъй като от тях се възползва цялото население на съответните територии и резултатите са видими за всички. От друга страна, изграждането на градинки и спортни площадки при липсата например на канализация или основни социални услуги, обикновено буди неодобрение от страна на местните общности.

Включването на тези мерки в подхода BOMP е критикувано и от Европейската сметна палата в Доклада за одит. Според одиторите, повечето държави-членки са „използвали средства от LEADER/BOMP за финансиране на проекти, които обикновено представляват законоустановени дейности на националните, регионалните или общинските органи“ и че за подобни проекти са предвидени средства в съответните мерки на ПРСР на националните приеми или по други Оперативни програми. Като негативен пример е дадена Германия, в която около 42% от средствата по BOMP не отиват за малки бенефициенти, а за пътища, улично осветление и ремонт на училища и детски градини, които дейности биха могли да бъдат подпомогнати чрез други проекти. Подобни примери има във всички държави на ЕС, които прилагат подхода. Такива констатации са правени и за предишния Програмен период, както и за този, а ЕК се е съгласила, че „по принцип LEADER не следва да предоставя подкрепа за обичайните дейности на местното управление“. Въпреки препоръката, че трябва да се предприемат

действия, чрез които държавите-членки да се уверят, че фондовете на ЕС за развитие на селските райони не заменят други публични средства, предназначени за същата област на политиката, общинските мерки остават като допустими за СВOMP и за следващия Програмен период (поне засега).

Трябва да се каже обаче, че за обновление на основната инфраструктура инвестициите са много по-големи и общините така или иначе кандидатстват пряко на национални приеми. По-малките проекти чрез ВOMP са абсолютно оправдани, тъй като добавят стойност към качеството на живот и са съобразени с добрите европейски практики. Удобствата за населението (условия за спорт, отдих и забавление) са не по-маловажни от основните услуги. Смята се, че една от причините за миграцията на младите хора към градовете, освен търсенето на работа е и липсата именно на такива удобства в малките населени места – отсъствие на кина и театри, места за спорт и забавления, за културни изяви и общуване. Следователно, такива проекти ще бъдат посрещнати с одобрение от активната и по-млада част от населението, въпреки създаденото от медиите негативно отношение например, към спортните съоръжения в селата.

По мярка 7.2 има одобрени 4 проекта на двете общини, като със сключени договори са два от тях. Предполага се, че всички проекти, заедно с тези, реализирани на националните приеми по същата мярка, ще имат силно благоприятно въздействие не само върху благоустрояването на средата, но и върху развитието на туризма и върху опазването на околната среда.

Към подобряване средата на живеене спадат и тези проекти, които предлагат нови услуги за населението – в случая по мярка 6.4. По единия от проектите ще бъде подобро здравното обслужване (купуване на нова техника за дентална лаборатория), а по другия ще бъде създадено ново фотографско студио. Трети проект е насочен към образованието и туризма. Тук отново може да се препоръча на МИГ да разширят подкрепата по мярка 6.4 в следващата Стратегия, като здравните и образователните услуги се предвижда да са приоритетни за Програмния период 2021-2027 г.. Други програми, по които има възможности да се реализират проекти по СВOMP са ОПРЧР за социална интеграция и по ОПНОИР за образователна интеграция, а също и проекти за заетост и обучение на неактивни лица, пак по ОПРЧР.

12. Въздействие на СВОМР на местно ниво. Екологични въздействия

Кохезионната политика 2021-2027 г., която се реализира на национално ниво чрез Споразумението за партньорство има пет основни цели, задължителни за бъдещите Оперативни програми. Цел 2 е „По-зелена и безвъглеродна Европа“ чрез прилагане на Парижкото споразумение и инвестиране в енергийния преход, възобновяемите енергийни източници и борбата с изменението на климата. Опазването на околната среда и борбата с климатичните промени е хоризонтален и задължителен приоритет на всички Оперативни програми, вкл. ПРСР и съответно ВОМР и през настоящия Програмен период. От това следва проектите, реализирани чрез Стратегиите на МИГ, също да имат благоприятно екологично въздействие. Въздействието на ВОМР в това отношение обаче е по-слабо в сравнение с други мерки и програми, като това се признава дори по отношение на МИГ, които са включили мерки по ОПОС в Стратегиите си („Оценка на прилагането на ОПОС 2014-2020 г. чрез ВОМР“), за което ще стане дума по-нататък. Слабото въздействие на ВОМР по отношение на околната среда се дължи от една страна на по-малките инвестиции, а от друга – на самото планиране на допустимите мерки за подхода.

Всички „екологизиращите“ земеделни схеми на ПРСР са включени в директните плащания (Натура 2000, плащания за селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда, запазване на земи с висока природна стойност) или в други мерки на ПРСР – агроекология и климат, биологично и консервационно земеделие и др., по които МИГ не могат да работят. По мерките, свързани с повишаване на конкурентоспособността и диверсификацията – 4.1, 4.2 и 6.4 в областта на околната среда се реализират проекти най-вече за енергийна ефективност и изграждане на ВЕИ за собствени нужди като допълнителни дейности, но мащабите също са незначителни, заради малките инвестиции. Същото се отнася и за проектите по ОПИК чрез ВОМР – малки инвестиции за собствени нужди. Част от общинските мерки по 7.2, включително и тези реализирани чрез ВОМР, свързани с реконструкция на улици, пътища, канализация, създаване на зелени площи, имат косвено и по-дългосрочно положително въздействие върху околната среда.

По отношение на опазване на биоразнообразието по ОПОС, едва 9 МИГ са включили подобни мерки в Стратегиите си, като сред тях е и МИГ Белене-Никопол. Според доклада на МОСВ за оценка на ОПОС чрез ВОМР, причините са няколко.

Подкрепените по ОПОС мерки чрез подхода ВОМР съответстват и са част от допустимите за финансиране интервенции в обхвата на Приоритетна ос 3, но са специфични и ограничени само до мярка 109 от Националната приоритетна рамка за действие (НПРД), както са изключени редица други възможни дейности в обхвата на приоритетната ос, които се припознават от МИГ като по-удачни и отговарящи на техните нужди и капацитет. Изпълнението на консервационни мерки изисква много тясна експертиза, което затруднява бенефициентите. Освен това, твърде големите бюджети, определени по ОПОС (изчислени на хектар), поражда опасения у самите екипи на МИГ, че те трудно ще бъдат усвоени на местно ниво. Приносът на Стратегиите за ВОМР към изпълнение на индикаторите по ОПОС е определен като незначителен, тъй като те ще бъдат преизпълнени и без проектите на МИГ в тази сфера.

Все пак, всички проекти на МИГ, които предвиждат модернизация на стопанствата и предприятията, особено с въвеждане на иновации или нови технологии, щадящи околната среда, общинските проекти, свързани с облагородяване на средата за живеене – градинки и паркове, енергоспестяващо осветление, зелени площи, спортни обекти и др. имат благоприятно, макар и по-малко, но пък по-дългосрочно екологично въздействие – намаляват емисиите, предпазват почвите, въздуха и водите от замърсяване. Проектите по ОПОС имат пряко благоприятно влияние и върху подобряване на биоразнообразието, но и върху повишаване осведомеността на населението относно видовете и важността да бъдат опазвани, значението им за равновесието в екосистемите.

Усилията на ОСП в периода 2014-2020 г. за екологично развитие не само на земеделието, но и на селските райони са в посока намаляване на емисиите, повишена енергийна ефективност и засилено използване на ВЕИ, запазване на чистотата на почвите и водите, управление и оползотворяване на отпадъците, опазване на биоразнообразието. За периода 2014 - 2020 г. България е получила 1667,5 млн. евро от европейските структурни и инвестиционни фондове за покриване на преки инвестиции в околната среда, а е изразходвала по-малко от една трета от тази сума - 505 млн. евро. По-голямата част от средствата — 285,7 милиона евро, са изразходвани за управление на водите. За смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него са изразходвани 60,9 милиона евро, за биологичното разнообразие и природата — 55 милиона евро, за управление на отпадъците — 49 милиона евро и за качеството на въздуха - 16,2 милиона евро, като всички суми са далеч под планираните средства. За

възстановяване на земята страната ни е изразходвала 38,1 милиона евро, което е малко над първоначално разпределената сума.

12.1. Парникови емисии и борба с климатичните промени

Основната и главна задача в борбата с климатичните промени е намаляването на вредните емисии, които идват от селското стопанство, индустрията, транспорта, потреблението на енергия в сградите, вкл. и битовото отопление, от управлението на отпадъците, почвите и водите.

По принцип, секторът на селското стопанство е изключен от търговията с въглеродни емисии и прогнозите за емисиите през 2022 г. (направени в Съобщение на ЕК от 09.2022 г.) показват, че при над 70 % от държавите-членки (19 държави, сред които и България) е налице висок риск от неспазване на ангажиментите за намаляване на емисиите в земеделието за периода 2020—2029 г. и дори след 2030 г. Т.е. фокусът на внимание досега е бил предимно върху намаляването на въглеродните емисии, тъй като те представляват и най-голям дял от замърсяването и по-малко върху другите парникова газове, вкл. и тези от селското стопанство.

Недостатъчни и неясни въздействия върху околната среда са констатирани по отношение и на всички мерки на ОСП и начина на планирането им в целия ЕС. През 2021 г. в Доклад на Европейската Сметна палата (Специален доклад: Обща селскостопанска политика и климат) се отбелязва, че макар една четвърт от всички селскостопански разходи на ЕС за периода 2014—2020 г., които са над 100 млрд. евро, да са били предназначени за борба с изменението на климата, емисиите на парникови газове от селското стопанство не са намалели от 2010 г. насам, а в някои държави дори са се увеличили. Одитирани са мерките за смекчаване на последиците от изменението на климата в три основни направления: животновъдство, химически торове и оборски тор, земеползване (съотношение на обработваеми и затревени площи), като се установява, че тези мерки не са имали очаквания ефект. Емисиите от животновъдството представляват около половината от емисиите от селското стопанство, като делът им се увеличава още повече, ако се вземат предвид емисиите, причинени от производството на фураж. Емисиите от химически торове и оборски тор, които възлизат на почти една трета от общите емисии от селското стопанство, също са се повишили за периода. Подпомагането по ОСП за мерките за поглъщане на въглерод като залесяването, агролесовъдството и преобразуването на обработваема земя в затревени площи не се е

подобрило спрямо предишния Програмен период. В законодателството на ЕС понастоящем принципът „замърсителят плаща“ не се прилага за емисиите на парникови газове от селското стопанство.

В Доклад на Европейската комисия (Брюксел, 16.12.2021 г.) за оценка на качеството на изпълнението на ОСП 2014—2020 г. също са направени подобни изводи. Въпреки високото ниво на „базова защита“, осигурено от мерките на ОСП и обвързването на плащанията със спазването на добри екологични практики (30% от директното подпомагане е свързано с практики, водещи до устойчиво управление на природните ресурси), резултатите са незадоволителни. Постигнати са известни успехи за забавяне на интензификация на земеделието (намаляване субсидиите на промишлените ферми), ограничаване на пустеещите земи, диверсификация на културите, биологичното земеделие. „Екологизирането“ обаче само предотвратява по-нататъшните щети върху природата, но не подобрява съществуващото положение. Стимулите за дългосрочна промяна на земеделските практики не са възприети от множеството земеделски стопани, нито са включени по подходящ начин в ПРСР на повечето държави-членки. В Доклада се отбелязва фактът, че схемите за екологизиране не са мотивирали земеделските стопани да приемат достатъчно ефективни и благоприятни за околната среда мерки, поради сложните условия за допустимост и премиите, които са твърде ниски, за да стимулират истинска промяна. Представителите на Европейската комисия установяват още, че специално за подхода WOMP не се събират данни за екологичните въздействия и практики и няма достатъчно структурирана и подробна информация за проектите от тази гледна точка. Освен това, върху околната среда влияят и много други външни фактори и е необходимо време, за да се видят резултатите от мерките. Това затруднява силно оценяването на нетното въздействие на цялата ОСП върху околната среда и на връзката между приложените мерки и постигнатите резултати.

По изпълнението на трите индикатора на ЕЗФРСР, споменати по-горе и одитирани от ЕСП, България се представя сравнително слабо, но все пак около средното за ЕС. По индикатор 1 „Земеделска земя по подкрепени договори за управление за намаляване на емисиите на парникови газове и/или амоняк“, България е със 7 000 ха земя, като след нас са Португалия, Малта, Латвия, Унгария, Кипър. Забележително е, че на първо място е Румъния с 1 188 990 ха. По индикатор 2 „Животновъдни единици, подкрепени с инвестиции в специфично управление за намаляване на емисиите на парникови газове и/или амоняк, страната ни се представя с 2 000 животновъдни единици, като след нас са

Гърция, Португалия и Австрия. На първо място е Италия с 486 353 животновъдни единици, а на второ е Унгария с 419 044. По индикатор 3 Управление на животновъдните стопанства за намаляване на емисиите на парникови газове и/или амоняк сме на пред предпоследно място с 0,17%, като след нас са Гърция и Австрия. На първо място е Италия с 43,88%, а на второ - Испания с 21,07%.

Селското стопанство у нас не е голям източник на емисии и допринася за едва 10,69% от общата сума на емисиите на парникови газове, като намалението е 52% в сравнение с базовата 1988 г. Както вече се спомена, в целия ЕС, емисиите от селското стопанство не са намалели за разглеждания период след 2010 г. В България слабото завишение на емисиите от селското стопанство след 2010 г. е свързано с интензификацията на растениевъдството (зърнени култури) и повишаване поголовието на животните. Земеделието емитира 24% от общите количества метан (CH₄) в страната, а най-големи са емисиите на диазотен оксид (N₂O), които идват от почвите - 72% от общите емисии. От общото количество амоняк, 84% е емитирано от селското стопанство, като основна причина за това е лошото управление на оборския тор – проблемът обаче не е само наш, а е общ за повечето държави от ЕС.

И двете общини на МИГ, както вече се каза, са с подчертан селскостопански профил, преимуществено в сферата на зърнените и техническите култури. Източник на емисии от земеделието са процесите, свързани с производство и преработка на селскостопанска продукция, торенето на почвите и третирането на животинските отпадъци. Доколкото земеделието на територията на МИГ е предимно интензивно на полски култури, не се предполагат високи емисии на парникови газове, което не изключва другите замърсявания (например на почвите и водите с нитрати и пестициди). Отрицателен фактор за територията е малкият процент на горските площи, тъй като по последни данни, те поглъщат около 12% от всички емисии в страната. В община Белене горският фонд е едва 12,14% от общата територия, а в община Никопол – 9,69% от площта, при средно за страната от 33,47%. Проектът по мярка 8.1 за „Залесяване и създаване на горски масив с площ 11,015 дка в землището на с. Лозица“ в община Никопол ще има изключително благоприятно въздействие в тази сфера.

На контрол за емисии (както и за спазване на хигиенните норми) от стана на РИОСВ подлежат някои от по-големите стопанства и преработватели. В община Белене това са: Иван Йорданов Иванов ЗП - отглеждане и угодяване на прасета в землището на с. Деков;

Грийн фарм Петокладенци ЕООД - инсталация за отглеждане на 144 000 бр. птици (бройлери) в местността „Селището“ в с. Петокладенци; Микроарт 7 СД в гр. Белене - цех за преработка на мляно месо. В община Никопол подлежат на контрол следните производители: Сакаджи и Ко ЕООД - мини мандра в с. Любеново; Хове ООД, с. Муселиево - предприятие за плодов дестилат; Елия Милк ООД - с. Драгаш Войвода - преработка на мляко; Винпром-Велико Търново АД (Дионисий) - преработка на грозде и производство на вина, гр. Никопол. За отбелязване е, че инсталацията за отглеждане на птици (бройлери), разположена в с. Петокладенци е задълженото лице, включено в Европейския регистър за изпускане и пренос на замърсители, поддържан от ИАОС.

Трябва да се подчертае, че на територията на двете общини, множество стопанства спазват екологичните норми и прилагат добри земеделски практики. В община Белене, от общо 479 заявления за подпомагане за 2021 г., по Схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда - зелени директни плащания (ЗДП) има 73 заявления, по Мярка 12/Натура 2000 има 26 заявления, а по мярката за Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС-1) заявленията са 3. В община Никопол от общо 731 заявления за 2021 г., по Схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда - зелени директни плащания (ЗДП) има 102 заявления, по Мярка 12/Натура 2000 има 73 заявления. Всички бенефициенти на МИГ по мярка 4.1 и 4.2 получават и такива плащания, което означава, че с проектите ще надграждат вече постигнати положителни въздействия върху околната среда.

Проектите на МИГ по мярка 4.1 предвиждат модернизация предимно чрез закупуване на селскостопанска техника, която е от ново поколение и отговаря на съвременните изисквания за ресурсна ефективност (по-нисък разход на енергия), както и на стандартите за намаляване на вредните емисии. Очаква се проектите по тази мярка да имат благоприятно въздействие върху околната среда и намаляването на емисиите в селското стопанство, както и на общите емисии (тракторите са транспортни средства).

По отношение на общите вредни емисии, България е сред страните в ЕС с най-голямо намаляване на въглеродните емисии в сравнение с базовата 1988 г. – с 47,9%, но все пак остава сред най-високо въглеродните икономики в Съюза. Причината за намалението не са толкова предприетите в това отношение мерки, а закриването на тежката

индустрия и част от добивната промишленост. Високото ниво на емисии пък се дължи предимно на енергетиката – използването на твърди изкопаеми горива.

Въпреки усилията на „зелената сделка“, по данни на Евростат, в целия ЕС още през 2021 г. емисиите на въглероден диоксид от изгарянето на изкопаеми горива започват да се увеличават средно със 6,3% спрямо предходната година. Икономическите сектори, отговорни за най-много емисии в рамките на ЕС са промишленото производство - 23% от общите вредни парникови емисии, електроснабдяването - 21%, а домакинствата и селското стопанство са с най-малък дял - по 14%. Увеличението е във връзка с възстановяването на европейските икономики след пандемията и намаленото предлагане на изкопаеми горива, които започват да поскъпват още през 2021 г.. Страната ни е сред държавите-членки с най-голямо увеличение – 18%, наред с Естония (13,1%), Словакия (11,4%) и Италия (10,6%). Предполага се, че увеличението във всички страни от ЕС през 2022 г. ще е още по-голямо, заради недостига на енергийни източници във връзка с войната в Украйна и повторното отваряне на въглищните централи в редица държави (най-вече Полша и Германия). Увеличението на емисиите се дължи основно на въглищата, които допринасят за над 50% от ръста. На течните изкопаеми горива (нефт, мазут) се падат над 29% от увеличението, докато 21% се дължат на природния газ.

Област Плевен се характеризира с ниско ниво на емисии (предимно на въглероден диоксид) в сравнение със средното за страната, като нивото бележи плавно понижение и от 162,4 тона/км² през 2017 г. спада на 56,9 тона/км² през 2020 г. За сравнение, в Стара Загора (енергиен център) емисиите са 3654,5 тона/км², а в столицата София – 1073,50 тона/км². Причината за малките емисии в областта е липсата на големи промишлени, енергийни и добивни предприятия, развитото растениевъдство спрямо животновъдството, както и спазването на екологичното законодателство. По принцип Северозападът, като ниско развит икономически, излъчва и по-малко вредни емисии.

И двете общини на МИГ Белене-Никопол се характеризират с относително добра екологична обстановка по отношение на емисиите и замърсяването на въздуха. Нивото на замърсяване се определя както от количеството изхвърляни газове от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата. Основен източник са промишлените предприятия, които са малко и спазват екологичните норми, по-голям проблем са транспортът и битовото отопление.

Промишлеността в община Белене е слабо развита и малкото предприятия не оказват съществено влияние върху емисиите и качеството на въздуха. Замърсяването от строителни дейности е главно от прах и твърди частици, което също е незначително. Качеството на въздуха е добро, като в общината няма стационарни пунктове от националната система за мониторинг на качеството на въздуха. По проект по Програмата за трансгранично сътрудничество Румъния – България 2007-2013 г., в град Белене е инсталирана мобилна станция за измерване качеството на въздуха. На контрол от страна на РИОСВ подлежат: всички бензиностанции (Лукойл в град Белене, Петрол АД в град Белене) и предприятията Белла 21 ООД; Енеркемикал ЕООД - инсталация за пиролиза на гуми и транспортиране на отпадъци; Майкромет ООД в гр. Белене - площадка за ДО; Мед Индъстри ЕООД, гр. Белене - площадка за ДО; Пламси ООД, гр. Белене - площадка за ДО; Римисарк-67 ЕООД - производство на горно облекло без работно; Саня Белене ЕООД - производство на трикотажни изделия.

В община Никопол също няма големи индустриални замърсители, като малкото предприятия не представляват заплахата за екологичната обстановка. Поради продължаващия с години проблем със завода за торове в Турну Мъгуреле, по трансграничната българо-румънска програма за качество на атмосферния въздух в пограничните райони са изградени пунктове за мониторинг на атмосферния въздух (КАВ). Според Регионалните доклади на РИОСВ Плевен, в град Никопол годишно има по около 67 дни с регистрирани превишения на средна дневна норма единствено на фини прахови частици (ФПЧ). На контрол от страна на РИОСВ подлежат: всички бензиностанции (Майк АМС 1993 ЕООД, гр. Никопол; Найденов ойл – 51 ЕООД, с. Вълбел; Петрол АД, с. Черковица, Сева 2008 ЕООД, с. Новачене) и предприятията: Батерия - Никопол АД - производство на батерии, миещи препарати; Вълбелгум ЕООД с. Вълбел - регенериране на гуми; Дръстър 44 ООД - преработка на текстил и полимери; Дунав Никопол ООД - изделия от дърво; Еврокварц - МВ ООД - изземване на наносни отложения от р. Дунав, с. Черковица; Клеърс ЕООД, с. Черковаци - оптимизиране на парово стопанство изграждане на пропан-бутан газово стопанство; КСТ ДО ООД, с. Черковица - площадка за ДО; Лазар Караджов - Елзар ЕТ Никопол - производство на електрически скари; Пламси ООД, гр. Белене – площадки за ДО с. Новачене и в с. Муселиево.

Освен проектите по мярка 4.1, които бяха споменати, положително въздействие относно намаляването на емисиите ще имат и проектите по ОПИК. Всички те са за

закупуване на нова и иновативна техника, като имат дейности и за ресурсна ефективност, като по този начин намаляват и вредните емисии в атмосферата.

Един от основните източници на парникови емисии, потребление на енергия и замърсяване на въздуха е транспортът. Трябва да се отбележи, че в периода 2000-2020 г. делът на транспорта в крайното енергийно потребление у нас нараства от 22% до 33.85%, а 97.3% от общо използваното количество горива са именно в транспорта. Относителният дял на автомобилния транспорт се увеличава до 84.3%. Замърсяването зависи от състоянието на моторните превозни средства и качеството на използваните горива, значение обаче имат и състоянието и поддръжката на улиците и пътищата, почистването.

През територията на община Белене не преминават големи международни пътища, както и автомагистрали и първокласни пътища от републиканската пътна мрежа. Основната част от пътищата са четвъртокласни, чиято рехабилитация и поддръжка е проблем, тъй като те са общинска собственост и средствата трябва да са от общинския бюджет. Другата възможност е по проекти. Пътищата в общината са в сравнително добро експлоатационно състояние, но са необходими ремонти, вкл. и на съоръженията – мостове, канавки, пътни водостоци. Транспортната мрежа е с гъстота под средната за страната и автомобилният поток на територията не е голям, което се отразява отрицателно върху транспортната достъпност, но общо взето намалява замърсяването и емисиите. В община Никопол пътищата са от 2, 3 и 4-ти клас и също се нуждаят от ремонт. Участъците от републиканската пътна мрежа преминават директно през населените места, тъй като няма изградени обходни пътища. Поради наличието на пристанище и ферибот, трафикът на коли, камиони и автобуси е доста по-интензивен, съответно емисиите и замърсяването са малко повече.

Съответно, като проблем за територията се очертава най-вече остарелият и неподдържан автомобилен парк, който не отговаря на екологичните норми, като трайно решение за това не може да бъде намерено само на общинско ниво. Ниските доходи на хората също изключват прилагане на ефективни мерки за пестене на енергия и намаляване на емисиите от този източник. Вариантите са за подобряване на общинския транспорт (също с остарял парк), използване на биогорива, ремонт на пътищата и насърчаване на придвижването с алтернативни средства (велосипеди и електрически коли), което също не е във финансовите възможности на общините, освен чрез

усвояване на средства по европейските фондове. Проектите на двете общини по мярка 7.2 за ремонт на улици в населените места ще имат благоприятно въздействие върху намаляване замърсяването на въздуха и донякъде на вредните емисии.

Другият основен замърсител на въздуха и източник на емисии е битовото отопление с твърди горива през зимния сезон - въглища, нафта, мазут. С оглед поскъпването на всички енергоносители, и този проблем ще се задълбочава, особено в малките населени места, където масово хората ще използват освен твърди горива и дърва за огрев, така и битови отпадъци, автомобилни гуми и пластмаса за отопление. Препоръките за газификация на населените места като екологична алтернатива в момента не са релевантни, с оглед на новите цени и недостигът на газ. Проблем с отоплението ще имат и обществените сгради, които използват пелети, отново заради драстичното повишаване на цените.

12.2. Енергийна ефективност и ВЕИ

Във връзка увеличените цени на енергията все по-важно става използването на ВЕИ, не само в производството, но и за битовите нужди на индивидуални потребители. Въпреки че дялът на енергията от ВЕИ в България – 23,3% от общия микс е по-висок от средноевропейския (22,1%), все още е крайно недостатъчен. Използването на ВЕИ от частни лица за собствени нужди е свързано с тежка бюрокрация и големи разходи. Все повече фирми обаче увеличават енергийната си ефективност, макар и частично по този начин. Всички проекти по ОПИК, както и някои от проектите по мярка 6.4, реализирани чрез МИГ, са свързани с повишаване на енергийната и ресурсна ефективност, но не са включени дейности по изграждане на ВЕИ за собствени нужди.

За умерено-континенталната климатична област, в която попадат общините Белене и Никопол, и в двата Плана за интегрирано развитие теоретичният потенциал за ВЕИ от слънчева енергия е определен като най-голям. Възможностите за използване са чрез изграждане на слънчеви колектори, поставяне на фотоволтаични панели или чрез строеж на по-големи фотоволтаични централи (ФЕЦ). В община Белене има изградени 3 слънчеви колектора с обща мощност 160,7kW в МБАЛ Белене, ДГ Мечта, и ДГ Знаме на мира в гр. Белене, и трите за загряване на вода. Няма данни в общината да са изградени самостоятелни ФЕЦ за производство на енергия за търговски или промишлени цели. По един проект, реализиран на територията на общината (по мярка 6.4 на национален прием) се предвижда изграждането на покривна соларна инсталация

за собствени нужди. В община Никопол има три изградени малки фотоволтаични централи – на ЕТ Ивайло Илиев (ФЕЦ Ивайло, 2012 г.) в Санадиново с мощност 0.085 МВт и на фирма Стоекс 2008 ООД (ФЕЦ Стоекс 1, 2012 г. и ФЕЦ Стоекс 2, 2019 г.) в селата Дебово и Асеново с мощност до 0,03 МВт.

И в двете общини няма данни за използване на ВЕИ от вятърна енергия, въпреки че са правени проучвания за изграждане на вятърни централи при село Деков и при село Драгаш войвода. Като потенциален източник за ВЕИ е определена и биомасата. На територията има едно предприятие - Макролайн ООД, което произвежда дървесна биомаса. Както се спомена, горският фонд в двете общини е малък и няма добив на дървесина за промишлени цели, който да генерира отпадък в количества, представляващи инвестиционен интерес за преработка в енергийни продукти. Основен потенциал са отпадните продукти от растениевъдството и животновъдството, за които обаче не се води статистика за количествата.

По отношение на енергийната ефективност, мерки са предприети, както от общините, така и от частните производители. В община Белене до 2017 г. по проекти са подобрени енергийните характеристики на 7 сгради за обществено ползване, които представляват 33% от общо 21 сгради, собственост на общината. Това са МБАЛ Белене, Медицински център Бел Медик, ДГ Знаме на мира, ОУ Васил Левски, читалище Хр.Ботев-1892, ДГ Мечта и ДГ Бодра смяна. По този начин са спестени горива и енергии с енергиен еквивалент 2277,63 MWh/г. на стойност 408,9 хиляди лева годишно. Екологичния еквивалент на спестените горива и енергии възлиза на 1204t/годишно въглероден диоксид (CO₂). През този Програмен период общината не е реализирала проекти за енергийна ефективност. В община Никопол през изминалия Програмен период са реализирани четири проекта за подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради, с които са въведени енергоспестяващи мерки в училището в гр. Никопол, ЦДГ №1 и ЦДГ №2 в гр. Никопол и НЧ „Съгласие“ в с. Муселиево. През този Програмен период по ОПРР са изпълнени 7 проекта. Обновени са сградата на полицията, сградата на общинската администрация, 5 жилищни сгради и сградата на читалище „Напредък 1871“ в град Никопол. По друга ос на Програмата са въведени енергоспестяващи мерки в още 4 частни сгради.

Както се каза, във всички проекти по ОПИК, и по някои по мярка 6.4 на МИГ са предвидени дейности за енергийна и ресурсна ефективност. Енеркемикал ООД има два

проекта по ОПИК – единият е на национален прием, а другият е чрез МИГ и чрез закупуване на нови машини ще бъде оптимизира ресурсната и енергийната ефективност на предприятието. Белла 21 ООД внедрява иновативна технология и така осигурява значително намаляване на консумираната електроенергия от машините, Дунав - Никопол ЕООД декларира намаляване на разходите за енергия, Клеърс ЕООД чрез инвестиции в ново поколение помпи и автоматизираната система за контрол ще намали загубите на суровини, Майкромет ООД и ПТБ-Даниела Денева ЕТ също очакват подобряване на ресурсната и енергийна ефективност. От проектите по мярка 6.4 по ПРСР, подобряване на ресурсната и енергийна ефективност се очаква от Мобилиери ООД, Цветков - М ЕООД. Всички проекти по мярка 4.1 на МИГ също на практика имат енергоспестяващи елементи – новите машини използват по-малко гориво, целят по-ефективно използване на ресурсите в земеделското стопанство, намаляване на замърсяването, за да се опазят качеството на водите и функционалността на почвите, да се съхрани биоразнообразието и екосистемните услуги и да се намалят емисиите на парникови газове.

Все още не е ясно доколко и какви дейности по изграждането на ВЕИ ще бъдат финансирани в следващия Програмен период, вкл. и чрез ВОМР – дали само за собствени нужди на предприятията или големи централи и паркове. Всъщност, в забележките на ЕК към предложения и неодобрен български Стратегически план за ОСП, най-много критики са отправени именно по екологичните теми, вкл. и за ВЕИ. В коментарите е отбелязано, че целта на плана е 25% устойчива енергия в селското стопанство за 2030 г., която кореспондира с националната цел за дела на енергията от възобновяеми източници от 27% за 2030 г., но „България следва да отрази в плана начина, по който тези цели са взети предвид и са взаимосвързани с планираните интервенции“, т.е. предвидените мерки са неясни. Друга критика е направена по отношение на енергията от биогаз – „в плана не е ясно показан начинът, по който ще бъде разгледано подобреното управление на остатъците и съхранението на оборски тор за устойчиво производство на биогаз“. Препоръките на ЕК са всички интервенции (мерки), свързани с енергията от ВЕИ, енергийната ефективност, управлението на отпадъци (най-вече оборска тор), от които се добива енергия, да бъдат изцяло преработени и разписани отново с ясни бюджети и индикатори за изпълнение.

12.3. Управление на отпадъците и водите

В Съобщение на ЕК, озаглавено „Преглед на изпълнението на политиките за околната среда“ (Брюксел, 08.09.2022 г.) за България, освен замърсяването на въздуха и повишаването на вредните емисии, са открити още няколко проблемни области. Те са управлението на отпадъците, пречистването на отпадъчните води, липсата на ясна програма по отношение на кръговата икономика

Според ЕК, предотвратяването на образуването на отпадъци продължава да бъде важно предизвикателство във всички държави на ЕС, включително в тези с висок коефициент на рециклиране. Тенденцията се движи в неблагоприятна посока, тъй като от 2014 г. насам образуването на битови отпадъци в ЕС се е увеличило от средно 478 кг. на 505 кг. на глава от населението, за същия период само пет държави членки са намалили образуването на отпадъци на човек, като сред тях е и България. У нас на човек се падат средно по 408 кг. отпадъци, което е под средното за ЕС. България обаче продължава да бъде една от държавите-членки с най-висок процент на депониране на отпадъците - 61% спрямо 24% средно за ЕС. Коефициентът на рециклиране на отпадъците у нас е малко над 30%, средното за ЕС е 49%. След нас по този показател са Малта, Румъния, Гърция, Кипър, Португалия и Естония. С най-висок дял на рециклиране на отпадъците са Германия (68%), Словения (59%), Австрия (58%).

В област Плевен, събраните битови отпадъци на човек са 450 кг. – най-висок показател за Северозападния район, където останалите области са с малко по над 300 кг. на човек. Стойностите са близки до тези на Пловдив (469 кг.) и София (524 кг.), като причината е предимно в съсредоточаването на градско население в областния център Плевен, липсата на оползотворяване на селскостопанските отпадъци. Благоприятни са стойностите за третиране и рециклиране на отпадъците – от общо 106 хил. тона битови отпадъци за 2020 г., 84 хил. тона са предназначени за третиране, а 8 хил. тона за рециклиране, като само 14 хил. тона отиват на депо, т.е. 86,8% от отпадъците отиват за третиране и рециклиране (при 71% средно за страната). Специално за рециклирането, показателят е сред най-високите в страната – повечето области рециклират между 1 и 5 хил. тона годишно. Делът на обслужваното население е 100% (при 99,8% за страната).

В община Белене битовите отпадъци на човек са 185 кг. (данни на НСИ), много под средното за областта и страната, което се обяснява и с много по-малкото население. Във всички населени места е въведено организирано сметосъбиране, като услугата

обхваща 100% от населението. Системата е ориентирана само за битови отпадъци, като всички предприятия, в това число и площадката на АЕЦ „Белене”, се обслужват чрез предоставените съдове за смет от общината, на територията има и няколко площадки за отпадъци на частните фирми. Разделното събиране на отпадъци от опаковки се извършва от фирма „Булекопак“ АД, като включва събиране на отпадъци от опаковки - хартиени, картонени, пластмасови и метални, както и събиране на стъклени опаковки. Контейнерите се поставят на определени места, където по предварително проведени проучвания е установено, че се генерират най-голямо количество отпадъци от опаковки - централна градска част, главни улици, търговски обекти, учебни заведения и др. Дейностите по транспортирането на разделно събраните отпадъци от опаковки до площадка за предварително третиране, както и тяхното последващо третиране се осъществява от „Еко Феникс” ЕООД. Общината използва Регионалното депо за битови и производствени отпадъците, разположено в село Санадиново, което обслужва общините Никопол, Белене, Свищов, Левски и Павликени. В село Татари е изграден специализиран склад за съхраняване на опасни отпадъци, негодни и излезли от употреба продукти за растителна защита

В община Никопол се събират по 287 кг. отпадъци на човек, като количеството бележи трайно намаление с около 52% за последните 10 години. Всички населени места и 100% от населението са обхванати от услугата сметосъбиране. Организирано е и разделно събиране на масово разпространени отпадъци и общината има сключен договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки. Събраните отпадъци се транспортират до Регионално депо за неопасни отпадъци „Регион Левски (Никопол)“ в с. Санадиново. През 2022 г. по проект е закрито старото общинско депо за неопасни отпадъци в местност „Карач Дере по процедурата на ОПОС за Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14. На територията на общината съществува централизиран склад за съхранение на негодни и излезли от употреба препарати за растителна защита. В склада са депонирани 14 625 l течни и 57 760 кг. прахообразни негодни или забранени за употреба препарати за растителна защита.

Намаляване на отпадъците в производството за заявени по проектите на ОПИК чрез ВОРМ от Белла 21 ООД, Енеркемикал ООД, Клеърс ЕООД, Майкромет ООД.

По отношение на кръговата икономика, която освен рециклиране на отпадъците, включва и многократно използване на ресурсите в промишлеността и селското стопанство, България е с едва 2% кръговост. След нас са Португалия, Ирландия и Румъния. Трябва да се отбележи, че все още съществуват големи различия в степента на кръговост между държавите в ЕС - при средна стойност на вторичното използване на материали в ЕС в размер на 12,8 %, в Румъния делът е 1,3 %, а в Нидерландия той достига 30,9 %. Както изглежда, това ще е един от приоритетите и на ОСП през следващия Програмен период. Освен Стратегията за пластмасите в кръговата икономика и Европейска промишлена стратегия, в земеделието кръговостта ще се реализира чрез Стратегията „От фермата до трапезата“ - за изграждане на устойчиви хранителните вериги, осигуряване на здравословни храни и намаляване на загубата и разхищението на храни. Засегнато е и управлението на отпадъци, вкл. и такива от храни, компостиране, използване на биомаса. В създадената през 2021 г. национална Стратегия за преход към кръгова икономика 2021 -2027 г. са предвидени редица мерки по ОПОС (за управление на отпадъците и пречистване на водите), както и по ОПИК (за ресурсната ефективност на МСП), но не става ясно дали и в каква степен бенефициентите на ВОМР, а и на ПРСР като цяло, ще могат да се възползват от подобни мерки. Управлението на отпадъците в следващия Програмен период вероятно ще се финансира от Кохезионния фонд, който е неприложим за ВОМР.

Положителна тенденция се наблюдава по отношение на управлението и пречистването на водите. В страната 99,4% от населението е свързано с обществено водоснабдяване, като за област Плевен делът е 100%. Това е и единствената област в Северозападния район, която е 100% водоснабдена, в останалите все още има населени места без централно водоснабдяване. Населението, свързано с обществена канализация обаче е 76,3% средно за България и 60,2% за област Плевен. Със средства по европейските фондове са изградени общо 174 пречиствателни станции, като 66,7% от хората у нас живеят в населени места с ПСОВ, като за област Плевен и включените общини, делът е 55,6%. Липсата на канализация и пречиствателни станции е характерна най-вече за населените места с между 2000 и 10 000 души и изграждането им е проблемно, дори с външно финансиране. Все пак, в област Плевен населението, което ползва канализация без пречистване е само 4,6%, под средното за страната от 9,6% (всички данни са на НСИ). Прави впечатление, че процентът на пречистване на водите в областта нараства след 2007 г., когато делът на населението, ползващо канализация с вторично

пречистване е 37,5%, през 2014 г. вече е 41,3% до вече споменатите 55,6% през 2020 г. Очевидно е, че има пряка връзка между изграждането на ПСОВ и европейските фондове.

В община Белене населените места са 100% водоснабдени. Изградената водоснабдителна мрежа обаче е остаряла и в 50% се нуждае от подмяна. Затруднения с водоснабдяването се наблюдават единствено през летните месеци в с. Кулина вода. Водоизточниците за гр. Белене се намират на водната тераса на р. Дунав. За селата Кулина вода, Петокладенци, Татари и Бяла вода водоизточникът е от района на селото. Водоснабдяването на с. Деков се осигурява чрез водохващане от местността „Дълга шума“. По данни на паспортизацията на канализационната мрежа, около 70% от населението в гр. Белене е включено в канализация. Тя е смесена – за битови и промишлени отпадни води и се зауства чрез пречиствателна станция в река Дунав. Общата дължина на изградените канализационни колектори е 7635 м. И петте села в общината са без канализация, като територията се отводнява чрез дерета в Татари, Петокладенци, Деков и Кулина вода и чрез отводнителните канали в Беленската низина. През 2015 г. по проект е изградена ПСОВ в град Белене и частично е рехабилитирана водопроводната мрежа.

Община Никопол също е 100% водоснабдена, като мрежата се захранва предимно от подземни води. Функционират няколко водоснабдителни групи, като основната е ВС „Никопол“. Чрез тях се подават водни количества към град Никопол и останалите населени места, дължината на водопроводната мрежа е 251 356 метра. Тръбите са остарели и са предимно азбесто-циментови, което води до огромни загуби на вода, които възлизат средно на 52% от цялото количество. На територията на общината няма изградена канализационна система, като единствено в общинския център има частична канализация. В града са изпълнени отделни канализационни клонове за решаване на локални отводнявания, изпълнени по стопански начин, без документация и неотговарящи на техническите изисквания. Няма официални данни за тяхното местоположение, дължини, диаметри и наклони. Битовите отпадни води се заустват, на някои места след септични ями, в деретата, р. Сазлийка и р. Дунав. В общината няма и изградена ПСОВ. За пречиствателна станция е отреден терен, намиращ се на изток, на брега на река Дунав, изготвени са прединвестиционно проучване и идеен проект за ПСОВ, избрана е и площадка за строителството.

Област Плевен е със сравнително висок разход на вода - 101 л. на човек на ден средно, при 102 л. средно за страната и 97 за Северозападния район, което се дължи предимно на загубите на вода, принос към спиране на разхищението на този важен природен ресурс ще имат някои от проектите по ОПИК, реализирани чрез ВОМР. Намаляване потреблението на вода са декларирали Енержемикал ООД, Клеърс ЕООД и Майкромет ООД.

12.4. Опазване на биоразнообразието

По отношение на опазването на биологичното разнообразие, в Съобщението на ЕК се констатира, че „Въпреки значителните усилия на държавите-членки и някои подобрения, биологичното разнообразие в ЕС продължава да намалява и показва тенденции към влошаване. Някои от местообитанията в ЕС, които са в най-лошо състояние, са полуестествените пасища, блатата, тресавищата и мочурищата. Въпреки спада през последното десетилетие, между 2012 г. и 2018 г. нетното усвояване на земя в ЕС-27 все още възлиза на $83,8 \text{ m}^2/\text{km}^2$ “. България е една от страните, при които се наблюдава най-голяма загуба на земя с висока природна стойност поради засилване на селскостопанската дейност. Въпреки че по процентно покритие на мрежата Натура 2000 България се нарежда на трето място в ЕС, след Словения и Хърватия, срещу страната ни има процедура за неспазване на задълженията на държавата по Директивата за местообитанията (Директива 92/43/ЕИО). Все още не са обявени в срок всички защитени зони по Натура 2000 (от общо 229), приети с решение на ЕК, не са определени и необходимите консервационни мерки, няма специални планове за управление и др. Все пак, набелязан напредък в това отношение има – страната ни е на 21-во място по статус „добър“ на местообитанията и на 10-то по статус „добър“ на видовете, както и на последните места по статус „лош“ и по двете директиви. Препоръките на ЕК са да се засили интегрирането на проблемите на биологичното разнообразие в останалите политики, осъществявани на централно и местно ниво.

СВОМР на МИГ Белене-Никопол има силно положително въздействие за опазване на биоразнообразието на територията чрез реализирането на три проекта по Приоритетна ос 3 на ОПОС „Натура 2000 и биоразнообразие“, свързани със Специфична цел 1: „Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000“. Дейностите по проектите са насочени към прилагане на консервационни мерки за опазване на целеви видове земноводни и влечуги в BG0000247 Никополско

плато: обикновена блатна костенурка, южен гребенест тритон и червенокоремна бумка и в BG0000396 Персина: червенокоремна бумка, както и за няколко вида прилепи в същите зони - средиземноморски подковонос, южен подковонос, остроух нощник, голям нощник и дългопръст нощник. По проектите вече се реализират различни консервационни мерки, като много важна част е работата със заинтересованите страни – земеделски производители, местен бизнес, ученици, за които се провеждат разяснителни кампании за полезността на видовете и значението им за въвеждане на екосистемните услуги.

В доклада на МОСВ за оценка на ОПОС чрез ВОМР обаче се казва, че въпреки полезността на реализираните дейности чрез проектите на всички МИГ, приносът им по отношение на изпълнение на индикаторите по Програмата към момента ще е относително слаб. Това се дължи на факта, че видовото разнообразие в Стратегиите на МИГ не е голямо (само прилепи и земноводни), а териториалният обхват (площи на местообитания на видове) също не е особено широк. Като втора причина е изтъкнато решението на УО да бъдат финансирани именно тези, ограничени като обхват и въздействие, дейности по ПОЗ на Програмата.

В анкета, проведена от МОСВ сред всички МИГ, представителите им са заявили, че първоначалните очаквания са били за по-широки допустими дейности съгласно допустимите дейности за финансиране по подхода ВОМР – например подобряването на природозащитния статус на видове птици, каквито не малка част от МИГ биха могли успешно да приложат. На проведената фокус-група с представители на МИГ, които имат включени мерки по ОПОС в Стратегиите си, участниците са споделили, че са изпитали трудности най-вече с това, че конкретизирането на допустимите дейности е станало сравнително късно - паралелно с процеса на подаване на Стратегиите за одобрение и поради това че част от първоначалните анализи и идеи на местните общности за възможна подкрепа, вече не са отговаряли на критериите за допустимост.

Затова в Доклада, слабите страни при прилагането на подхода ВОМР в рамките на ОПОС се свързват с твърде ограничената и специфична подкрепа. Не всички МИГ разполагат на територията си със защитени зони и видове, които попадат в обхвата на подкрепата, а тези МИГ, които потенциално могат да се възползват от нея, срещат трудности поради тясната специализация на дейностите и липсата на капацитет

(например общините трябва да осигурят външна експертиза, за да разработят проектите си), което намалява интереса на потенциалите бенефициенти към такива мерки.

Отново в анкетата, проведена сред всички МИГ, са очертани и евентуалните дейности по ОПОС, които могат да бъдат включени във ВОМР за следващия Програмен период. Най-голям интерес от местните общности има към т.нар. „меки“ мерки, а именно провеждане на информационни кампании и иновативни екологични събития. В същото време не малко са и отговорите в подкрепа на мерки за възстановяване и поддържане на природни местообитания и видове чрез изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктурата, което спада към мерките, които към момента се подкрепят от ОПОС, но в по-широк обхват. Също така, от МИГ е проявен интерес и към мерки в обхвата на ОПОС, които към момента са неизбираеми по подхода ВОМР - повечето от анкетиранияте МИГ (75%) са казали, че могат да изпълняват мерки за управление на отпадъците - най-вече почистване на нерегламентирани сметища, образователни кампании в училища и детски градини, разделно събиране – организация и предоставяне на сменяеми контейнери за отпадъци. В Доклада е направен изводът, че мерките на МИГ биха имали значителна стойност за постигане на целите на ОПОС по ПО2 за повишаване на общественото съзнание за спазване на йерархията за управление на отпадъците, подобряване управлението на отпадъците и предотвратяване смесването на отпадъци, а от тук и за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци. Очакванията обаче са мерките по отпадъците да се финансират от Кохезионен фонд, което ги прави неприложими по подхода ВОМР.

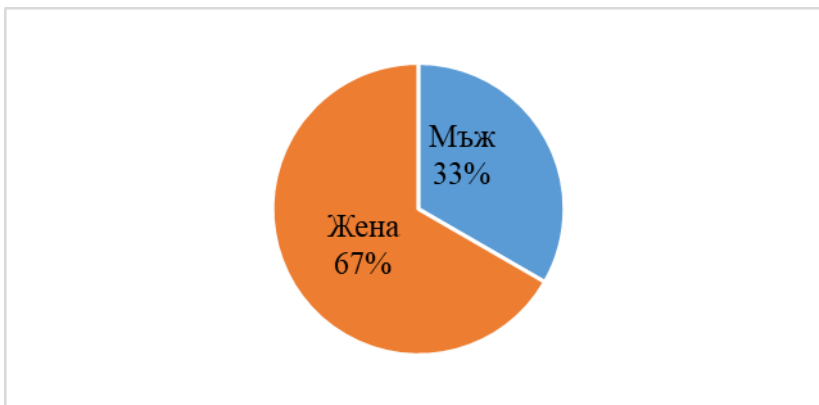
В Доклада за следващия Програмен период се препоръчва „при изготвяне на Указанията за ВОМР да се обърне внимание и на възможността за включване в стратегиите на ВОМР и на проекти, свързани с природни местообитания и местообитания на видове, отбелязани в приложенията на Закона за биологичното разнообразие като приоритетни за опазване, каквато е и логиката на Националната приоритетна рамка за действие. Биха могли да се подкрепят и „меки“ мерки като изготвяне на планове за действие/опазване или организиране на форуми и семинари. Това по-добре ще отговори на нуждите на местните общности и ще допринесе за укрепване на капацитета им за прилагане на мерки в областта на опазване на биологичното разнообразие“. Засега обаче, в ОПОС за ВОМР са предвидени само мерки, свързани с организиране на събития и обучения за биоразнообразието.

13. Удовлетвореност от прилагането на СВОМР. Анкетно проучване

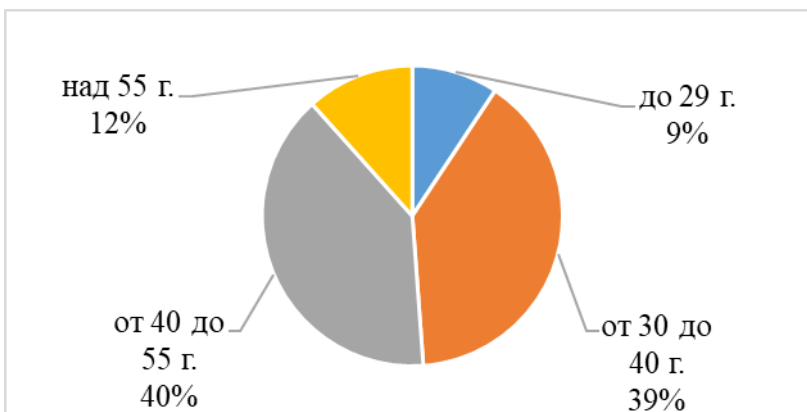
Проучването е проведено на територията на МИГ Белене-Никопол през ноември 2022 г., за да послужи за целите на анализа за въздействие на СВОМР. Участниците са 43, от тях 67% са жени и 33% са мъже. Преобладават хората в активна възраст – от 30 до 40 г. са 39% и от 40 до 55 г. са 40% от анкетираните. Над 55 години са 12%, младежите до 29 г. са представени от 9%. По степен на образование най-много са респондентите с висше – 73%, със средно и средно специално са общо 27%, като няма хора с по-ниско образование. Обхванати са всички заинтересовани страни, както и двете общини – представителите на община Белене са 65%, а тези на община Никопол са 35%.

Информация за анкетираните:

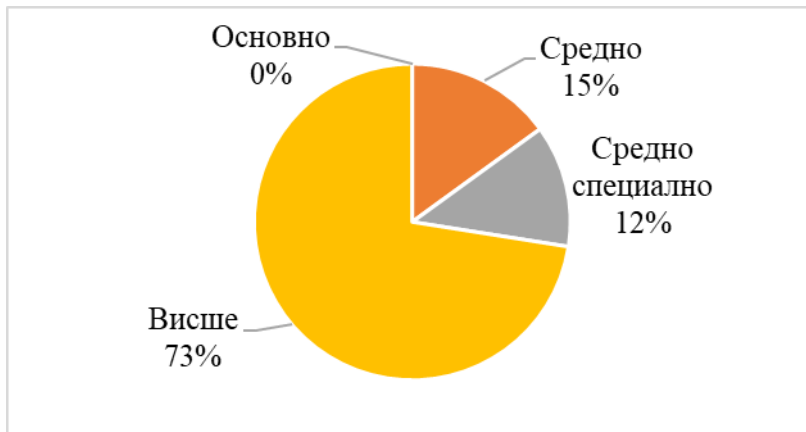
Пол:

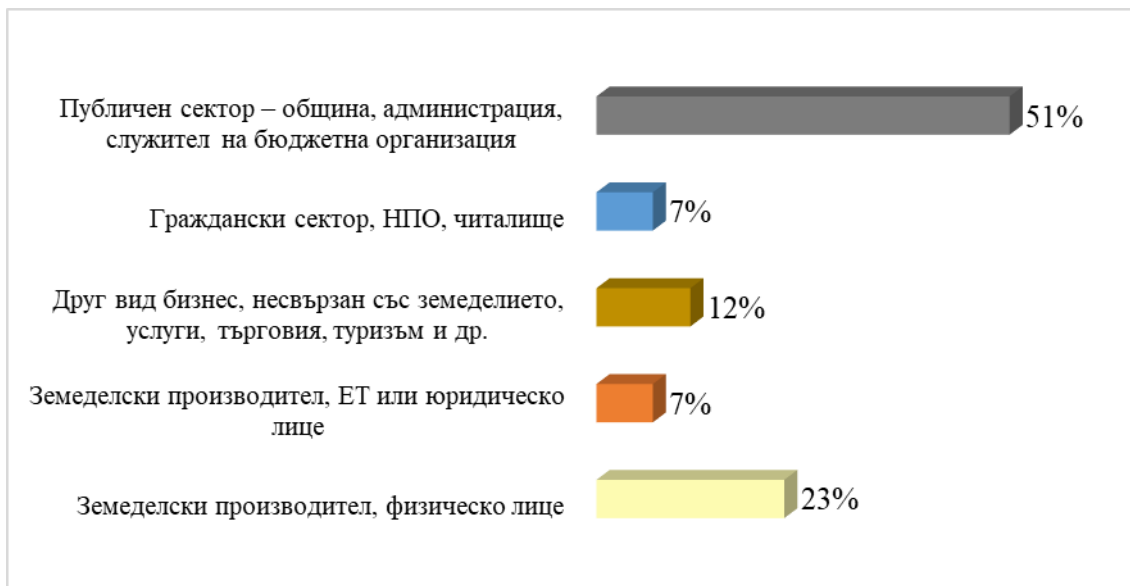
Възраст:

Образование:

Представител на заинтересованата страна

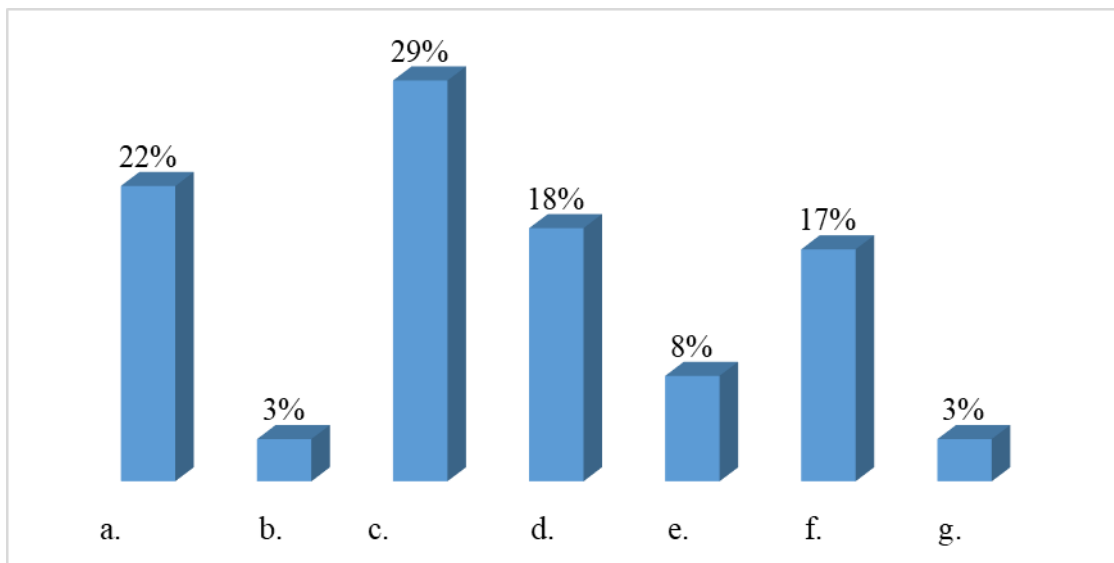

Община:

Въпроси:

1. Прилагането на Стратегията за ВОМР, според вас допринася основно за:

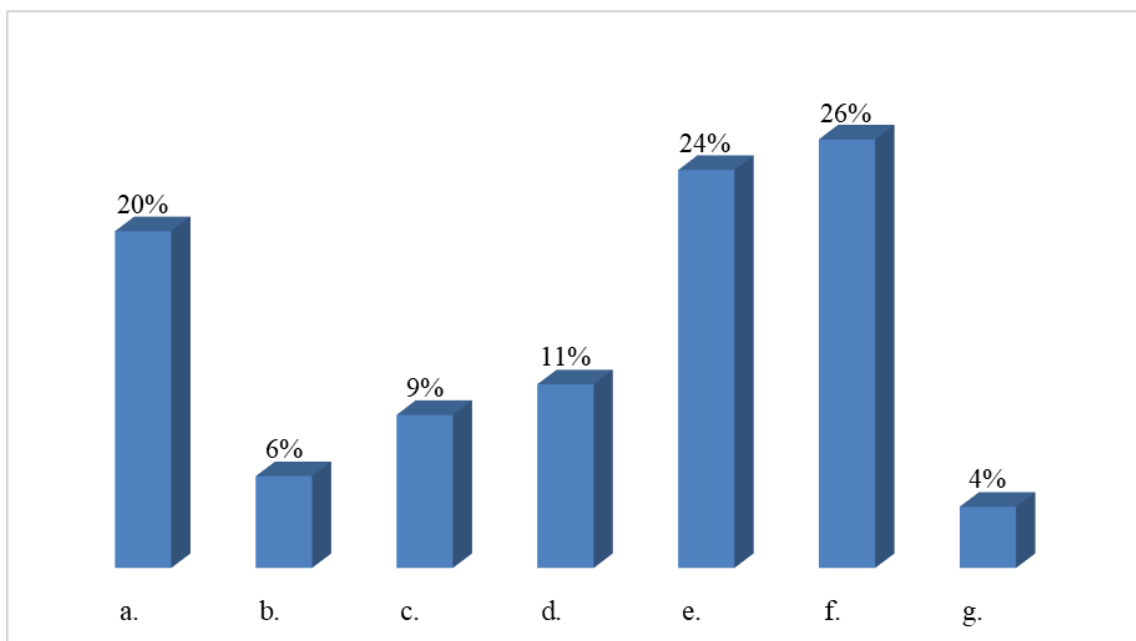

- a) Повишаване конкурентоспособността на стопанства и предприятия
- b) Диверсификация на дейностите и създаване на нов бизнес
- c) Повишаване капацитета на малките предприятия, въвеждане на иновации
- d) Подобряване на инфраструктурата и условията за живот на населението
- e) Опазване на околната среда и биоразнообразието
- f) Повишават се знанията и уменията на местната общност
- g) Не мога да преценя, не знам

Въпросът включва въздействието по приоритетите и специфичните цели на Стратегията, като най-много от анкетираните (29%) смятат, че прилагането ѝ е допринесло основно за повишаване капацитета на малките предприятия и въвеждането на иновации (ОПИК). Това не е изненадващо, тъй като проектите по тази мярка са с най-бързо подписани договори и са вече изцяло изпълнени, резултатите от тях са видими за цялата общност. На второ място е отговорът за повишаване конкурентоспособността на стопанства и предприятия (мярка 4.1) с 22%, тъй като от една страна и по тази мярка проектите са доста, както и основният интерес на бенефициентите е насочен именно към нея. Интересно е, че диверсификацията (мярка 6.4) е събрала едва 3%, а по нея също има одобрени проекти, но може би отговарящите ги отнасят повече към подпомагането на МСП, тъй като подкрепа са получили именно такива фирми, а новосъздаденото предприятие е само едно. 18% усещат въздействие по отношение на подобряване на инфраструктурата (общински проекти). Едва 8% са избрали отговора за опазване на биоразнообразието (ОПОС), въпреки че голяма част от

бюджета на СВОМР е заделен именно по тази програма. Това потвърждава казаното и в анализа, че тези специфични проекти трудно се припознават от местните общности като отговарящи на нуждите им, а за да се оцени ползата от тях е необходимо повече време и най-вече повишаване на информираността. Не случайно в анкетата, проведена сред МИГ за мерките на ОПОС, повечето представители са изтъкнали необходимостта и желанието да се правят повече събития за подобряване на познанията на местните хора относно опазването на природата и видовете – тема, която е оценявана нееднозначно от жителите на малките населени места. 17% от анкетираните са изтъкнали въздействието по отношение добавената стойност на ВОМР – повишаване капацитета на местната общност. 3% не могат да преценят или нямат информация. Общо може да се каже, че постигнатото въздействие в повечето сфери е оценено и видимо, макар и в различна степен.

2.Какво е въздействието на Стратегията за ВОМР върху икономиката на територията на МИГ?

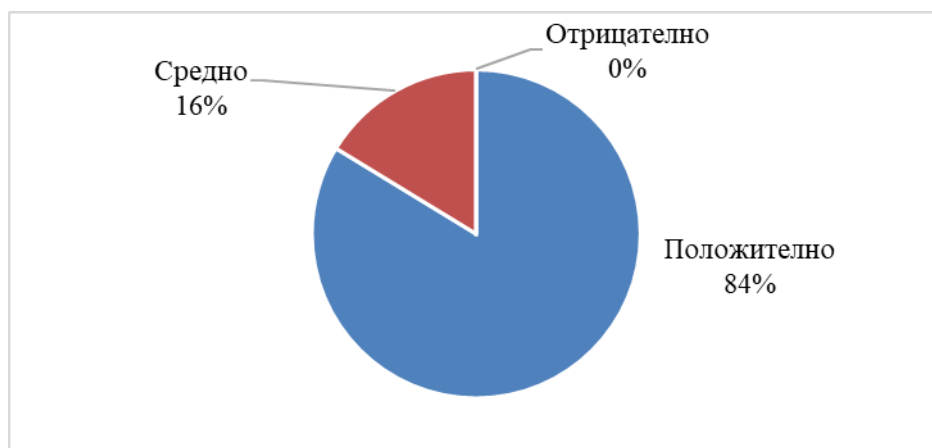

- a) Подобряват се резултатите само на подпомогнатите стопанства и предприятия
- b) Само определени сектори се развиват добре, най-вече селското стопанство
- c) Появяват се нови услуги и предприятия, развива се туризмът
- d) Привличат се нови инвестиции като следствие от подобрената конкурентоспособност на стопанствата и предприятията
- e) Въздействието е положително за цялостното икономическо развитие
- f) Повишава се капацитетът за бизнес и се развиват предприемаческите умения
- g) Не мога да преценя/не усещам такова въздействие

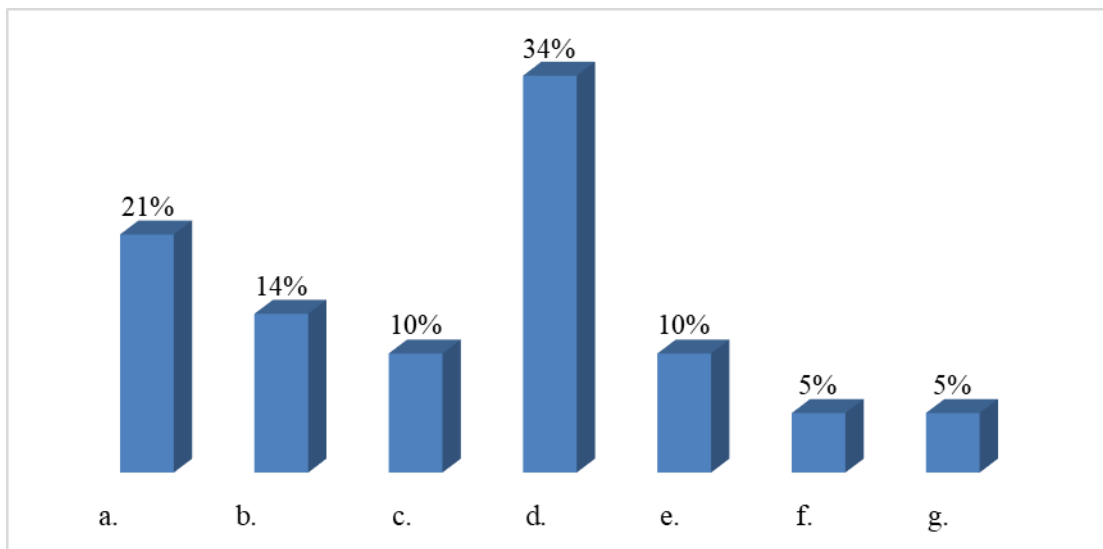
Вторият въпрос е по-конкретен и се отнася до икономическите въздействия върху територията. Половината от анкетираните са отговорили общо – 26% смятат, че чрез СВОМР се повишава капацитетът за бизнес и се развиват предприемаческите умения (част от добавената стойност на подхода), а други 24% казват, че въздействието е положително за цялостното икономическо развитие на територията (основната цел на ВОМР). Очевидно въздействията върху икономиката са забележими и е постигнато известно оживяване на територията по отношение на икономическите показатели. 20% обаче са отговорили, че се подобряват резултатите само на подпомогнатите стопанства и предприятия – т.е. въздействие има само върху бенефициентите. Отговорът, че се привличат нови инвестиции като следствие от подобрената конкурентоспособност са избрали едва 11% от респондентите. Това е обяснимо, тъй като доста от проектите все още не са изпълнени, някои дори не са стартирали, за повече инвестиции е необходим и по-дълъг период от време, както и те са в зависимост от външни фактори, най-вече икономическата ситуация в държавата и дори в целия ЕС. Че селското стопанство се развива най-добре са казали 6%, други 11% смятат, че чрез ВОМР се появяват нови услуги и предприятия, както и че се развива туризмът – един от приоритетите на Стратегията.

Следващият въпрос търси личната и субективна оценка на анкетираните относно икономическото въздействие на СВОМР, т.е. не само отбелязване на постигнатите резултати, но и удовлетвореността и одобрението към тях. Както се вижда от графиката, оценката е предимно положителна

3.Как вие лично оценявате икономическото въздействие на СВОМР?

4.Какво е въздействието на Стратегията за ВОМР върху социалното развитие на територията на МИГ?

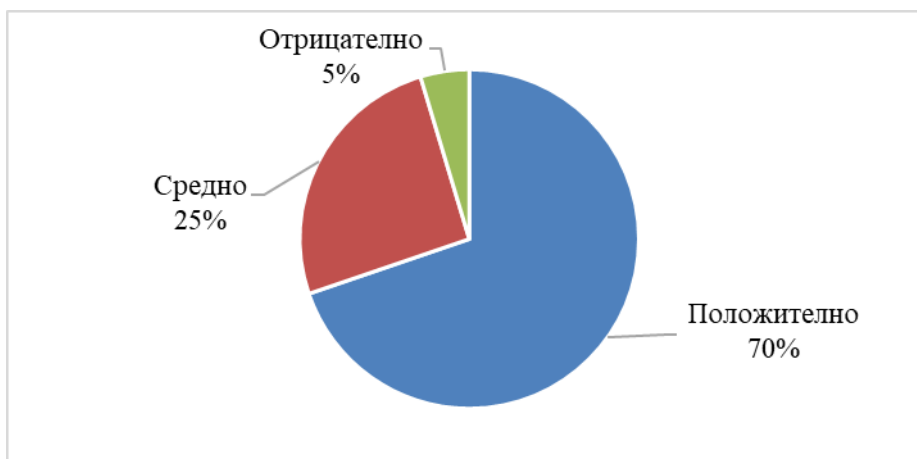
- a) Увеличават се работните места и заетостта
- b) Повишават се доходите и заплатите
- c) Спомага за решаване на демографската криза и борбата с бедността
- d) Подобряват се условията за живот – инфраструктура, зелени площи, спорт
- e) Приобщават се и се активизират маргинализираните групи – роми, безработни младежи, хора с увреждания и др.
- f) Подобряват се социалните услуги, здравеопазване, образование
- g) Не мога да преценя/не усещам такова въздействие

Въпросът конкретизира социалните въздействия на СВОМР, анализирани през очите на местната общност. Над една трета от анкетираните (34%) виждат предимно въздействие по отношение подобряването условията на живот - инфраструктура, зелени площи, спорт, т.е. това, което се постига чрез общинските проекти. Както вече се отбелязва в анализа тези проекти са до известна степен спорни – от една страна заемат голяма част от бюджетите на Стратегиите, вместо средствата да отиват за малки местни бенефициенти, но от друга, такива проекти най-добре отразяват местните потребности и нужди. Особено у нас, необходимостта от вложения в инфраструктурата на селските райони е крещяща, тъй като инвестиции в нея не са правени от години, а и без евро фондовете, те не са постижими за общинските бюджети. 21% от анкетираните са избрали отговора, че се увеличават работните места – това е едно от видимите и бързо постижимите въздействия, тъй като новите работни места са задължителен индикатор за всички програми. Друг е въпросът каква устойчивост имат те след приключване на финансовата помощ по проектите. Че се повишават доходите и заплатите са казали

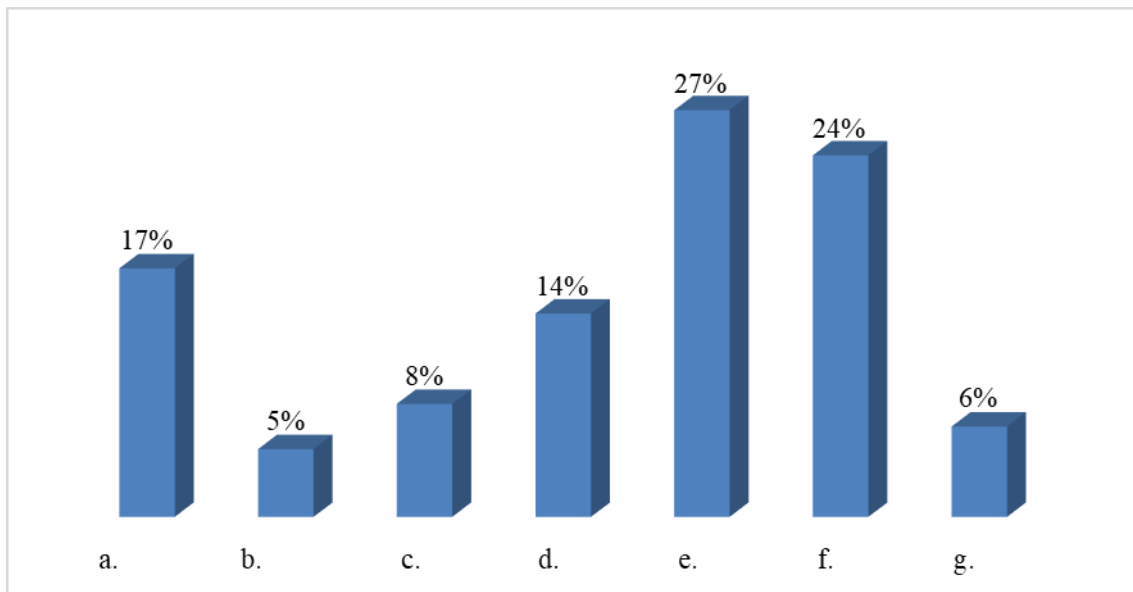
14%, което означава, че въздействие, макар и слабо, има и в тази посока. Все пак, повишаването на доходите е по-дългосрочен процес, изисква цялостно изпълнение на проектите – т.е. средствата да са инвестирани в икономиката, както и зависи от външни фактори (цени, инфлация, регулации на работната заплата). По 10% са избрали отговора за решаване на демографската криза и този за приобщаване на маргинализираните групи – роми, безработни младежи, хора с увреждания, въпреки че особени въздействия в тази посока, видно и от данните в анализа, не са постигнати. Вероятно мненията отразяват необходимостта от постигане на подобни въздействия чрез СВОМР, за което отново се изисква доста повече време. По принцип цялата политика на ОСП за селските райони, вкл. и чрез ВОМР, е насочена към разрешаване на демографската криза, предотвратяване на миграцията към градовете и обезлюдяването на селата. Новите работни места, повишаването на доходите, подобряването условията за живот целят именно задържане на младите хора и активното население в родните им места. Върху тези процеси обаче влияят много мощни други фактори, както обективни – градовете предлагат повече възможности за реализация и повече удобства, така и субективни – нормалният човешки стремеж към по-добър живот. Проблемът продължава да е налице в целия ЕС и не може да бъде решен чрез само една политика. Че се подобряват социалните и образователни услуги са отговорили едва 5%. Други 5% не могат да отговорят или нямат информация.

Както се вижда от долната графика, субективната оценка и удовлетвореността от социалните въздействия на СВОМР все пак е предимно положителна, като тук обаче една четвърт от анкетиранияте дават средна оценка, а 5% отрицателна.

5.Как вие лично оценявате социалното въздействие на СВОМР?

6.Какво е въздействието на Стратегията за ВОМР върху опазването на околната среда на територията на МИГ?

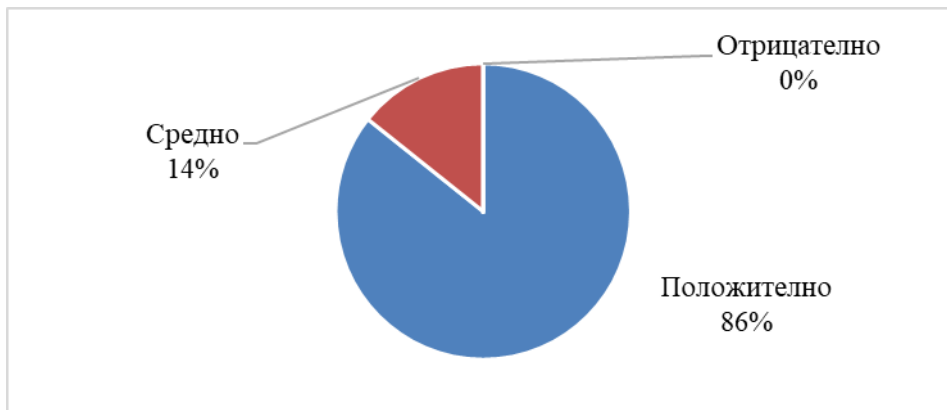
- a) Въвеждат се енергоспестяващи технологии в производствата
- b) Подобрява се енергийната ефективност на сградите
- c) Намаляват се отпадъците
- d) Опазват се водите, въздуха и почвите от различни замърсявания
- e) Опазва се биоразнообразието
- f) Хората стават по-съзнателни към природата и собственото си здраве
- g) Не мога да преценя/ не усещам такова въздействие

Както винаги в подобни анкети, въздействията на СВМР върху опазването на околната среда се оценяват разнопосочно от местните общности. Тук 27% са избрали отговора, че се опазва биоразнообразието, което означава, че са информирани, че на територията се изпълняват подобни проекти по ОПОС. Други 24% смятат, че въздействието е върху съзнанието на хората относно природата и собственото здраве, което пък е резултат от проведените многобройни образователни събития сред на разнообразни екологични теми. Тези дейности по проектите на ОПОС, които обхващат различни заинтересовани страни, вкл. учениците и младите хора и ги възпитават в екологично мислене, може и са от най-важните. 17% от анкетираните са отбелязали, че се въвеждат енергоспестяващи технологии в предприятията, което е реализирано във всички проекти по ОПИК и в някои по мярка 6.4, т.е. въздействието е видимо за местната общност. Че се подобрява енергийната ефективност на сградите са казали 5%, 8% смятат, че се намаляват отпадъците (има и такива дейности в някои проекти), 14%

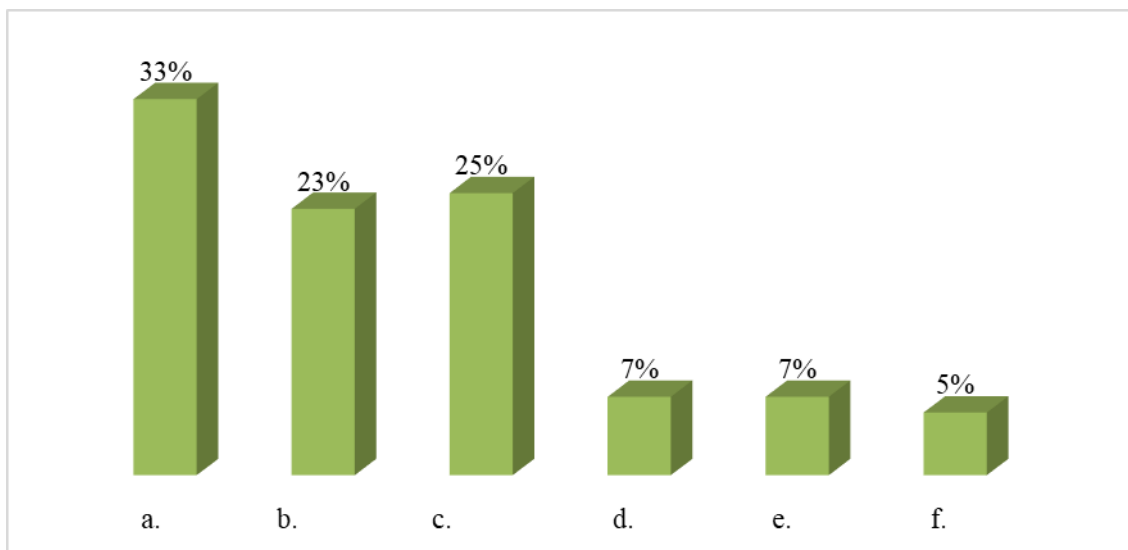
от анкетираните вижда въздействието в опазване чистотата на почвите и водите. 6% не могат да отговорят или не виждат подобни въздействия.

Като цяло, оценката за екологичното въздействие на СВОМР е силно положителна.

7.Как вие лично оценявате екологичното въздействие на СВОМР?

8.За какво допълнително допринася прилагането на Стратегията за ВОМР?

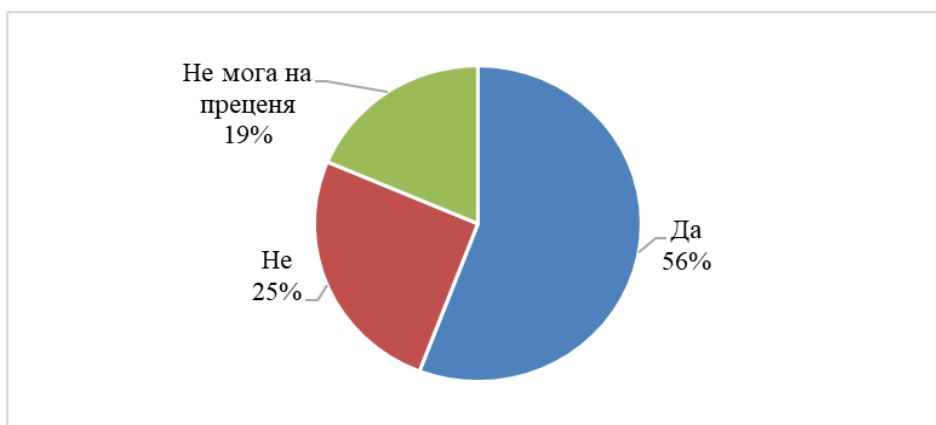

- a) За повишаване осведомеността на местните хора относно програмите на ЕС и възможността да реализират проекти
- b) За повишаване на обществената активност и участие в обществения живот
- c) За подобряване на взаимодействията на заинтересованите страни с местните власти, най-вече с общините
- d) За създаване на формални и неформални контакти между заинтересованите страни, сътрудничество между различни сектори и различни социални групи
- e) За осъзнаване спецификите на местната идентичност и културно наследство, повишаване на местното самочувствие
- f) Не мога да преценя

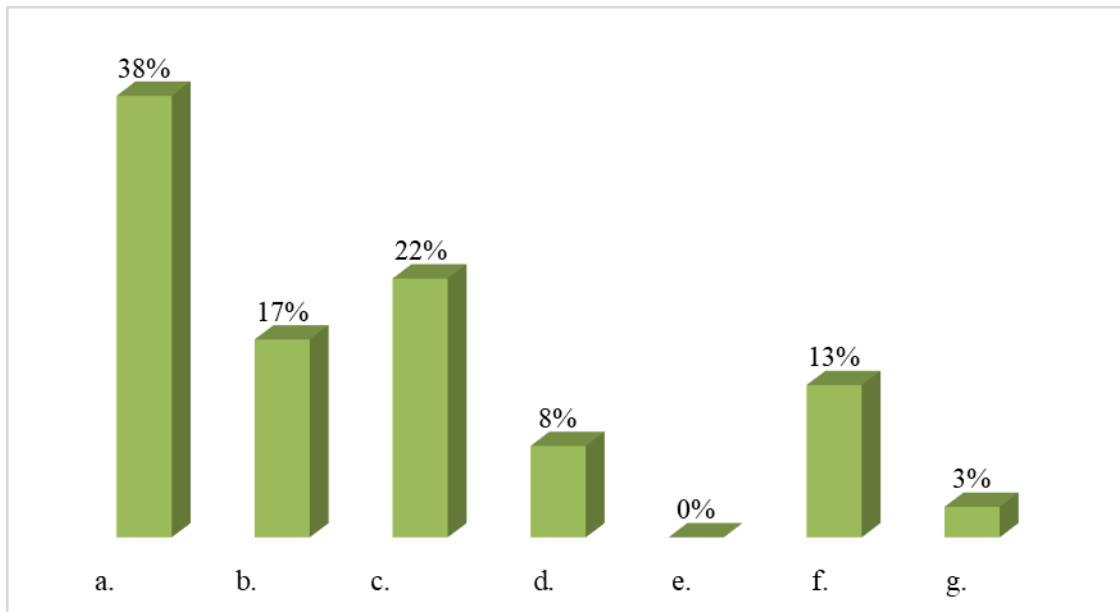
Този въпрос измерва добавената стойност на BOMP и забелязаните от местната общност въздействия в посока повишаване на нейния капацитет. Естествено, най-много хора (33%) са предпочели отговора, че се повишава осведомеността относно програмите на ЕС и възможността да реализират проекти. Това е един от незабавните и преки ефекти на BOMP, който се дължи и на добрата работа на МИГ по отношение на публичността и информирането на хората за различните форми на подпомагане получаване на БФП. Че се повишава обществената активност и участието в обществения живот смятат 23% от анкетираните, което все пак не е малко. Една от основните цели на подхода BOMP е именно активизиране на местните общности сами да взимат решения и да определят кои са приоритетите им за развитие. Че се е подобрило местното самоуправление и отношенията на заинтересованите страни с местните власти са казали 25% от запитаните. Това също е част от добавената стойност на BOMP и очевидно известно положително въздействие в тази посока е постигнато. Създаването на мрежи и неформални контакти между различните социални групи и сектори е забелязано едва от 7%. Повишаването на местното самочувствие и утвърждаването а местната идентичност е отговор предпочетен също от 7%, като препоръката към МИГ е да работи повече в това направление, като проектът по 19.3 за сътрудничество е добро начало. Осъзнаването на уникалността на територията и валоризирането на нейната идентичност също е един от основните принципи на BOMP.

И макар добавената стойност на BOMP да е оценена положително в различните й аспекти, субективната оценка и личното възприятие за „овластяването“ на местните хора обаче е по-разнопосочно.

9. Вие лично имате ли усещането, че участвате по-активно във взимането на решения, чувствате ли се по-ангажиран в решаването на местните проблеми?

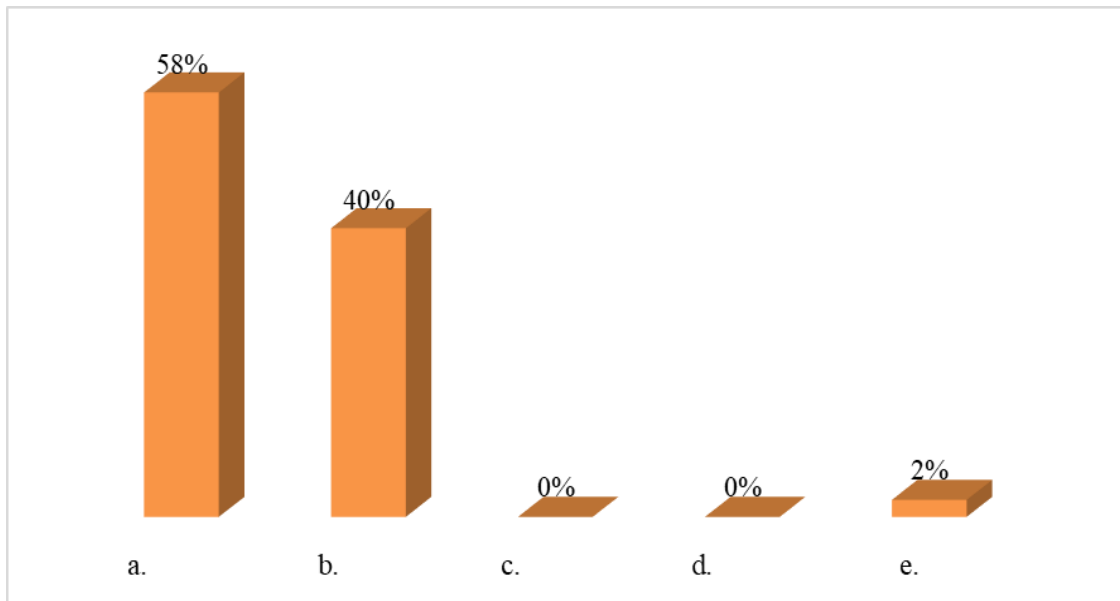
10. Коя от заинтересованите страни има най-голяма полза от прилагането на Стратегията за ВОМР на територията на МИГ?

- a) Земеделските производители
- b) Частния бизнес в областта на производството и услугите
- c) Общините и администрацията
- d) НПО, читалища, спортни клубове
- e) Маргинализираните и уязвими групи
- f) Цялото население на МИГ
- g) Не мога да преценя

По отношение въздействията върху заинтересованите страни, най-голямата част от анкетираните (38%) смятат, че полза от прилагането на СВОМР имат земеделските производители. Макар техните проекти да не са най-много, все пак ВОМР се финансира основно чрез ПРСР, както и голяма част от мерките засягат земеделието, така че това мнение е релевантно. На второ място с 22% е отговорът, че ползата е за общините, чиито проекти, както вече се каза, се приемат нееднозначно от местните общности. Въпреки че в предишен въпрос са определели като най-силно икономическото въздействие върху предприятията, тук само 17% смятат, че малкият местен бизнес има полза като заинтересована страна. Вероятно това се дължи на факта, че проектите на ОПИК се реализират лесно както чрез ВОМР, така и на национални приеми и следователно да, има въздействие върху бизнеса, но то се дължи не само на подхода, но и на самата програма. Ползата за нестопанския сектор е видяна една от 8% от анкетираните. Само 13% смятат, че полза има цялото население на МИГ.

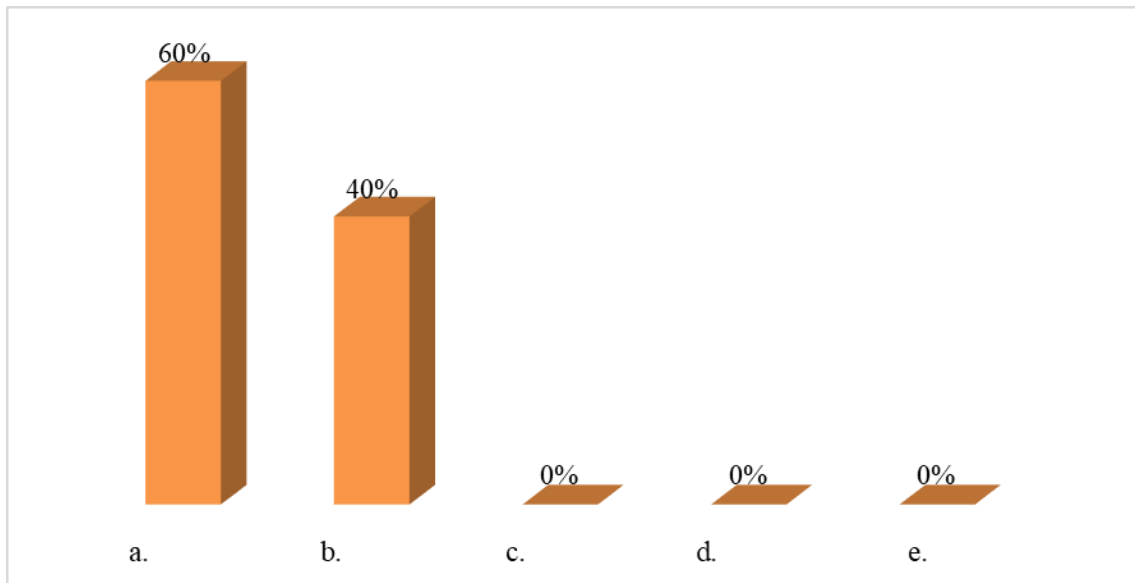
11. Как оценявате работата на МИГ по приема и одобрение на проекти?

- a) Положително, екипът работи абсолютно прозрачно и по правилата
- b) По-скоро положително, но е необходима повече публичност по отношение приемите, критериите и одобрението на проектите
- c) По-скоро негативно, въпреки че се върши някаква работа
- d) Изцяло негативно
- e) Не мога да преценя/нямам информация

Оценката на работата на МИГ по основната дейност за управление и прилагане на СВОМР – прием и одобрение на проекти, е предимно положителна. 58% от участниците в анкетата смятат, че екипът на МИГ работи абсолютно прозрачно и по правилата. 40% обаче дават по-скоро положителна оценка, но със забележката за необходимостта от повече публичност по отношение приемите, критериите и одобрението на проектите. Следователно, общо 98% от участниците в допитването оценяват работата на МИГ като много добра. Все пак, очевидно е необходима повече работа по разяснението за приемите и проектите и най-вече по отношение на тяхното одобрение. Трябва да се каже, че бенефициентите често не са наясно с механизма на движение на проектните предложения и понякога обвиняват МИГ за забавянето, а не примерно ДФЗ, или погрешно приемат МИГ като посредник, от който зависи бързината на одобрение. Също така, по принцип в подобни анкети, най-положителна оценка винаги събират дейностите на МИГ по прием и одобрение на проекти, тъй като това е и една от основните и видими дейности, както и има най-осезаемо въздействие върху територията.

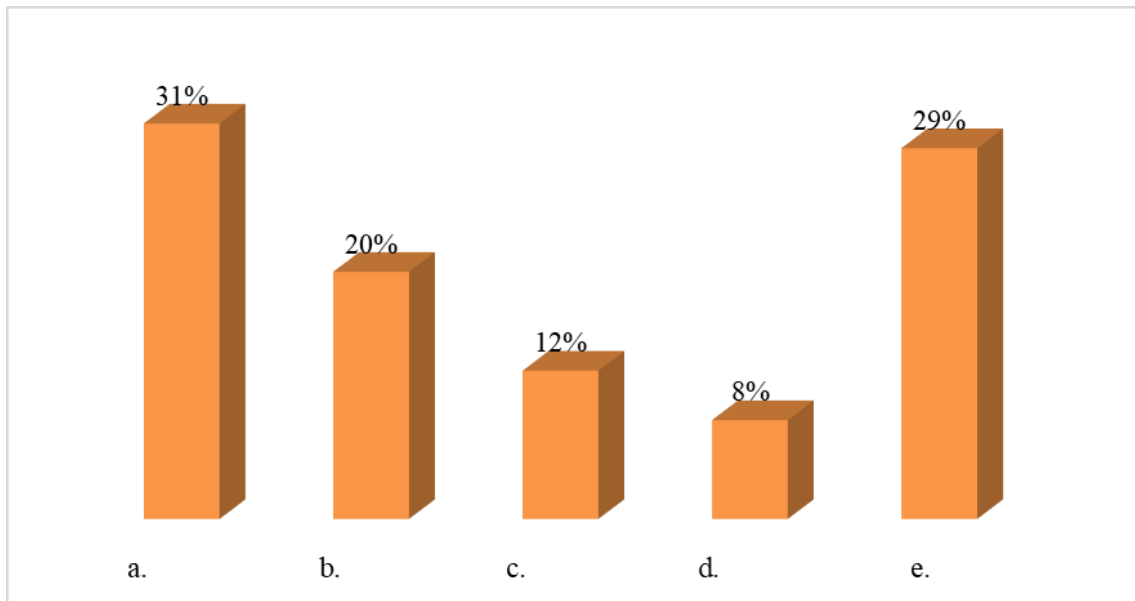
12.Как оценявате работата на МИГ по отношение на публичността, провеждането на срещи, консултации, обучения?

- a) Положително, информационните срещи и събитията са добре организирани
- b) По-скоро положително, но има още какво да се желае по отношение по-масовото участие на местните хора
- c) По-скоро негативно, организацията не е добра
- d) Изцяло негативно
- e) Не мога да преценя/ нямам информация

Оценката на работата на МИГ за дейностите по управление и популяризиране на Стратегията - публичност, провеждане на срещи, консултации, обучения също е предимно положителна. 60% от анкетиранията дават изцяло положителна оценка, 40% смятат, че работата на МИГ е много добра, но има какво още да се желае по отношение на по-масовото участие на местните хора. Трябва да се каже, че проблем с участието на повече хора в събитията на МИГ, особено от малките населени места, има навсякъде в страната и се дължи предимно на ниската гражданска култура, липсата на мотивация и нежеланието за повече активност поради известно недоверие. На някои места МИГ се приема повече като представител на властта, а не като изразител на интересите на местните общности. Сред задачите на МИГ е да се преодоляват постепенно с тези отрицателни тенденции за незаинтересованост и нежелание за участие. Основна задача на ВОМР е повишаване и капацитета на гражданското общество по места, а не само знанията и уменията на местните хора.

13.С какви дейности препоръчват МИГ да подобри работата си?

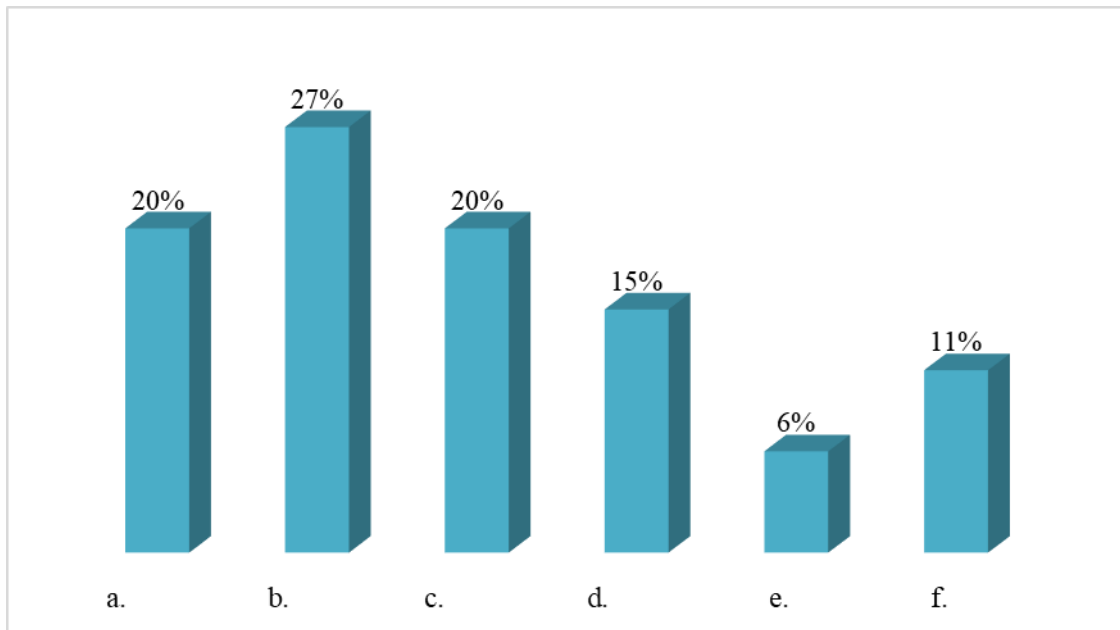
- a) Трябва да дават повече информация за възможностите за кандидатстване и реализация на проекти във всички сфери
- b) Трябва да има повече индивидуални консултации за бенефициентите и да им се оказва повече помощ при подготовката, за да не плащат на частни фирми
- c) МИГ трябва да прави по-чести допитвания сред хората и да получи на обратна връзка за реалните им проблеми, настроенята, одобрението и неодобрението
- d) МИГ трябва да участва повече в решенията, които се вземат от общините
- e) От МИГ трябва да излизат повече инициативи на местна основа, а не само да одобряват проекти (например организация на изложения, фестивали, пазари, регистрация на марки за продукти)

Този въпрос е свързан с предишните два, като измерва нагласите какво повече очакват местните общности от работата на МИГ, тъй като изграждането на доверие е свързано не само с регулациите, но и с работата на екипите извън основната им дейност. 31% очакват да се дава повече информация за кандидатстването и реализацията на проекти, което е сред основните дейности на екипа. Следователно може би нуждата е в посока повече информираност какви са възможностите за проекти по различните програми, а не за конкретното кандидатстване по мерките на СВОМР, за които има достатъчно публичност. Освен това, въпреки многото информация по медиите, не винаги хората, особено в малките населени места, знаят, че могат да кандидатстват по една или друга програма. 20% смятат, че трябва повече индивидуални консултации с бенефициентите, въпреки че работата на екипа на МИГ в това отношение е отлична и реализираните консултации надхвърлят с много съответния индикатор. Това желание обаче е съвсем обяснимо, тъй като повечето МСП или малки земеделски производители

трудно се справят с административните изисквания при подаване на документацията по проекти или ползват консултантски услуги срещу заплащане, което не винаги могат да си позволят. За отбелязване е отговорът, събрал 29%, че от МИГ трябва да излизат повече инициативи на местна основа, например организация на изложения, фестивали, пазари, регистрация на марки за продукти. Това са дейности, които излизат извън рамките на прилагането на Стратегията, но повишават доверието и превръщат МИГ в лидер на общността, като това е и същността на подхода „отдолу нагоре“. Тук трябва да се напомни, че сред добрите практики на повечето европейски МИГ са именно подобни събития и дейности. У нас, отчасти поради липсата на опит, особено при МИГ, които за първи път прилагат подхода, отчасти заради ограниченото финансиране и затрудненото администриране на подобни проекти, такива практики са много малко и обикновено се реализират чрез мярка 19.3 за сътрудничество, но най-често в рамките само на подготвителен проект. Освен това, за такива събития е необходимо и активното съдействие на общността, което както се каза, се спъва от ниската гражданска активност. 12% от участниците в анкетата са казали, че МИГ трябва да прави по-чести допитвания сред хората и да получи на обратна връзка за реалните им проблеми. Това означава, че трябва да се обръща повече внимание на мненията на общността по места, а не само на сухия фактологичен анализ на нуждите и потенциала. Разбира се, тези мнения трябва да имат представителност и да бъдат обобщавани, тъй като приоритетите на различните групи не винаги отговарят на действителността. Но все пак, добре е „малките“ хора да бъдат изслушвани дори за незначителните им проблеми, което отново е фактор за повишаване на доверието и превръщането на МИГ в изразител на мнението на местните общности. Едва 8% са отговорили, че МИГ трябва да участва повече във взимането на решения от общините, което е и идеята за интегрирания териториален подход. Общините участват в публично-частното партньорство, необходима е и обратната връзка, която на доста места вече е факт – при изработването на новите Планове за интегрирано развитие на общините, редица от мерките ще се изпълняват именно от МИГ, а представители на екипа са взели участие в съставянето им. Очевидно по този въпрос информацията сред местната общност е недостатъчна.

Последният въпрос в анкетата е свързан с изработване на новата стратегия за ВОМР и има само ориентируващ характер, тъй като за определянето на нейните приоритети и цели и залагането на определени мерки е необходимо по-задълбочено и подробно проучване.

14. Какви нерешени проблеми и какъв неизползван потенциал на територията трябва да се включат в една бъдеща Стратегия за ВОМР?

- a) Да се повишат доходите и да се създават работни места
- b) Да се задържат младите хора да не търсят работа и кариера другаде, за да се предотврати демографската криза
- c) Да се развиват различни производства, преработка и услуги, защото от селско стопанство вече печелят само много големите фирми, да се развива туризма
- d) Да се подобрят условията за живеене – пътища, канализация, зелени площи, здравеопазване, липсата на развлечения и културни институции
- e) Да се подобри образованието, квалификацията и предприемаческата активност на хората, така те сами ще намерят решение на проблемите
- f) Да се опазва повече околната среда за бъдещите поколения

Най-много отговори (27%) събира мнението, че трябва да се акцентира върху задържането на младите хора и преодоляването на демографската криза. Както се каза, това е сред основните задачи на ВОМР, но е и най-дългосрочния и най-трудно постижимият ефект от прилагането не само на подхода, но и на цялата политика на сближаване. Безспорно създаването на нови работни места, диверсификацията, подобряване условията за правене на бизнес и тези за живеене допринасят за частично решаване на проблемите, но в целия ЕС процесите на обезлюдяване на селата могат да бъдат задържани на определено ниво, но не и напълно спрени, а миграцията зависи от множество фактори. Все пак трябва да се им предвид залагането на повече мерки, които да гарантират реализацията на младежите - както за възможностите им за обучение и повишаване на квалификацията (например чрез мерки по ОПРЧР), така и за работа и

развиване на бизнес (чрез ОПИК и инвестиционните мерки по ПРСР). 20% от респондентите акцентират върху необходимостта от повишаване на доходите, което вече се спомена, не е по силите само на ВОМР и е дългосрочен ефект от инвестициите по всички програми. Други 20% смятат, че трябва да се развиват различни производства, преработка и услуги, както и туризмът, защото от селско стопанство вече печелят само много големите фирми. Това означава, че трябва да бъде заделен повече бюджет за мярка 6.4, както и да бъдат използвани отново възможностите на ОПИК, както и мерките за опазване на културното наследство, които са в пряка връзка с туристическите посещения. 15% желаят да бъдат включени мерки за подобряване условията за живеене – пътища, канализация, зелени площи, т.е. мярка 7.2 или повишаване нивото на здравеопазване, необходимостта от повече развлечения и културни институции (които могат да бъдат финансирани по различни мерки, например 6.4 и 7.5 от ПРСР или мерки от ОПРЧР). 11% са посочили мерки за опазване на околната среда (ОПОС). 6% мислят, че ако бъдат подобрени образованието, квалификацията и предприемаческата активност, хората сами ще решат проблемите си. Това вече не е свързано със залагането на определени мерки, а с цялостното прилагане на ВОМР, като този тип въздействие е част именно от добавената стойност – т.е. ще бъде постигнато чрез една нова Стратегия и знанията и уменията, които ще получат хората от нейната реализация.

Като общи изводи от анкетното проучване сред местната общност може да се каже, че одобрението на прилагането на СВОМР е на добро ниво, наблюдава се положително отношение и към работата на МИГ. Въпреки това, се отличава препоръката в събитията на МИГ да бъдат включвани повече хора, както и да има повече информационни събития и индивидуални консултации за бенефициентите.

Необходими са повече усилия за утвърждаване ролята на МИГ и като част от местната общност, а не от публичното управление. МИГ може да засили участието си в живота на общността извън конкретното прилагане на Стратегията чрез организирането на различни дискусии, събития, изложения, форуми по наболели за района теми – бедност, младежи, приобщаване на маргинализираните групи, но и бизнес и предприемачество, туризъм, традиции и идентичност (МИГ вече има опит в това отношение чрез проекта си по мярка 19.3).